

Kadernota

2016 - 2019

GEMEENTE

OSS

Kadernota

2016 - 2019

Inhoudsopgave

	Aanbiedingsbrief	4
	Leeswijzer	6
	Thema's	
	Overkoepelend thema: Kracht van de samenleving	7
	Overkoepelend thema: (Regionale) samenwerking en netwerken	12
	Programma's	
	1. Zorg en welzijn	16
	2. Werk, inkomen en onderwijs	23
	3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten	29
	4. Veiligheid	34
	5. Mobiliteit en openbare ruimte	40
	6. Duurzaamheid, milieu en buitengebied	45
	7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	51
	8. Economie en vrije tijd	56
	9. Bestuur, organisatie en dienstverlening	61
	Financiële positie	67
	Financiële vertaling ambities	75
	Bijlage: Uitkomsten meicirculaire 2015	81
	Bijlage: Overzicht vrije bestemmingsreserves	86

Geachte leden van de raad,

De afgelopen maanden heeft u ons richting meegegeven voor de concretisering van het coalitieakkoord 'Durven door te doen'. We hebben uw inbreng in deze kadernota vertaald, in de overkoepelende thema's en in de programma's.

Na een tijd van bezuinigingen ontstaat er de komende jaren wat nieuwe financiële ruimte. Deze ruimte willen we selectief en doelgericht inzetten, in lijn met de concretisering van het coalitieakkoord. Tegelijkertijd leven we in een tijd van veel maatschappelijke veranderingen en onzekerheden. Daarom zetten we financiële ruimte in voor belangrijke ontwikkelingen, zonder dat er extra lasten op de schouders van onze inwoners komen.

We zien voor de komende jaren een aantal concrete prioriteiten. Rode draad daarbij blijft het stimuleren en steunen van onze inwoners om zelf vorm te geven aan hun leefomgeving en gemeenschap. Dit vraagt om ruimte geven, initiatieven koesteren en gericht investeren waar de gemeente moet steunen en stimuleren. We willen vooral investeren in mensen, ontmoeting, vernieuwing en verduurzaming.

We geloven in de zogenaamde kanteling in het sociaal domein. We willen onze inwoners in staat stellen hun leven zoveel mogelijk zelf te organiseren. Tegelijkertijd zijn we er voor inwoners die daarbij onze ondersteuning nodig hebben. We bieden passende ondersteuning. Het doel daarbij is dat iedereen mee kan doen. We hebben gezorgd voor voldoende middelen om deze kanteling, en de onzekerheden daarin, verantwoord door te voeren.

We blijven ons inzetten om armoede tegen te gaan. En we helpen jongeren die steun nodig hebben bij het vinden van een plek op de arbeidsmarkt.

Oss heeft een goed functionerend stadscentrum. Hier concentreert zich de ontmoeting tussen mensen, en hier concentreren zich publiekstrekkende activiteiten en voorzieningen. We willen het stadscentrum aantrekkelijk houden. Dat vraagt om een verdere concentratie van activiteiten in een compact stadscentrum en om nieuwe initiatieven. Dat kunnen we in deze tijd niet alleen aan de markt overlaten. We willen middelen reserveren om concrete kansen die zich voordoen te helpen realiseren.

We hechten aan de leefbaarheid in dorpen en wijken. Ook hier stellen we inwoners zoveel mogelijk in staat zelf vorm te geven aan leefbaarheid. Samen met inwoners werken we in co-creatie aan de Voorzieningenkaarten. We willen middelen reserveren om de Voorzieningenkaarten uit te voeren en daarmee meerjarige investeringen in voorzieningen voor ontmoeting en sport mogelijk maken. Op het gebied van cultuur houden we de vinger aan de pols bij de diverse transitie's die in deze sector plaatsvinden.

Een leefbare omgeving is een gezonde leefomgeving waarin duurzaam wordt omgegaan met productiemiddelen. Nu en voor komende generaties. We blijven samen met inwoners, instellingen en ondernemers initiatieven ontwikkelen die zorgen voor die verduurzaming.

De Osse economie vertoont duidelijke tekenen van herstel. Osse ondernemers innoveren volop, een ontwikkeling die we stimuleren en ondersteunen. Alleen op die manier verzekeren we ons in de toekomst van voldoende banen voor onze inwoners. Want dat is ons hogere doel. We willen duurzame innovaties in onze economische topsectoren Life Sciences, Logistiek en Agrifood blijven stimuleren. Lokaal, maar vooral ook in regionaal verband. Een innovatieve samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, zoals we dat op de Talentencampus ontwikkelen, is essentieel.

Oss is een bijzondere gemeente. Een sterke stad met een prachtig omliggend buitengebied, dat volop mogelijkheden biedt voor natuurbeleving en recreatie. Actieve, betrokken inwoners en innoverende ondernemers. In samenspel vormen zij onze gemeenschap. Juist dat samenspel willen we de komende jaren helpen versterken. Door gericht onze rol te pakken.

Burgemeester en wethouders van Oss.

De secretaris,
drs. M.J.H. van Schaijk

De burgemeester,
drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

De kadernota bestaat uit diverse onderdelen. In deze leeswijzer geven we bij alle onderdelen een korte uitleg.

Aanbiedingsbrief

In de aanbiedingsbrief geeft het college van burgemeester en wethouders aan wat de koers voor de komende periode zal zijn.

Thema's

Voorafgaand aan de uitwerking per programma zijn 2 overkoepelende thema's opgenomen: kracht van de samenleving en (regionale) samenwerking en netwerken. Deze thema's zijn een belangrijke rode draad in het coalitieakkoord. Ze zijn voor alle programma's van grote invloed op de werkwijze de komende jaren.

Programma's

Per programma wordt aangegeven wat het college de komende periode wil bereiken. Daarnaast wordt ingegaan op relevante (maatschappelijke) ontwikkelingen en wordt aangegeven of beleidsaanpassingen nodig zijn. Verder wordt aangegeven wat de komende periode de belangrijkste projecten zijn. In de programmabegroting wordt dit verder uitgewerkt.

Financiële positie

In dit hoofdstuk wordt de financiële positie van de gemeente op hoofdlijnen geschetst.

Financiële vertaling ambities

In dit hoofdstuk is een globale financiële vertaling gemaakt van de ambities zoals deze in de kadernota zijn opgenomen. Het gaat hierbij om een vertaling van de extra impulsen die het college binnen de thema's/programma's wil geven.

Bijlage: Uitkomsten meicirculaire 2015

In deze bijlage wordt een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de meicirculaire 2015 gegeven. De samenvatting is in het hoofdstuk over de financiële positie opgenomen.

Bijlage: Overzicht vrije bestemmingsreserves

In deze bijlage worden de belangrijkste vrije bestemmingsreserves toegelicht, als aanvulling op het hoofdstuk over de financiële positie.

Overkoepelend thema: Kracht van de samenleving

1. Wat willen we bereiken?

We willen een sterke en leefbare samenleving bevorderen in een nieuwe rolverdeling. Oss, we maken het samen ... voor elkaar, is beter doen waar Oss al goed in is en dat vooral mogelijk maken. Het gaat om het bevorderen van een sterke en leefbare samenleving in een nieuwe rolverdeling. In het gesprek over de nieuwe rollen zal de vraag naar het eigenaarschap leidend zijn: is het een zaak van de gemeenschap (openbaar domein) of is het een zaak van de overheid (publiek domein). We zijn een gemeente die de kracht van mensen en hun netwerken centraal stelt, hun professionaliteit en expertise erkent en waardeert. We zijn een gemeente die deze krachten in de samenleving herkent, zijn gang laat gaan, viert, ondersteunt, mobiliseert, versterkt, verbindt en zonodig afdwingt. Een gemeente die maatschappelijk effect en zelforganisatie voorop stelt. En ook een gemeente die actief helpt waar deze oriëntatie of dit vermogen bij mensen tekort schiet. Uitval en uitsluiting zijn onderwerpen waar de gemeente bij betrokken blijft. We zijn een gemeente die zichzelf intern en extern als netwerk ontwikkelt en inzet.

Faciliterende overheid

We hebben veel inwoners die zich in een vereniging of stichting met een sociale doelstelling organiseren. Deze initiatieven zijn soms moeizaam van de grond gekomen. De gemeente wordt door betrokken partijen niet altijd als een meedenkende partner ervaren. Ruimte moet soms bevochten worden. We willen een meedenkende overheid zijn, een gemeente die ruimte biedt aan maatschappelijke initiatieven. Overheidsparticipatie vergt een andere manier van werken: om actief burgerschap tot zijn recht te laten komen moeten we als gemeente meer ruimte bieden en open staan voor een andere aanpak en invulling. Bouwen aan vertrouwen en loslaten, ruimte geven aan innovatie en ondernemerschap. Samengevat kunnen we dit vertalen in de volgende 3 principes voor sociale innovatie (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling):

- Niet teveel sturing geven aan maatschappelijke initiatieven, initiatieven waarderen en erkennen, waar nodig belemmeringen wegnemen.
- Sturen op ruimte geven, inhoud en innovatie voorop stellen, verschillen toestaan en stimuleren. Financiële kaders en monitoring hierop aanpassen: meer op hoofdlijnen en op maatschappelijke doelstellingen.
- Tijd maken en een omgeving creëren om te leren innoveren, veranderingen ervaren, zorgen voor experimenteerruimte en feedback/reflectie.

Voor de overheid is het even wennen: overheidsparticipatie brengt een andere werkwijze met zich mee voor de organisatie en het bestuur. Het gaat erom het initiatief van inwoners bij de inwoners te laten en niet over te nemen. Het is niet meer het patroon van een overheid die iets bedenkt en daarna inwoners erbij betreft. We staan voor de uitdaging om onze nieuwe rol als faciliterende en bemiddelende partij in de netwerksamenleving verder vorm te geven. Thema's als burgerparticipatie, burgerinitiatief en de veranderende relatie tussen de overheid en de samenleving staan hoog op de agenda.

Burgerkracht moet geen middel voor eigen doelen zijn, het is geen instrument op zich. Het stimuleren van eigen kracht en zelfsturing vraagt een andere opstelling van de gemeente en de partners. Om echt te luisteren naar wat inwoners beweegt, om inwoners zeggenschap te geven en om minder te sturen op regels, voorschriften en controles. Belemmeringen wegnemen, experimenten toestaan, tijdelijke situaties faciliteren, maatwerk mogelijk maken enz.. Natuurlijk zonder daarbij de gezondheid en veiligheid uit het oog te verliezen.

We moeten zorgen dat de medewerkers op het gemeentehuis die veel met inwoners te maken hebben weten wat de participerende overheid betekent: wat betekent dat voor ons werk en de manier waarop we dat doen?

We doen al veel meer aan interactieve beleidsvorming, maar dit vindt vaak projectmatig plaats en we hebben hierbij altijd de regie. Ontwikkeling naar de faciliterende ambtenaar is nodig om de burgerinitiatieven ook echt tot stand te laten komen. Leren, oefenen en ervaren met elkaar. Dit doen we

in een setting die we Osslab noemen. Binnen Osslab wordt ambtelijk geëxperimenteerd met methodes die meer aansluiten bij deze nieuwe rol. Leren van elkaar en leren van de praktijk. Maatschappelijke vraagstukken en/of burgerinitiatieven kunnen aanleiding zijn om met verschillende disciplines, inwoners, organisaties en/of overheid te zoeken naar nieuwe wegen, nieuwe oplossingen in een experimentele omgeving, in Osslab.

De wijkcoördinator en de gebiedsbeheerder hebben een sleutelrol om de verbinding tussen inwoners onderling, organisaties en de gemeente tot stand te brengen, bij te dragen aan structuur en samenhang van verschillende initiatieven, en inwoners te helpen hun ideeën te realiseren. Dit in nauwe samenwerking met de wijk- en dorpsraden. Voor wijk- of dorpsoverstijgende initiatieven zetten we een ideeënmakelaar/verbinder in. De ideeënmakelaar maakt verbinding tussen gemeente en inwoners/organisaties die ideeën hebben en helpt hen op weg om deze ideeën te realiseren. Het eigenaarschap ligt bij de initiatiefnemers.

Sociaal ondernemerschap

De zorgcoöperatie in Herpen, de energiecoöperatie Oss en het glasvezelproject in Teeffelen zijn mooie voorbeelden van sociaal ondernemerschap. Binnen het sociaal domein zijn er vele kleine en grotere initiatieven: gezamenlijk eten, hulpgroepen, ruilgroepen, klussenhulp, bezoekersdiensten, burenhulp enz.. Veel van die initiatieven hebben geen rechtstreekse relatie met de overheid: zij organiseren zich in wijken, buurten en via social media (Facebook).

Daar waar nodig zijn we als gemeente ondersteunend. Door dit soort initiatieven meer zichtbaar te maken en een podium te bieden kunnen zij een bron van inspiratie zijn voor anderen.

We gaan in gesprek met inwoners, instellingen en organisaties om verregaande vormen van bewonersparticipatie te verkennen. We denken hierbij aan buurt- of wijkbedrijven. Het kan gaan over bewoners die 'iets overnemen' van de gemeente. Of over een bedrijf dat taken voor de gemeente uitvoert. Denk aan onderhoud van de openbare ruimte, stadstuinen/stadslandbouw, de opzet en exploitatie van ontmoetingsruimten, een bieb, een werkplaats, sportvoorzieningen enz.. Maar het kan ook gaan om het opzetten van een energie- of zorg'bedrijf'.

Bij een buurt- of wijkonderneming gaat het om het realiseren van werkgelegenheid en vrijwilligerswerk in en door de buurt/wijk. En om het samen maken van een publiek of commercieel product/dienst. We beginnen bij vragen en luisteren naar onze bestuurders en inwoners. En we zoeken naar 'natuurlijke aanleidingen'.

Right to challenge

Op verzoek van de raad gaan we starten met de ontwikkeling van 'Right to challenge'. Dat houdt in dat een groep inwoners, verenigingen of vrijwilligersorganisaties, die menen een publieke dienst zelf beter te kunnen organiseren, het recht hebben om de gemeente 'uit te dagen'. Wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan, moet de gemeente de betreffende dienst (opnieuw) aanbesteden en inwoners in de gelegenheid stellen zelf een offerte uit te brengen. Zo kunnen kleine, compacte diensten als buurtonderhoud, groenbeheer en wijkwerk, waarvan inwoners denken dat deze efficiënter en effectiever geregeld kunnen worden, door inwoners zelf overgenomen worden.

We gaan in gesprek met inwoners en de raad hoe en onder welke voorwaarden Right to challenge vormgegeven gaat worden.

Aansluiten bij bewoners

We sluiten aan bij inwoners die behoefte hebben aan meer directe, democratische betrokkenheid en invloed, ook bij de inzet van financiële middelen. We verkennen daarvoor de mogelijkheden voor een burgerbegroting. Dat betekent dat inwoners kunnen meedenken over de verdeling van budgetten binnen onze begroting en zelf hun prioriteiten kunnen bepalen voor hun eigen wijk of dorp.

We ontwikkelen met de raad en de inwoners een voorstel om hier in één of meerdere pilots ervaring mee op te doen. Je kunt rondom de burgerbegroting verschillende keuzes maken, bijvoorbeeld over de programma's waarop de burgerbegroting invloed heeft en de rolverdeling tussen inwoners, college en raad.

Ons doel is om, naast de voorbereidende beleidsvorming in 2015, in 2016 één of meerdere pilots te starten.

Wijk- en dorpsraden

Niet elke kern of wijk heeft dezelfde wensen. We investeren in de gemeenschap, dichtbij de inwoner en samen met de wijk- en dorpsraden. We dagen nadrukkelijk alle inwoners uit hiervoor de verantwoordelijkheid op te pakken. In de dorpen en wijken versterken we de sociale netwerken van mensen die weten wat er in de omgeving speelt, die elkaar kennen en die samen de handen uit de mouwen steken om te zorgen voor een fijne leefomgeving en voor elkaar.

We zijn trots op onze wijk- en dorpsraden als partner en adviseur. Zij geven gevraagd en ongevraagd advies als het gaat om zaken die belangrijk zijn voor de leefbaarheid in wijk of dorp. De adviesfunctie blijft een belangrijke rol voor de wijk- en dorpsraden.

Met de wijk- en dorpsraden hebben we afgesproken dat de focus nog meer verplaatst wordt richting de wijk of het dorp. Het enthousiasmeren en activeren van bewoners om in de eigen omgeving zelf actief te worden of te blijven wordt een belangrijk speerpunt. Werken aan een zorgzame samenleving waar oog is voor elkaar en mensen iets voor elkaar willen betekenen. Gezamenlijk verantwoordelijkheid willen dragen voor de omgeving, zowel sociaal als fysiek. Je betrokken voelen bij je buurt is een basis om tot participatie te komen. Vanuit die betrokkenheid weet je waar de problemen zitten, waar de kansen liggen en waar het talent in de buurt zit.

Effectindicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
1. Waardering wijze waarop gemeente samenwerking met inwoners zoekt	Waarstaatjegemeente.nl	6,1	2014	
2. Resultaten burgerbegroting	Meetinstrument nog te ontwikkelen door Onderzoek en Statistiek	n.v.t.	n.v.t.	

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Inwoners en initiatiefnemers ervaren een meedenkende overheid die denkt vanuit kansen en mogelijkheden en durft los te laten.
2. Bewoners hebben meer invloed op, zijn meer betrokken bij en voelen meer eigenaarschap bij hun eigen leefomgeving.
3. Sterke wijk- en dorpsraden die samen met bewoners de leefbaarheid in wijk of dorp versterken.

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Verordening binnengemeentelijke democratie
2. Profiel van de wijk- en dorpsraden

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

De wijzigende verhoudingen tussen overheid, inwoners en markt vragen van de overheid dat deze actief vertrouwen biedt aan maatschappelijke initiatieven in het publieke domein, daarbij haar sturende rol meer loslaat en zeggenschap overdraagt. De overheid niet meer als de bepaler maar als partner.

De samenleving is veranderd, mensen zijn deskundiger en mondiger geworden en het gebruik van social media heeft een enorme vlucht genomen. Daarnaast heeft de crisis tot stevige bezuinigingen geleid. Als gemeente hebben we opnieuw moeten prioriteren, keuzes moeten maken.

Deze ontwikkelingen bij elkaar hebben geleid tot een sterkere beweging dat inwoners zelf initiatieven nemen om dát te doen wat overheden niet meer willen of kunnen doen. Niet meer wijzen naar de gemeente, maar zelf aanpakken. Gedreven door een geloof in eigen kracht en een grote maatschappelijke betrokkenheid. Noem het participatiesamenleving, actief burgerschap, energieke samenleving, lokale kracht of burgerkracht.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. *doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig*

2. *kleine aanpassing van beleid*

Right to challenge vraagt om aanpassing van beleid.

3. *fundamentele beleidswijziging nodig*

N.v.t.

4. Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?

Burgerbegroting

Een pilot burgerbegroting wordt een belangrijk leerproces. Over welke domeinen zouden inwoners verantwoordelijkheden willen krijgen, en over welke niet? Hoe organiseren we dat? Hoe verhoudt een burgerbegroting zich tot de rol van de raad? In 2015 gaan we daarover in gesprek met de inwoners en de raad.

Bewonersinitiatieven versterken

Er zit veel kracht (potentie) in de Osse samenleving. Mensen die om elkaar en om hun omgeving geven. Zij leveren, samen met gelijkgezinden of individueel, een positieve bijdrage aan het dorp/de wijk en de mensen die er wonen. We willen deze potentie ten volle benutten, stimuleren en faciliteren. Een bloeiende en betrokken samenleving waarbij iedereen meedoet maken we immers samen. Intern gaan we uit van medewerkers die zich inzetten voor het toevoegen van maatschappelijke waarde. Die daar persoonlijk verantwoordelijkheid voor willen dragen. Die zichzelf nadrukkelijk in hun netwerk positioneren, intern en extern. En dat netwerk mobiliseren en versterken. Ook dat vinden we de gewoonste zaak van de wereld. Samenwerken, vertrouwen en verbinden zijn sleutelwoorden.

Oss kent tientallen voorbeelden van kleine en grotere vormen van zelfbeheer. De Krinkelhof wordt al meer dan 25 jaar beheerd door de school en buurtbewoners. Recentere voorbeelden zijn de buurttuin BergbOss en de speelplekken in Lithoijen die volledig door buurtbewoners beheerd worden. Op zo'n 75 plaatsen in onze gemeente worden stukjes (snipper)groen door bewoners onderhouden. Verenigingen en wijk- en buurtcentra kennen vaak ook al vormen van zelfbeheer.

Daar waar bewoners zelf aangeven wensen of klachten te hebben kunnen ze worden uitgedaagd het zelfbeheer ter hand te nemen. Dit vraagt om een actieve uitnodigende houding van de gemeente en de betrokken medewerkers. Financieel kan overwogen worden de budgetten voor het beheer van de ruimte naar de bewoners over te dragen.

Overkoepelend thema: (Regionale) samenwerking en netwerken

1. Wat willen we bereiken?

Oss draagt bij aan een goed woon- en leefklimaat binnen de gemeente en de regio. We gaan op een open en opbouwende manier om met buurgemeenten en regionale partners.

Dit betekent:

- We streven steeds een omvang na die past bij onze taken en maatschappelijke opgaven. We gaan regelmatig na of onze organisatie voldoende bestuurlijke veerkracht heeft en we zorgen dat we anticiperen op relevante wijzigingen in het krachtenveld om ons heen.
- We werken regionaal in vele samenwerkingsverbanden samen met andere gemeenten en partners. Deze samenwerking moet steeds passend zijn bij de maatschappelijke opgave en is cruciaal voor maatschappelijke opgaven in verschillende domeinen. Zo werken we bijvoorbeeld zowel samen met de grote gemeenten in Brabant als met de (kleinere) gemeenten in onze regio. Daarnaast zoeken we ook steeds vaker samenwerking met de regionale onderwijsinstellingen, waaronder ook het hoger onderwijs, zoals HAS en Avans.
- We nemen deel aan relevante nationale en internationale netwerken, zoals het G32 stedennetwerk, de VNG en ook in de INTERREG samenwerking met Vlaanderen en Duitsland. Deze samenwerking is noodzakelijk om de maatschappelijke opgaven in verschillende domeinen goed aan te gaan.

We willen in de regionale samenwerking dus een duidelijke positie en strategie bepalen en uitdragen. Meer focus in samenwerking, een goed doordachte strategie en deze aanpassen als de ontwikkelingen dit vragen. Dat helpt bij het prioriteren, maakt ons doelgericht en biedt meer kans op goede resultaten. De focus verschilt per domein of programma. Regionale samenwerking loopt dwars door de domeinen en programma's heen en zien we dan ook als een rode draad.

Met de decentralisaties in het sociaal domein hebben we er veel taken bij gekregen. We willen in samenwerking met de raad kijken naar een betere inbreng in en sturing van gemeenschappelijke regelingen en ook in de relatie met instellingen kijken waar instellingen sturing behoeven of juist meer op afstand kunnen opereren.

Als strategie hebben we voor ogen om als Oss goed te anticiperen op veranderingen. Daarbij kan samenwerking met anderen en met ongebruikelijke partners tot verrassende oplossingen leiden. We willen inspiratie op zeer diverse plekken brengen en halen en met elkaar verbinden.

We zien Oss als een zelfbewuste centrumgemeente, bestaande uit een middelgrote stad en een groot buitengebied. We hebben niet de pasklare antwoorden op een verander(en)de samenleving. We hebben het lef om het anders te doen. We zoeken naar oplossingen die echt werken. We pakken niet alles tegelijk aan. We maken keuzes en leren van het proces. We durven fouten te maken om tot daadwerkelijke vernieuwing te komen.

We willen samenwerken met vitale coalities en samen met hen experimenteren, proeftuinen creëren en innovatief zijn. Voor Oss is talentontwikkeling een drijvende kracht voor innovatie.

We willen ook een goede relatie met de buitenwereld en innovatie binnenbrengen. Daarbij realiseren we ons dat we als gemeente niet overal verantwoordelijk voor zijn, maar dat er in de Osse samenleving vele autonome en rijke initiatieven en activiteiten zijn.

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. We werken met regionale partners als netwerkorganisatie samen om de maatschappelijke opgaven beter op te lossen.
2. We verbeteren de inbreng en sturing van de gemeenteraad in regionale samenwerking.
3. Via regionale en (inter)nationale netwerken faciliteren we maatschappelijke partners om voor de speerpuntsectoren in de economie (Logistiek, Agrifood en Life Sciences) en voor projecten (stadscentrum, Talentencampus) subsidies binnen te halen en innovatie te stimuleren (proeftuinen, experimenteerruimte). In het sociaal domein werken we in de regio aan de gekantelde werkwijze en aan gezamenlijk inkoopbeleid.
4. We dragen in regionale samenwerking een duidelijke positie en strategie uit op basis van ontwikkelingen in de regio.

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Invloed gemeenteraad op regionale samenwerking
2. Position paper 'Oss en de regio'
3. Publicaties vanuit Krachtig bestuur in Brabant: 'Leiderschap en dienstbaarheid: Samen op weg naar een (Veer)krachtig Bestuur voor Brabant', 'Naar indicatoren voor regionale samenhang, de bijdrage van landschaps- en cultuurgeschiedenis', 'Brabantse Netwerken' en 'De veranderende geografie van Nederland'.
4. AgriFood Capital: Agenda richting 2020
5. Brainport 2020 agenda
6. Economische ambities 2014-2020

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

De wereld om ons heen verandert voortdurend. Dat betekent dat we onze positie en strategie ook regelmatig moeten aanpassen om adequaat met veranderingen in onze omgeving om te kunnen gaan. In de regio werkt AgriFood Capital als Triple Helixorganisatie aan een versterking van de brede agrifoodsector en vertegenwoordigt zij ons in Zuidoost-Nederland in Brainport 2020. Dat moet tot concrete resultaten leiden die de Osse speerpuntsectoren versterken.

In het G32 stedennetwerk loopt het traject Agenda Stad van het Rijk en de EU met G32 gemeenten. Het doel is de positie van steden in een regio te versterken. In dit traject komen mogelijkheden voor experimenteerruimte, pilots, bestuurlijke vernieuwing en city deals met het Rijk. Als Oss innovatie kan stimuleren via mogelijkheden vanuit Agenda Stad zullen we hierop inzetten.

De buurgemeenten Landerd, Bernheze en Uden beraden zich op hun positie in de regio. Daarin komt Oss mogelijk ook aan de orde. We volgen deze trajecten actief.

We kijken ook breder in de regio om ons heen naar samenwerking, bijvoorbeeld met Nijmegen op het gebied van life sciences en health en met 's-Hertogenbosch als buurgemeente.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. *doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig*

- In de samenwerkingsverbanden zoals AgriFood Capital en het G32 stedennetwerk worden ons beleid en onze ambities voor Oss en de regio vormgegeven. In de regionale samenwerking willen we meer inzetten op onze strategische speerpunten. Voorbeelden zijn: het doorvoeren van de gekantelde werkwijze in het sociaal domein in de regio en met maatschappelijke partners, samenwerken rond detailhandel en bedrijventerreinen met de gemeenten waarmee we een markt vormen, Maasoever, Maashorst, gezamenlijk inkoopbeleid en activiteiten die de groei van onze speerpuntsectoren Life Sciences, Agrifood en Logistiek bevorderen.

- Actieve bestuurlijke en ambtelijke deelname aan nationale en internationale netwerken: G32, VNG en INTERREG Vlaanderen en Duitsland. We richten ons daarbij op projecten als Talentencampus, stadscentrum, energie, Maasoever, Maashorst, haven en spoor en andere projecten in Life Sciences, Logistiek en Agrifood.

Dit beleid zetten we voort.

2. *kleine aanpassing van beleid*

- Het provinciale initiatief 'Krachtig bestuur in Brabant' is voor ons in 2013 aanleiding geweest onze positie te bepalen. Sindsdien zijn er gegevens uit nieuwe onderzoeken bij gekomen, zoals de Tordoir studies, Midsize Brabant, en andere Krachtig bestuur in Brabant publicaties. Ook de buurgemeenten beraden zich op hun positie in de regio (Landerd, Bernheze en Uden). Hierdoor is een aanpassing van het position paper 'Oss en de regio' en de bijbehorende strategie nodig.
- Om de invloed van de gemeenteraad op regionale samenwerking te versterken komt er voor de zomer van 2015 een beleidsadvies om gemeenschappelijke regelingen te prioriteren en eerder in de BBC-cyclus in de raad te bespreken.

3. *fundamentele beleidswijziging nodig*

N.v.t.

4. Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?

- Actualisering van het position paper 'Oss en de regio'.
- Het maken van een advies over de invloed van de raad op regionale samenwerking: het prioriteren van gemeenschappelijke regelingen.
- In regionale samenwerking extra inzet op Osse speerpunten van beleid, op de terreinen economie en arbeidsmarkt, het sociaal domein en ruimte, conform de hiervoor genoemde voorbeelden.
- Actieve bestuurlijke en ambtelijke deelname aan nationale en internationale netwerken: G32, VNG en INTERREG Vlaanderen en Duitsland. We richten ons daarbij op onze projecten.
- We streven naar meer samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering in As-50 verband (zie ook programma 9). Ook als centrumgemeente zijn we bereid backoffice activiteiten voor de regio te doen, bijvoorbeeld bij de Wmo.

1

Zorg en welzijn

1. Wat willen we bereiken?

Binnen het programma Zorg en welzijn wordt de hoofdpoging vooral bepaald door de recente decentralisaties:

- Borging van de decentralisaties jeugdzorg en Wmo, van de nieuwe werkzaamheden en van de nieuwe werkwijzen. Dit vraagt een andere manier van kijken, denken en doen van inwoners, vrijwilligers, professionals en van ons als gemeente. Daarbij verliezen we de kwetsbaarheid van een deel van de inwoners niet uit het oog. Daarnaast werken we al doende aan een verfijning van het nieuwe systeem en de borging van afspraken met aanbieders, en met partijen als zorgverzekeraars, CAK (Centraal Administratie Kantoor) en SVB (Sociale Verzekeringsbank).
- Doorzetten van de kanteling, waarbij we ook hier voor de opgave staan de ideeën die ontwikkeld zijn door te vertalen naar de praktijk van alledag. Dit doen we samen met de inwoners, vrijwilligers en onze netwerkpartners op het gebied van zorg en welzijn.

Het jaar 2015 is het jaar waarin we de visies op de decentralisaties van de jeugdzorg en de Wmo daadwerkelijk gaan uitvoeren. Met de nieuwe taken kunnen we de ondersteuning dicht bij de mensen organiseren en meer uitgaan van de talenten en mogelijkheden. Niet het aanbod van de aanbieders is bepalend, maar de mogelijkheden van de inwoner en de ondersteuning die nodig is als gevolg van beperkingen in het maatschappelijk functioneren. Doel daarbij is dat iedereen mee kan doen. Dat impliceert niet dat alle problemen op te lossen zijn. We bieden de ondersteuning die nodig is om naar eigen mogelijkheden te participeren en om te gaan met de gevolgen van beperkingen.

We benadrukken dat de meeste inwoners prima in staat zijn de problemen die zich voordoen het hoofd te bieden. Inwoners die daarbij ondersteuning nodig hebben krijgen die zo licht mogelijk, zo snel mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis. Om vragen van (kwetsbare) inwoners dichtbij te signaleren en samen op te lossen organiseren we teams in de wijk. Daarvoor is het nodig dat welzijn verder ontwikkeld wordt en Basisteams Jeugd en Gezin en sociale teams hun rol kunnen gaan vervullen. Ondersteuning is ook zo zwaar als nodig. Inwoners die op gespecialiseerde ondersteuning zijn aangewezen worden snel en effectief doorverwezen. Voor de groep mensen die tijdelijk of chronisch (ook zwaardere) ondersteuning nodig heeft moet die beschikbaar zijn. Ook hier sluit deze aan op de eigen mogelijkheden en behoeften en werken we met maatwerk.

In de uitwerking van de kanteling gaat het de komende periode minder om wat we doen (dat is immers bepaald in de beleidskaders die eind 2014 zijn vastgesteld). Het gaat nu veel meer om het hoe: met respect voor de eigen regie en verantwoordelijkheid van inwoners.

We hebben daarom 5 principes benoemd die leidend zijn voor onze manier van handelen binnen het sociaal domein:

- Ieder mens is verantwoordelijk voor de vormgeving van zijn leven. Wanneer mensen daar zelf niet uitkomen bieden we ondersteuning bij het zoeken naar een integrale oplossing. Uitgangspunt is dan het versterken van de eigen kracht en de sociale omgeving.
- Iedere inwoner heeft recht op een perspectief, dat we samen zoeken. Vanuit eigen regie geeft de inwoner zelf aan wat zijn behoefte is. De kanteling wordt in gang gezet om te komen van 'recht op een voorziening' naar eigen verantwoordelijkheid en recht op ondersteuning bij de vraag 'wat kan ik (nog) zelf en wat wil ik weer kunnen'? Samen kijken we naar de mogelijkheden en naar wat aanvullend aan ondersteuning nodig is.
- Risico's zijn onvermijdelijk en horen bij het leven. De inwoner heeft daarbij ook een eigen rol. Als de overheid alle risico's wil voorkomen (wat onmogelijk is) leidt dat tot een overmaat aan controle, regels en bureaucratie. Dat willen we niet. Bij incidenten streven we ernaar hier gezamenlijk lering uit te trekken. Bewustwording van de risicoregelreflex is een eerste stap in het leerproces.
- Uitgangspunt is een integrale benadering. Wanneer een probleem wordt signaleerd wordt meteen breder gekeken zodat we tot een gezamenlijk afgestemde aanpak komen als er meer problemen spelen, ook op andere gebieden. Samen met de inwoner, in aansluiting op zijn mogelijkheden. En samen met de verschillende professionals. Het uitgangspunt is 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur.

- Maatwerk staat centraal. We sluiten aan bij de mogelijkheden en behoeften van de inwoner en zoeken naar een oplossing die bij de situatie past. Dat betekent dat we niet meer denken vanuit gelijkheid en de gedachte dat iedereen gelijk is en dus hetzelfde krijgt. Dat betekent dat een ieder krijgt wat nodig is, dichtbij, zo licht als mogelijk is, maar ook gespecialiseerd en intensief als de problematiek daarom vraagt.

Effectindicatoren

We hebben hier (nog) geen effectindicatoren ingevuld. Landelijk zijn nog geen (goede) voorbeelden beschikbaar. Dit jaar ontwikkelen we indicatoren waarmee we het beleid beoordelen en bijsturen. We experimenteren met een vorm van horizontale verantwoording.

In vorige programmabegrotingen waren indicatoren opgenomen, maar deze waren onvolledig en afhankelijk van gegevens die toevallig beschikbaar zijn. We vinden het beter om dit later in te vullen, aan de hand van een goede discussie over waar we op willen sturen en de ontwikkeling van een goede methode hiervoor.

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Iedereen doet mee naar vermogen.
2. Inwoners hebben de mogelijkheid initiatief te nemen en een bijdrage te leveren aan welzijn en zorg.
3. In de gemeente wordt voldoende adequate ondersteuning geboden.
4. Er wordt goed samengewerkt met en tussen alle betrokken partijen in het sociaal domein.
5. De toegang tot zorg en ondersteuning werkt effectief en professioneel.

Toelichting op de doelstellingen

- **Iedereen doet mee naar vermogen.**

Dit is het algemene doel voor het hele sociaal domein. Voor het programma Zorg en welzijn betekent het dat we ondersteuning zodanig organiseren dat mensen binnen hun eigen mogelijkheden in de samenleving kunnen participeren.

- **Inwoners hebben de mogelijkheid initiatief te nemen en een bijdrage te leveren aan welzijn en zorg.**

Als we eigen regie en eigen verantwoordelijkheid willen respecteren moeten we inwoners ook de gelegenheid bieden initiatief te nemen zonder dat over te nemen of te bepalen wat inwoners moeten doen en hoe. Dan is immers geen sprake meer van eigen regie. We geven ruimte aan maatschappelijke initiatieven en ondersteunen die waar ze zich voordoen.

Mensen die ondersteuning bieden aan mensen met een beperking (mantelzorgers en vrijwilligers) verdienen onze waardering en ondersteuning. Ondersteuning van mantelzorgers behoort tot de ondersteuning van de cliënt en zijn omgeving. Dit is nadrukkelijk onderdeel van de opdracht aan de aanbieders van zorg en welzijn. Of dit ook daadwerkelijk gebeurt en in welke mate is onderwerp van gesprek met aanbieders en cliëntorganisaties. Uiteraard kunnen ook mantelzorgers met een zelfstandige vraag om ondersteuning of ontlasting bij de gemeente en sociale teams terecht.

Ondersteuning van vrijwilligerswerk maakt onderdeel uit van het programma Werk, inkomen en onderwijs (programma 2).

Voor mensen die afhankelijk zijn van zorg en ondersteuning ondersteunen we eigen regie ook door de positie van de cliënten goed te regelen. Klanttevredenheid is een belangrijke toetssteen als het gaat om de beoordeling van de kwaliteit van zorg en welzijn. Daarom gaan we met inwoners de dialoog aan over de ondersteuning. Dat doen we door met cliëntvertegenwoordigers, bijvoorbeeld de Wmo-raad, het gesprek te voeren. We hebben een klachtenregeling en een bezwaar- en beroepregeling.

- In de gemeente is voldoende adequate ondersteuning aanwezig.

Denken vanuit de mogelijkheden en behoeften van de klant in plaats van denken vanuit het aanbod dat beschikbaar is. Maatwerk is de kern binnen zorg en welzijn. Bij aanbieders ligt de uitdaging om samen met de inwoner en zijn omgeving te kijken welke ondersteuning nodig is. Aanbieders hebben daarbij de ruimte om die te bieden omdat geen producten zijn afgesproken en ondersteuningsvormen ruim omschreven zijn. Een goede monitoring is nodig om ontwikkelingen hierin te volgen en bij te sturen. Ook het contractmanagement en de maandelijkse overlegtafel (overleg met aanbieders) spelen hierin een belangrijke rol.

Voor welzijn ligt er de opdracht om naast ondersteuning van kwetsbaren ook de talenten in de wijken en dorpen te herkennen. De welzijnsorganisatie benut initiatieven, stimuleert activiteiten en is een verbinder tussen inwoners, netwerkpartners, professionals en vrijwilligers. De 4 welzijnsinstellingen hadden de opdracht om in 2014 ervaring op te doen met een nieuwe manier van werken en om een nieuwe welzijnsaanpak te ontwikkelen. De ervaringen van deze pilots worden in 2015 gebruikt bij de uitrol van sociale teams. Onderdeel hiervan is het project Talent Centraal. Doel van dit project is om de netwerken van inwoners te versterken en de talenten van mensen beter te benutten.

Voor de gemeente betekent het dat de nadruk ligt op de goede afspraken met aanbieders. Wij zijn verantwoordelijk voor een voorzieningenpakket waarin wordt aangesloten op de vraag van de inwoner. En dat een antwoord kan bieden op alle voorkomende ondersteuningsvragen. Het stelsel dat we ontwikkelen is toekomstbestendig, dat wil zeggen dat het ook in de toekomst de veranderende vraag aankan (bijvoorbeeld als gevolg van de extramuralisering). En het is betaalbaar, zodat we ook in de toekomst ondersteuning kunnen bieden waar dat nodig is.

Er zijn twee onderdelen van het totale zorgpakket die extra aandacht verdienen: huishoudelijke hulp en beschermd wonen.

Huishoudelijke hulp

Over huishoudelijke hulp is de afgelopen periode veel discussie geweest. De evaluatie van de aanbesteding 2014/2015 heeft laten zien dat de gekozen systematiek (een vaste vergoeding per cliënt, ongeacht het aantal uren) in principe voldoet, maar op sommige punten verbetering behoeft. Een aantal zaken zijn per direct opgepakt, bijvoorbeeld het verbeteren van de communicatie en de herbeoordeling van een aantal situaties waarin de geleverde hulp ontoereikend was. We zoeken de mensen op die met de huidige huishoudelijke hulp niet voldoende geholpen zijn en zoeken oplossingen, bijvoorbeeld door welzijn in te zetten bij eenzaamheid en individuele ondersteuning waar dat nodig is. We investeren extra in deze groep. Daarnaast zullen we in de contractering 2016 de uitkomsten van de evaluatie verwerken. Daarbij bekijken we bijvoorbeeld de tarieven, met name in situaties waarin meer hulp nodig is, of waar een samengaan van huishoudelijke hulp met andere vormen van ondersteuning aan de orde is.

Verder ontwikkelen we sporen voor innovatie, een betere verbinding met welzijn en individuele ondersteuning, en de verdere ontwikkeling/uitrol van de huishoudelijke hulptoelage (HHT). Waar mogelijk verwerken we de uitkomsten in de contracten 2016.

De activiteiten worden uitgewerkt in een plan van aanpak dat eind juni klaar is.

Beschermd wonen

De functie beschermd wonen is per 1 januari 2015 overgegaan naar de centrumgemeenten voor maatschappelijke opvang. Oss is centrumgemeente voor de regio Brabant Noordoost-oost. De functie blijkt erg vervuld, bijvoorbeeld doordat mensen met een indicatie voor beschermd wonen toch gekozen hebben voor andere vormen van zorg, terwijl dat wel geregistreerd bleef als beschermd wonen. Ook was er geen goed overzicht van aanbieders (met name PGB-aanbieders) en van de groep cliënten die naar de (centrum) gemeente overkwam.

Daarom is het nodig om als gemeente in overleg met de regio tot een eigen beleid voor beschermd wonen te komen, waarin we aangeven wat we eronder verstaan en waarin we goede afspraken met de regio vastleggen over de grenzen tussen beschermd wonen en andere voorzieningen (bijvoorbeeld begeleid wonen of individuele ondersteuning). Ook afspraken met de zorgverzekeraars over de aansluiting tussen beschermd wonen en de Wet langdurige zorg moeten daar deel van uitmaken. In het najaar zal dit beleid in de gemeenteraad aan de orde zijn.

- **Er wordt goed samengewerkt met en tussen alle betrokken partijen in het sociaal domein.**

In onze manier van aanbesteden staat samenwerking vanuit een gemeenschappelijk belang voorop. We overleggen regelmatig met een vertegenwoordiging van aanbieders. Hierdoor komen ook aanbieders elkaar regelmatig tegen en werken we aan samenwerking, ook al zijn belangen niet altijd hetzelfde. We bieden in de contracten ruimte voor samenwerking.

Ook binnen de regio is samenwerking belangrijk. Door met gemeenten in de regio samen te werken is er meer eenheid in ondersteuning in de regio en kunnen we effectiever samenwerken met de aanbieders.

- **De toegang tot zorg en ondersteuning werkt effectief en professioneel.**

Voor het programma Zorg en welzijn ligt de nadruk bij deze hoofddoelstelling op de toegang tot zorg. We werken aan een fijnmazig netwerk van plekken waar mensen hun vragen kunnen stellen en ondersteuning kunnen krijgen. En van waaruit ze snel doorgeleid worden naar meer gespecialiseerde hulp als dat nodig is. Idealiter vormen basisteams, sociale teams en medewerkers van de afdelingen Zorg en Werk & Inkomen op termijn één netwerk, waarbinnen medewerkers met een brede deskundigheid snel zorgen voor de juiste ondersteuning. Dat doen ze op basis van een goede verkenning met de inwoners van hun mogelijkheden en behoeften (het keukentafelgesprek).

Voor jeugd vervult het Basisteam Jeugd en Gezin (BJG) een sleutelrol. Het basisteam is rechtstreeks bereikbaar en is ook te vinden op alle plekken waar kinderen en ouders van nature komen: scholen, consultatiebureaus, kinderopvang enzovoort.

In de wijken en kernen organiseren we sociale teams. Ook deze teams zijn op verschillende plekken in de wijken en kernen te vinden. De wijkverpleegkundige die vanuit de zorgverzekeraars wordt ingezet is lid van het sociaal team.

Ook bij de gemeente zelf kunnen inwoners met hun vraag terecht. We bieden de inwoner integrale dienstverlening, gericht op werk, inkomensvraagstukken (inclusief schulden) en zorg.

We werken aan vergroting van deskundigheid. En aan het bij elkaar brengen van de verschillende processen en organisaties. Dat doen we bijvoorbeeld door organisaties een gezamenlijke opdracht te geven (zoals bij de sociale teams) en door processen en werkwijze gezamenlijk te ontwikkelen. Dit proces vraagt tijd. Intussen zorgen we via goede voorlichting en een nauwe samenwerking tussen de verschillende 'poorten' dat we ook in deze tijd van transformatie hulpvragen snel en op de goede plek op kunnen pakken. Belangrijke (beleids)kaders:

1. Regionaal beleidsplan 'Transformatie van AWBZ naar Wmo' (eind 2014 vastgesteld)
2. Beleidsplan Wmo (lokaal, eind 2014 vastgesteld)
3. Functioneel ontwerp jeugdhulp (in 2014 vastgesteld)
4. Implementatieplan jeugdhulp (eind 2014 vastgesteld)
5. Inkoopkaders jeugdhulp en Wmo (regionaal, vast te stellen in juni 2015)

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

De decentralisaties van de jeugdhulp en de Wmo zijn een feit, maar er is nog veel onzeker en in ontwikkeling. Zo spelen er landelijk nog vragen rond de inkadering van beschermd wonen, de doelgroep van de Wet langdurige zorg, privacy en vele andere zaken. Er is een roep om een aantal zaken toch weer landelijk te gaan organiseren, bijvoorbeeld verantwoording door aanbieders. Het is te verwachten dat op onderdelen nadere regels of richtlijnen verschijnen.

Ook financieel is de toekomst onzeker. Er is voor 2016 al een volgende bezuiniging bekend (5% in de Wmo en 6% in de jeugdhulp). In het hoofdstuk over de financiële positie verderop in deze kadernota wordt dat verder toegelicht.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. *doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig*

We zijn in 2015 vooral bezig met de implementatie van de genoemde beleidskaders. We werken de nieuwe taken verder uit en verfijnen afspraken aan de hand van de ervaringen. Sommige onderdelen behoeven verdere uitwerking. De aandacht gaat vooral uit naar de Wmo en jeugdhulp. Op andere onderdelen van dit programma, bijvoorbeeld gezondheidsbeleid, continueren we onze activiteiten maar is er dit jaar geen ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

2. *kleine aanpassing van beleid*

Aanpassingen van beleid hebben vooral betrekking op de uitwerking van onderdelen van de genoemde beleidsvisies:

- uitwerking van toezicht
- toetsen en zonodig aanpassen van de klachtenregeling
- aansluiting van hulp bij het huishouden en andere ondersteuningsfuncties
- doorontwikkelen van beschermd wonen en maatschappelijke opvang
- uitwerking van sturing en monitoring van effecten
- (beter) verbinden van welzijn en zorg

3. *fundamentele beleidswijziging nodig*

Er zijn nu geen fundamentele beleidswijzigingen aan de orde. Een uitzondering is wellicht het beschermd wonen. In de startnotitie beschermd wonen (commissie april 2015) is aangegeven dat scherpe keuzes nodig zijn. De startnotitie wordt verder uitgewerkt en komt terug in de besluitvorming.

4. Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?

Strategische uitvoeringsagenda

In dit project werken we de uitgangspunten van de transities uit naar de uitvoeringsprocessen. Dat doen we binnen onze eigen organisatie, maar vooral ook samen met de partners in het veld. De samenwerking tussen gemeente, sociale teams en basisteams wordt verder ontwikkeld en vertaald in bijvoorbeeld ICT.

Ontwikkeling van welzijn (sociale teams, basisteams, fusie)

Cruciaal binnen de kanteling is het versterken van sociale netwerken in wijk en buurt. Daartoe behoren ook de professionals die in 0e en 1e lijn werkzaam zijn, dicht bij de inwoners. De Osse welzijnsinstellingen werken samen aan een goede basisstructuur (Basisteams Jeugd en Gezin en sociale teams) en aan een verregaande geïntegreerde samenwerking, uitmondend in een fusie tot één welzijnsorganisatie. Dit proces is ook voor de gemeentelijke doelstellingen van belang. We spannen ons op de verschillende niveaus in om dit proces te ondersteunen en daarvoor de voorwaarden te scheppen. Belangrijk onderdeel daarvan is de formulering van één geïntegreerde opdracht voor het totale welzijnswerk.

Doorontwikkeling beschermd wonen

Binnen de nieuwe taken in de Wmo vraagt beschermd wonen de meeste aandacht. Het veld is onoverzichtelijk en divers, de cliëntgroep is niet goed in beeld (er spelen zelfs nog landelijke discussies over de vraag wie precies onder de verantwoordelijkheid van de Wmo vallen en wie terecht moeten bij de Wet langdurige zorg) en de financiën zijn onzeker. Reden om extra aandacht aan dit terrein te geven en te komen tot een eigen visie op de functie, organisatie, financiering en doelgroep van beschermd wonen.

Ontwikkeling van effectsturing en monitoring

We willen ons in het sociaal domein in de toekomst meer richten op effecten en resultaten dan op producten en prestaties. Het gaat immers om de effecten die we in de samenleving bereiken.

Daarvoor willen we op termijn afspraken met aanbieders kunnen maken over resultaat en effect, in plaats van over productie of prestatie. Dit vraagt een andere monitoring en sturing, maar vooral het definiëren van de gewenste effecten en goede indicatoren daarvoor. Om op de langere termijn naar deze manier van werken te kunnen gaan moeten we nu investeren in de gedachtenvorming erover en ontwikkeling ervan.

Regionale samenwerking

Veel van de uitvoering binnen dit programma ligt buiten de gemeente, namelijk bij aanbieders van zorg en welzijn, en is grotendeels regionaal georganiseerd. De complexiteit van (delen van) het veld en de benodigde organisatieschaal van sommige ondersteuningsvormen vragen om regionale samenwerking. Die vindt binnen verschillende regelingen plaats: regionale inkoop van Wmo en jeugd, de gemeenschappelijke regeling gezondheidszorg. In de gemeenschappelijke regelingen voor Wmo en jeugd zijn de rol en positie van de gemeente duidelijker geworden dan voorheen. We moeten deze rol verder invulling geven en het goede evenwicht vinden tussen enerzijds lokale overheid en anderzijds uitvoerder van een regionale opdracht.

Werk, inkomen en onderwijs

1. Wat willen we bereiken?

De decentralisatie van de Participatiewet brengt grote veranderingen met zich mee voor de kwetsbare inwoners op de arbeidsmarkt. De opdracht is om iedereen zoveel mogelijk te laten participeren, primair in regulier werk. Ons doel is zelfredzaamheid en (economische) zelfstandigheid. Werk is de beste zorg. Hoe zorgen we dat iedereen naar vermogen mee kan doen? De nieuwe werkwijze vraagt de komende periode nog aandacht en ontwikkelen we samen met de partners in de regio. Bovendien geven we dit een lokale vertaling.

Onderwijs is van belang voor een evenwichtige ontwikkeling en ontplooiing van de inwoners. Binnen het onderwijs en ook in de aansluiting van het onderwijs op de maatschappelijke omgeving spelen vraagstukken zoals passend onderwijs, de aanpak van onderwijsachterstanden, de aansluiting op het MBO en de aansluiting op de arbeidsmarkt. We willen in samenspraak met de partners bekijken wat de koers hierin wordt en welke stappen hierin gezet kunnen worden.

'Iedereen doet mee naar vermogen' hebben we voor het brede sociaal domein in drie doelstellingen vertaald: We streven naar een 'Bloeiende gemeenschap met actieve inwoners', waar 'Voorzieningen uitgaan van de talenten, mogelijkheden en behoeften van inwoners' en waar 'Voorzieningen voor iedereen bereikbaar en toegankelijk zijn'. Deze doelstellingen komen terug in de diverse thema's van dit programma.

Vrijwilligerswerkbeleid

In een levendige gemeenschap is een actieve inzet van inwoners onmisbaar. Vrijwilligers zijn actief in alle facetten van het sociaal domein: binnen sportclubs, verenigingen en in de zorg. Vrijwilligerswerk geeft kansen voor ontplooiing, talentontwikkeling en ontmoeting. Voor het gehele sociaal domein stellen we een kader voor vrijwilligerswerkbeleid op en zullen we onze inzet hierop herijken. Dit alles tegen de achtergrond van een nieuw maatschappelijk perspectief.

Een goede manier om jongeren kennis te laten maken met vrijwilligerswerk zijn de maatschappelijke stages vanuit het voortgezet onderwijs. Nu de Rijksregeling is afgelopen willen we dit de komende jaren met eigen middelen ondersteunen, zij het in beperktere omvang. Het gaat om voortzetting van de coördinatie, de website voor de match tussen vraag en aanbod, de jaarlijkse MaSmarkt en begeleiding van de jongeren.

Werk en inkomen

Voldoende werkgelegenheid is een belangrijke basis voor een bloeiende gemeenschap waarin inwoners actief hun leven kunnen vormgeven. Ons uitgangspunt bij de arbeidsmarkt is de vraag van ondernemers. We bekijken samen over welke opleidingen, ervaring en vaardigheden hun personeel moet beschikken en hoe daar zo goed mogelijk op aangesloten kan worden. Op regionaal niveau werken we daarom samen in Noordoost-Brabant werkt!. Daarbij sluiten we aan op de speerpuntsectoren agrifood, logistiek, zorg, techniek en life sciences. Op lokaal niveau werken we op dit terrein samen met de Osse ondernemers en onderwijsinstellingen.

Onze opgave is om een omvangrijke en diverse doelgroep van mensen met een korte en met een lange afstand tot de arbeidsmarkt, al dan niet met een arbeidsbeperking, aan het werk te helpen. Werk waarin mensen hun talenten kunnen inzetten en zich kunnen ontplooiën. We verwachten van mensen dat ze, ook als sprake is van beperkingen, het arbeidsvermogen dat ze hebben aanspreken en benutten. We hebben te maken met een kwetsbare doelgroep die de komende jaren zal toenemen en we krijgen minder middelen. Dat vraagt om creatieve vormen van partnerschap met partijen in het veld.

Per juli 2015 wordt de nieuwe Fraudewet ingevoerd, waarin het strenge beleid van boetes wordt losgelaten. We zullen de wijziging in ons beleid doorvoeren. In de uitvoering wordt al conform de nieuwe uitgangspunten gewerkt.

Voor mensen met een arbeidsbeperking zoeken we met de gemeenten in de regio en met IBN actief naar vacatures. Verder zoeken we contact met bedrijven om extra banen voor deze doelgroep te scheppen en ruimte voor deze kwetsbare mensen te creëren. Daarbij zullen we voor onze eigen organisatieijken op sociaal ondernemerschap. In het Werkbedrijf Noordoost-Brabant, als netwerkorganisatie van gemeenten, sociale partners, het UWV en sw-bedrijven, harmoniseren we de dienstverlening aan werkgevers in de regio, bespreken we arbeidsmarktvragestukken en zorgen we dat we minimaal voldoen aan de baanafspraak in het sociaal akkoord.

We streven ernaar dat mensen zo min mogelijk afhankelijk zijn van ondersteuning van de gemeente. De Participatiewet stimuleert ons om nog meer in te zetten op regulier werk, in het bijzonder voor mensen met een arbeidsbeperking. Het nieuwe instrument loonkostensubsidie, een aanvulling op de feitelijke loonwaarde van de werknemer, zal ons helpen om dit te realiseren. We willen de expertise van IBN met het begeleiden, plaatsen en detacheren van mensen met een arbeidsbeperking en de werkgelegenheid die IBN aan mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt biedt graag blijven benutten. Er is een pilot met IBN gestart voor de doelgroep beschut werk en voor een deel van de overige doelgroepen van de Participatiewet. Dit om zowel de gemeenten in onze regio als IBN tijd te geven hiermee ervaring op te doen om vervolgens te komen tot een structureel toekomstscenario voor de uitvoering van de Participatiewet.

Armoede is meer dan een tekort aan financiële middelen. Het is een vorm van sociale uitsluiting waarin vaak meerdere risico's samenkomen, bijvoorbeeld een laag inkomen, een slechte arbeidsmarktpositie, problematische schulden, een laag opleidingsniveau, dakloosheid en gezondheidsproblemen. Huishoudens kunnen hierdoor niet volwaardig meedoen in de maatschappij.

Het minimabeleid is vernieuwd. We willen de extra middelen van het Rijk volledig gebruiken om kwetsbare groepen te compenseren. We leggen meer dan ooit de nadruk op maatwerk met als doel zoveel mogelijk mensen te laten participeren. We zetten bij voorkeur het instrument van de bijzondere bijstand ruim in om iedereen op maat te kunnen ondersteunen.

Samen met de ketenpartners zorgen we voor een zo hoog mogelijk bereik. Fraude en oneigenlijk gebruik van de voorzieningen, ook van het flankerend armoedebeleid, willen we tegengaan.

Kwetsbare jongeren tussen de 16-27 jaar, ook zonder uitkering, zijn binnen onze gemeente een doelgroep met prioriteit. We werken intensief samen met partijen in het veld en richten ons op een minimale startkwalificatie en/of (economische) zelfstandigheid.

Onderwijs

De basis voor werk wordt in het onderwijs gelegd. We vinden het van belang dat jongeren een startkwalificatie behalen en een opleiding afronden die goed aansluit bij de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Daarom streven we in samenwerking met het onderwijs naar een goede samenhang in de zorg voor leerlingen en blijven we het voortijdig schoolverlaten actief tegengaan. Ook beogen we vernieuwing van het onderwijs in aansluiting op dat wat werkgevers nodig hebben.

Met de Talentencampus wordt het fundament gelegd voor een stimulerende leer-, werk-, sport-, en woonomgeving, waar onze jongeren hun talenten kunnen ontwikkelen. De Talentencampus wordt de verbindende schakel tussen opleiding, talentontwikkeling en arbeidsmarkt. Inmiddels zijn de bouwwerkzaamheden gestart: medio 2015 wordt de eerste fase van het project opgeleverd. Onlangs zijn de visie, missie en ambities van de Talentencampus bepaald. Centraal staan de vier inhoudelijke pijlers vakmanschap, ondernemerschap, kennisontwikkeling en innovatie. Om de beoogde ambities te kunnen realiseren is het nodig om te investeren in de inhoudelijke conceptontwikkeling. De planvorming hiervoor is gestart. Daarbij komt naar voren dat in eerste instantie een stevige projectorganisatie nodig is om de inhoudelijke pijlers door te vertalen naar structurele programma's en projecten. De beperkte uren van de projectgroepleden zijn onvoldoende om een robuust inhoudelijk concept neer te zetten, deze tot uitvoering te brengen en hierop te sturen. Er zijn extra middelen nodig van onderwijs, ondernemers en de gemeente.

De Lokale Educatieve Agenda (LEA) geeft focus en richting bij onderwijskundige en maatschappelijke ontwikkelingen die van belang zijn voor het onderwijs. Thema's die daarin bijvoorbeeld aan de orde komen zijn doorlopende leerlijnen, onderwijsachterstandenbeleid, zorg voor (allochtone) leerlingen, passend onderwijs, voldoende stageplaatsen, de aansluiting op de arbeidsmarkt en de ontwikkeling van een entreeopleiding. In samenspraak met de partners in het onderwijs stellen wij de LEA voor Oss op. Daarbij past ook goede onderwijshuisvesting in relatie tot krimp en Integrale Kindcentra (IKC's). Daarom is gekozen voor een 'warme overdracht' van het groot onderhoud van schoolgebouwen van de gemeente naar de schoolbesturen en zijn in 2013 middelen beschikbaar gesteld om te kunnen blijven investeren in onderwijshuisvesting.

Integrale Kindcentra brengen meerdere functies samen die een positieve bijdrage hebben op de ontwikkeling van kinderen, zoals opvang, onderwijs, voor- en vroegschoolse educatie (vve) en sport. Inmiddels hebben 21 Osse basisscholen en samenwerkingspartners voor het IKC-concept gekozen. Het jaar 2015 is het laatste jaar dat we de vorming van IKC's financieel stimuleren. We verwachten van de samenwerkingspartners dat zij deze ontwikkeling hierna op eigen kracht verder dragen en uitvoeren. De ontwikkeling van IKC's maakt het nodig duidelijke afspraken te maken over verhuur in onderwijsgebouwen. In overleg met de basisscholen en de andere IKC-partners hebben we hiervoor beleidsregels opgesteld. Verder hebben we afspraken gemaakt over het overdragen van het beheer van de voormalige Horizonscholen aan twee schoolbesturen.

Passend onderwijs vraagt om andere verbindingen tussen onderwijs en jeugdhulp. Samen met de partners uit het primair en voortgezet onderwijs en de regiogemeenten hebben we hier een meerjarige ontwikkelagenda voor opgesteld. Met de gezamenlijke agenda willen we kansen benutten. Onder andere om eerder de juiste hulp op de juiste plek te krijgen, dicht in de buurt van het kind en het gezin. En om langdurig thuiszitten van leerlingen te voorkomen. We zijn kartrekker voor Maasland en voeren intensief overleg met gemeenten en schoolbesturen in de regio Oss-Uden-Veghel.

We willen dat jongeren naar eigen vermogen aan de samenleving en de arbeidsmarkt gaan deelnemen. Dat kan niet zonder een goede opleiding en een diploma op minimaal MBO 2-niveau. We zetten de succesvolle aanpak van voortijdig schoolverlaters vanuit het Regionaal Bureau Leerplicht voort.

Het is helaas niet voor alle jongeren mogelijk een startkwalificatie te behalen en naar de arbeidsmarkt door te stromen. Dat geldt onder andere voor jongeren in het praktijkonderwijs of jongeren in het voortgezet speciaal onderwijs. In het project Kwetsbare jongeren werken we met gemeenten, onderwijs en werkgevers in de regio Noordoost-Brabant samen om ook deze jongeren een goed toekomstperspectief te bieden. We werken samen met de jongere aan een integraal (maatwerk)traject richting werken, het opbouwen van een sociaal netwerk dat leidt tot een baan en/of vervolgonderwijs, en een stabiele leefsituatie. Daar waar nodig wordt de jongere ondersteund door instrumenten. De insteek is uitgaan van talenten en inzetten op passende participatie.

Effectindicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
1. Percentage vrijwilligers	Waarstaatjegemeente.nl	42%	2014	50%
2. Percentage voortijdig schoolverlaters	OssStat	1,9%	2014	< 2,2%
3. Percentage bereik doelgroep armoedebeleid	Minimascan StimulanSZ	65%	2014	80%

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Een actieve inzet in vrijwilligerswerk geeft kansen voor ontplooiing, talentontwikkeling en ontmoeting en draagt bij aan uitvoering van voorzieningen en activiteiten.
2. We streven naar een regionale arbeidsmarkt met economische groei en voldoende werkgelegenheid, ook voor de onderkant van de arbeidsmarkt.
3. Versterking van de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt inclusief het verder omlaag brengen van het aantal voortijdig schoolverlaters en inclusief extra aandacht voor de meest kwetsbare jongeren.
4. Zoveel mogelijk mensen staan financieel op eigen benen, bij voorkeur door (regulier) werk. Kwetsbare groepen zijn ondersteund bij participatie.
5. De Lokaal Educatieve Agenda komt tot stand, met aandacht voor en afspraken over IKC's, passend onderwijs, onderwijsachterstandenbeleid en onderwijshuisvesting.
6. Het armoedebeleid blijft ruim, met een zo hoog mogelijk bereik en voldoende financiële ondersteuning voor de mensen die het nodig hebben.

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Visie Onderwijshuisvesting en meerjarige investeringsplanning (december 2013)
2. Beleidskader 2013-2016 Regionaal Bureau Leerplicht en voortijdig schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL)
3. Doordecentralisatie onderhoud (2014)
4. Beleidsregels verhuur in schoolgebouwen (2014)
5. Overdracht beheer Horizonscholen (2014)
6. Maatregelen Wet werk en bijstand (2015)
7. Beleidskader Participatiewet (2015)
8. Nota-I wijzigingen Minimabeleid als onderdeel van de notitie Participatiewet/WWB-maatregelen (2015)

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

De conjunctuur en de crisis zijn van grote invloed op het aantal werkzoekende inwoners. Een groei hierin kunnen we niet voorkomen. We zetten onze diversiteit aan stimuleringsactiviteiten voor individuele inwoners met grote inzet door.

Bij diverse gemeenten in het land is er toenemende interesse in het creëren van een basisinkomen. Wettelijk is dat (nog) niet toegestaan. We volgen de ontwikkelingen en verdiepen ons in de mogelijkheden en consequenties. We nemen de gemeenteraad mee in deze verkenning en de overweging om hier een experiment voor te starten.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. *doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig*

- beleid onderwijshuisvesting
- overdracht beheer Horizonscholen
- beleidsregels verhuur in schoolgebouwen
- uitwerking Talentencampus
- implementatie Participatiewet

2. *kleine aanpassing van beleid*

- Het vrijwilligerswerkbeleid wordt herijkt. In het verlengde daarvan kunnen extra impulsen of wijzigingen in de ondersteuning worden voorgesteld.
- Regionaal en lokaal arbeidsmarktbeleid.
- Handhavingsbeleid naar aanleiding van de nieuwe Fraudewet en bij flankerend armoedebeleid.

- Herijking van voor- en vroegschoolse educatie naar aanleiding van de nieuwe landelijke beleidsperiode 2016-2019.
- Uitvoeringskader RBL.

3. *fundamentele beleidswijziging nodig*

Implementatie van de Participatiewet: de toekomst van de uitvoering van de Participatiewet en de Wsw vanaf 2017. Of en hoe IBN daar een rol in speelt (welke opdracht krijgen zij van de gemeente) is onderdeel van de discussie.

4. **Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?**

Herijking van vrijwilligerswerkbeleid

Er wordt een nieuw kader voor vrijwilligerswerk opgesteld. Dat vraagt om een helder beeld van het huidige vrijwilligerswerk, de ontwikkelingen in het sociaal domein en een positiebepaling van de gemeente daarin. Dit wordt in samenhang met de programma's Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten (programma 3), Zorg en welzijn (programma 1) en het thema Kracht van de samenleving opgepakt.

Pilot Participatiewet

Via de pilot Participatiewet tussen IBN en 11 gemeenten worden de expertise en infrastructuur van IBN benut om mensen met een verminderde loonwaarde te plaatsen en begeleiden. Het eerste jaar van de pilot zal eind 2015 geëvalueerd worden.

Daarnaast start een strategische verkenning met betrokken partners en gemeenten in de regio over toekomstscenario's voor de uitvoering van de Participatiewet en de Wsw vanaf 2017. De rol en positie van IBN wordt daarin nadrukkelijk meegenomen.

Lokaal arbeidsmarktbeleid

In onze lokale visie op het arbeidsmarktbeleid stroomlijnen we de beleidslijnen op het gebied van onderwijs, economie en werk & inkomen. We ontwikkelen momenteel samen met ondernemers en onderwijs een lokaal actieplan voor het arbeidsmarktbeleid. Dit plan is gericht op 3 inhoudelijke actielijnen, te weten 'Iedereen doet mee/onderkant arbeidsmarkt', 'Talentontwikkeling/aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt' en 'HRM-vraagstukken werkgevers'. Naast bestaande maatregelen willen we extra inzetten op versterking van de vraaggerichte werkgeversbenadering, waarbij ondernemers optimaal ondersteund worden bij het invullen van vacatures voor de onderkant van de arbeidsmarkt en het ondersteunen van lokale initiatieven gericht op de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

Kwetsbare jongeren

We hebben extra aandacht voor kwetsbare jongeren uit praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (vso). We werken nauw samen met in- en externe partners voor een sluitende aanpak richting arbeid, (arbeidsmatige) dagbesteding of vervolgonderwijs. Op dit moment loopt de pilot kwetsbare jongeren 2015 die betaald wordt uit de incidentele middelen in de reserve MSD. Omdat het om langdurige trajecten gaat zijn concrete resultaten nog niet te benoemen. De extra inspanningen worden door betrokkenen gewaardeerd. We willen in 2016 en komende jaren gemiddeld 40 jongeren uit het voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs, vaak zonder uitkering, actief benaderen en bemiddelen naar werk of zorgen dat ze hun werk behouden. Om hun werk te behouden zetten we een jobcoach in. Het gaat om extra dienstverlening aan deze bijzondere groep jongeren die niet uit het participatiebudget bekostigd wordt. Op deze manier kunnen we uitvoering geven aan ons beleid om prioriteit te leggen bij kwetsbare jongeren ondanks het feit dat we een beperkt re-integratiebudget hebben.

Lokaal Educatieve Agenda

Het proces voor een nieuwe Lokaal Educatieve Agenda leidt tot afspraken over IKC's, het voorkomen van schooluitval, maatschappelijke stages, sluitende leerlijnen en aansluiting op de arbeidsmarkt, passend onderwijs en zorg en onderwijshuisvesting.

3

Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke participatie van onze inwoners staat centraal. Deze is zichtbaar in bloeiende gemeenschappen met kunst, cultuur, verenigingsleven en sport. Inwoners nemen hier waar mogelijk zelf initiatieven voor en organiseren dit zelf. Als gemeente stimuleren en faciliteren we dit. Verenigingen en vrijwilligers zijn belangrijke voorwaarden om ontmoeten, sporten en cultuur mogelijk te maken. We hebben daarbij in het bijzonder aandacht voor de positie van jongeren. Onder het mom van 'jong geleerd is oud gedaan' willen we hen hier meer bij betrekken. Verder bevorderen we in dit programma een gezonde leefstijl van inwoners.

In de afgelopen cultuurdiscussie is duidelijk naar voren gekomen dat kunst en cultuur onmisbaar zijn voor Oss en dat we daar ook ambities voor hebben. We zetten stappen om de professionele cultuurinstellingen goed voor te bereiden op toekomstige ontwikkelingen. We willen in de activiteiten een stevige oriëntatie op Oss, focus op cultuureducatie en meer samenwerking en crossovers met en tussen de cultuurorganisaties.

Sporten blijft één van de meest beoefende activiteiten van de inwoners. Sporten bevordert sociale cohesie en maatschappelijke participatie. En sporten draagt bij aan een gezonde(re) leefstijl. We stimuleren daarom in de breedte dat iedereen aan sportactiviteiten kan deelnemen.

Ontmoeten gebeurt in kunst en cultuur en in sport. Maar ook daarbuiten. Het is belangrijk dat mensen elkaar in de publieke ruimte kunnen ontmoeten. Om samen te werken, samen te leren, te discussiëren, te recreëren etc.. Ontmoeting in de publieke ruimte draagt bij aan het samen doen en daarmee aan sterke gemeenschappen.

Op deze manier draagt dit programma ook sterk bij aan de doelstellingen van het programma Zorg en welzijn (programma 1) en het thema Kracht van de samenleving.

Een hoge maatschappelijke participatie is goed voor de leefbaarheid in de wijken en kernen. We stimuleren dat inwoners daarvoor zelf initiatieven nemen en we ondersteunen hen bij het realiseren, organiseren en exploiteren. Samen met inwoners werken we aan goede en betaalbare voorzieningen voor cultuur, sport, gezond bewegen en ontmoeten. Met voorzieningen bedoelen we de gebouwen, de sportparken, maar ook de activiteiten van instellingen en verenigingen en de netwerken van mensen hiertussen.

De voorzieningen zijn er vóór de inwoners, maar ook ván de inwoners. Daarom maken we samen met de inwoners Voorzieningenkaarten en vertalen deze vervolgens in een meerjarig investeringsplan (MIP). Dat doen we op basis van de uitgangspunten voor Integraal Voorzieningenbeleid (IVB): minder vierkante meters, een goede bezetting van accommodaties en een gezonde exploitatie daarvan. Het vertrekpunt is de vraag 'wat is er nodig?'. Met de sportverenigingen werken we met deze insteek aan de clustering van sportparken. Waar nodig investeren we in sportvoorzieningen om clustering mogelijk te maken. Ook geven we inwoners ruimte om (nog) meer verantwoordelijkheid te nemen op het gebied van exploitatie en programmering. Dat betekent dat we meer vormen van zelfbeheer en eigen initiatief toejuichen en zullen faciliteren en monitoren.

Vanaf 2016 zullen alle professionele cultuurinstellingen op eigen benen staan. In de organisaties vinden veel veranderingen plaats in de manieren van werken en aansturing. Er hebben vele wisselingen plaatsgevonden in besturen en directies. We gaan het overleg, de sturing en de monitoring van de cultuursector anders inrichten. Wel blijven we dit doen vanuit de gedachte van de culturele netwerkorganisatie. In het kader van armoedebelid participeren we voortaan in het jeugdcultuurfonds. Op deze manier wordt cultuurbeoefening wat toegankelijker.

Een goed functionerende lokale democratie is erg belangrijk, zeker voor Oss. Een sterke lokale democratie is gebaat bij een sterke, onafhankelijke publieke omroep. Die positie vervult Omroep Maasland nu. Door een gebrek aan voldoende inkomsten staat die positie onder druk. Daarom willen we de omroep dit jaar met een extra bijdrage ondersteunen. Daarnaast willen we een extern onderzoek laten uitvoeren naar de langere termijn van de omroep.

Effectindicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
1. Verantwoordelijkheid voor leefbaarheid in de buurt	GGD Gezondheidsatlas			
2. Tevredenheid over voorzieningen				
3. Beleidsmatig en financieel rendement van maatschappelijke voorzieningen	Exploitatiescan gemeente			
4. Gezondheid van inwoners	GGD Gezondheidsatlas			
5. Sportdeelname	Jeugdmonitor GGD en Gezondheidsmonitor volwassenen			
6. Ernstig overgewicht	GGD Gezondheidsmonitor			

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. We houden Oss aantrekkelijk om te wonen, ondernemen en verblijven door samen met de inwoners functionele, duurzame en betaalbare voorzieningen op het gebied van sport, ontmoeten en kunst en cultuur in stand te houden.
2. We bevorderen de laagdrempeligheid en toegankelijkheid van sport, bewegen, kunst en cultuur voor alle inwoners (met de nadruk op de jeugd).
3. Organisaties in de sector kunst en cultuur verbinden zich meer met elkaar en met de Osse en Maaslandse gemeenschap, het bedrijfsleven en het onderwijs. Bovendien gaan ze met die verbindingen efficiënter functioneren.
4. We richten samen met de professionele instellingen een overlegtafel cultuur in.
5. Meer mensen die sporten en gezond bewegen.
6. Verenigingen maken beter, en wellicht samen, gebruik van beschikbare accommodaties.
7. Meer aanbod in de eigen wijk of kern door eigen initiatieven van inwoners.
8. Betrokkenheid van gebruikers vergroten, bijvoorbeeld in het beheer van voorzieningen.

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Integraal Voorzieningenbeleid (inclusief aanpak Voorzieningenkaart)
2. Rapport cultuur 'De messen geslepen'
3. Visie sport en bewegen
4. Uitvoeringsnota Maatschappelijk Vastgoed (2013)
5. Meerjarig Investeringsplan gemeentelijk vastgoed (MIP)
6. Planontwikkeling centrum

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

- Demografische ontwikkelingen, vooral ontgroening en vergrijzing.
- De leeftijd van de vastgoedportefeuille en de daaraan verbonden investeringsbehoefte.
- De ontwikkeling van de netwerksamenleving, met als kernbegrippen gedeelde macht en gedeelde invloed en co-creatie.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig

- We zijn op het gebied van kunst en cultuur het komende jaar vooral bezig om de aanpassingen in het culturele veld goed te begeleiden. Deze vloeien voort uit het rapport 'De messen geslepen'.
- We zetten de aanpak van de Voorzieningenkaarten voort.

2. kleine aanpassing van beleid

- We gaan actiever bevorderen dat gemeenschappen hun eigen voorzieningen beheren en exploiteren. Een recent voorbeeld hiervan is de exploitatie van het buurthuis in Haren, waar bewoners zelf het initiatief hebben genomen. Ook onderzoeken we met de buitensportverenigingen hoe zij de sportparken zelf kunnen beheren.
- We gaan actiever bevorderen dat sportaccommodaties beter gebruikt gaan worden. Ook hier laat de praktijk al goede dingen zien, bijvoorbeeld de fusie van VV Macharen en OVC Oijen tot de nieuwe vereniging MOSA'14.

3. fundamentele beleidswijziging nodig

We gaan vooral door met het uitvoeren van het bestaande beleid. Dat betekent ook dat soms al werkende nieuw beleid ontstaat, bijvoorbeeld bij een open proces als de Voorzieningenkaart. We gaan een meerjarig investeringsplan (MIP) voor de maatschappelijke accommodaties opstellen. We willen hier ook financiële middelen voor vrijmaken.

4. Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?

- In 2015 starten we in alle resterende gebieden met de Voorzieningenkaart. Voor de Voorzieningenkaarten die afgerond zijn maken we een meerjarig investeringsplan (MIP) zoals dit op het gebied van onderwijshuisvesting al gebeurd is. Ook maken we een eerste aanzet voor een investerings-/ uitvoeringsagenda. In dat licht onderzoeken we ook de haalbaarheid van een aantal ontmoetingswensen, bijvoorbeeld de verplaatsing van de bibliotheek naar het TBL-terrein en diverse (clusterings)voorstellen rondom sportaccommodaties.
- Het goed afronden van de bezuinigingen in de sport en cultuur: ruimte geven aan en indien nodig faciliteren van de cultuurinstellingen en de buitensportverenigingen bij het realiseren van de opgelegde bezuinigingen.
- Het inrichten van een overlegtafel cultuur, analoog aan de (spelregels van de) overlegtafels Wmo en jeugdzorg.
- Het monitoren van het maatschappelijk en financieel rendement van dorps- en wijkhuizen.
- Aandachtsexploitaties: Berchplaets Berghem/Koppellinck Geffen/Acropolis Megen/wijkcentrum Schadewijk.
- Sportpark Koppelsteeg is nu in beeld voor renovatie en aanpassing. Redenen hiervoor zijn:
 - Het sportpark is verouderd en heeft een tekort aan kleedlokalen (nu tijdelijk opgelost met units).
 - Er zijn te weinig parkeerplaatsen.
 - De verkeersontsluiting is onoverzichtelijk.
 - Gezien de bevolkingsprognoses voor Berghem verwachten we hier een groeiende sportbehoefte.
 - Op de sportconcentratieplekken faciliteren we de bredere maatschappelijke rol van sport op het gebied van participatie, leefbaarheid en gezondheid.

Berghem Sport moet een eigen bijdrage leveren voor nieuwbouw van het clubgebouw/de kantine. Pas als dit gerealiseerd is revitaliseren we het sportpark. We investeren dan in voorzieningen voor multifunctioneel en maatschappelijk gebruik van het sportpark. Ook verbeteren we de parkeersituatie en verkeersontsluiting. We houden daarbij rekening met de verwachte ontwikkelingen in het gebied zoals beschreven in de gebiedsvisie voor de zone Oss-Berghem.

4

Veiligheid

1. Wat willen we bereiken?

Dit programma richt zich op het zorgen voor zo veilig mogelijke wijken en dorpen in Oss. We kiezen ervoor om hardnekkige problemen integraal aan te pakken en een veiligheidsincident zo goed mogelijk op te lossen op het moment dat het zich voordoet. Veiligheid kan alleen bevorderd worden als we daar samen aan werken (gemeente, inwoners en samenwerkingspartners). Omdat de oorzaak en de oplossing van een veiligheidsprobleem op de terreinen zorg, welzijn en werk en inkomen kunnen liggen, is het nodig om een goede verbinding met het sociaal domein te maken.

Veiligheid is v n iedereen en vóór iedereen. Het op peil houden van de veiligheid en veiligheidsbeleving moeten we samen met de Osse inwoners doen. Iedereen heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid. Preventie is hierbij een belangrijk aandachtspunt. We maken onze inwoners en organisaties bewust van hun eigen mogelijkheden om onveilige situaties te voorkomen. We richten onze inzet op de zaken die we kunnen beïnvloeden.

Hardnekkige veiligheidsproblemen

Oss is een gemeente waar geen grote veiligheidsproblemen zijn. Wel zijn er, ondanks een ingezette daling, nog steeds veel inbraken in woningen en is sprake van hardnekkige jeugdoverlast. Ook ondermijnende georganiseerde criminaliteit, een probleem dat meestal niet zichtbaar is in het dagelijks leven, vraagt extra aandacht. In 2013 is besloten deze drie hardnekkige problemen via een ketenaanpak meerjarig aan te pakken.

Hierdoor worden deze problemen vanuit verschillende invalshoeken (preventie, repressie, nazorg) aangepakt:

- *Woninginbraak*

We hebben goede resultaten geboekt bij het terugdringen van woninginbraak. Juist om deze goede resultaten te behouden blijft aandacht voor woninginbraak nodig. Het gaat hierbij om preventieve maatregelen (verzenden besmettingsbrief) en opsporingsmaatregelen (focus op veelplegers).

- *Jeugd*

Door te focussen op de aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit is er steeds beter zicht op de diversiteit tussen de jeugdgroepen en de leden ervan. Het gros van de jongeren in jeugdgroepen vertoont soms hinderlijk gedrag of wordt door de omgeving als hinderlijk ervaren. Voor een klein deel van de jongeren geldt dat sprake is van complexere problematiek ten aanzien van zorg, werk en inkomen en strafbare feiten. Voor die laatste groep geldt dat vanuit het Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf een goed afgestemde aanpak vanuit straf en zorg nodig is om de problematiek aan te pakken.

- *Ondermijnende georganiseerde criminaliteit*

Ondermijnende georganiseerde criminaliteit wordt niet alleen op lokaal niveau maar ook regionaal aangepakt. Hierbij werken we intensief samen met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC). Regionaal wordt ingezet op het bewust maken van medewerkers en bestuurders van gemeenten ten aanzien van risico's en signalen van ondermijnende georganiseerde criminaliteit. Ook wordt er gewerkt aan een regionaal beeld van (potentiële) ondermijnende activiteiten in de gemeenten in Brabant-Oost. Daarnaast pakken we op de schaal van Oss samen met externe partners zoals politie en Openbaar Ministerie concrete casussen aan.

Om de drie hardnekkige problemen aan te kunnen pakken werken we samen met onze partners (zoals de politie, het Openbaar Ministerie en de zorg- en welzijnsinstellingen). Hierbij gebruiken we verschillende methodes en instrumenten die het best bij de problematiek passen. Als gemeente zijn onze taken en instrumenten divers. We zorgen onder andere voor goede contacten vanuit de gemeente en onze partners met de doelgroepen (zodat we weten wat er leeft), we voeren toezicht en handhaving in de wijken en dorpen uit, en we stellen incidenteel cameratoezicht voor een bepaalde tijd in om een verstoring van de openbare orde aan te pakken.

Veiligheidsincidenten (op grote en kleine schaal)

We proberen veiligheidsproblemen te voorkomen. Als er veiligheidsincidenten of problemen zijn dan worden die zo snel en zo goed mogelijk opgelost. Hierbij gaat het om twee soorten incidenten:

- De aanpak van rampen en crises. Bij de aanpak van rampen en crises hebben we als gemeente de verantwoordelijkheid voor bevolkingszorg. Voor een goede rampen- en crisisbeheersing is het van belang een actueel overzicht te hebben van risico-objecten of -locaties binnen de gemeente. De komende periode willen we de Osse visie op regionale brandweerzorg bepalen aan de hand van de regionale beleidskaders. Belangrijke vraagstukken daarbij zijn hoe vorm te geven aan regionale solidariteit, de professionalisering van bevolkingszorg en de visie op kazernes.
- Veiligheidsincidenten in wijken en dorpen. De gemeente is verantwoordelijk voor het aanpakken van actuele openbare orde- en veiligheidsproblemen. Hierbij kan, afhankelijk van het probleem, lokaal een oplossing gezocht worden of aangesloten worden op regionaal niveau.

Veiligheidsbeleving en preventie

Veiligheidsbeleving is een wezenlijk aspect van het veiligheidsbeleid. In het kader van leefbaarheid is het van belang dat mensen zich hier zo veilig mogelijk voelen. Communicatie en voorlichting zijn daarbij belangrijke instrumenten. Zichtbaarheid van handhavers, politie, maar juist ook van jongerenwerkers en opbouwwerkers is in dit kader ook cruciaal. En tot slot is preventie van belang. Mensen kunnen zelf voorzorgsmaatregelen treffen (goed hang- en sluitwerk, goede verlichting, brandmelders enz.) waardoor de veiligheid en het veiligheidsgevoel vergroot worden.

Het op peil houden van de veiligheid en veiligheidsbeleving moeten we samen met de Osse inwoners doen. Iedereen heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid. Daarom is er voor preventieve activiteiten en het oplossen van overlastsituaties (vóórdat het openbare orde- en veiligheidsproblemen worden) een belangrijke rol weggelegd voor de netwerken in de wijken, dorpen en buurten (sociale teams, Basisteam Jeugd en Gezin, kernteams, vrijwilligersorganisaties). Ook de inwoners zelf kunnen met eigen initiatieven werken aan veiligheid en de veiligheidsbeleving in hun eigen omgeving. Er zijn wel grenzen aan wat we in het kader van veiligheid van inwoners kunnen verwachten met betrekking tot eigen verantwoordelijkheid. Een voorbeeld hiervan is de vergunningverlening bij het organiseren van evenementen. Aan de ene kant willen we onze inwoners en ondernemers meer vrijheid en eigen verantwoordelijkheid geven bij het organiseren daarvan. Aan de andere kant toetsen we via het verlenen of weigeren van een vergunning onder andere of aan de veiligheidsvoorschriften voldaan is.

Verbinding met het sociaal domein

Hardnekkige veiligheidsproblemen en veiligheidsincidenten worden waar nodig aangepakt met een stevige verbinding met het sociaal domein. Hiervoor wordt in ieder geval gewerkt aan een verbinding tussen het Regionaal Veiligheidshuis en het Basisteam Jeugd en Gezin (BJG) en SamenKrachtOss (SKO).

Voorbeelden:

- Jeugdgerelateerde veiligheidsproblemen, zoals het terugdringen van vuurwerkoverlast, het alcohol- en drugsgebruik maar ook radicalisering onder jongeren, kunnen alleen aangepakt worden door een combinatie van preventie, voorlichting, bijsturing, handhaving en repressie.
- Het is voor de aanpak van jeugdcriminaliteit van belang dit niet alleen via strafrecht te doen, maar ook in te zetten op het aanpakken van problematiek op de terreinen welzijn, jeugdhulp, onderwijs en werk.
- Door personen die regelmatig met politie en justitie in aanraking komen, en ook kampen met ggz- of verslavingsproblemen of hoge schulden, niet alleen via straf maar ook vanuit zorg te benaderen hopen we recidive te verlagen én complexe problemen op te lossen.
- Voor het terugdringen van huiselijk geweld en relationeel geweld is er naast straf vaak ook behoefte aan zorg en ondersteuning.

Verbinding met het ruimtelijke en economische domein

- De onderwerpen veilig uitgaan en veilig ondernemen pakken we samen met ondernemers en horeca aan.
- De inrichting van wijken en buurten en veilig verkeer zijn geen primaire onderdelen van het veiligheidsbeleid. Maar bij de inrichting van buurten (inclusief parken, fietspaden en verlichting) is het van belang aandacht te hebben voor de aspecten veiligheid en veiligheidsbeleving.
- Ook voor de spoorwegen en het vervoer over het spoor geldt dat aandacht voor veiligheid nodig is. In geval van een ramp of crisis treedt de Veiligheidsregio op. Daarnaast is het van belang dat de spoorwegen zo veilig mogelijk zijn.

Effectindicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
1. Aantal woninginbraken	Politie	285	2014	250
2. Aantal incidenten jeugdoverlast	Politie	515	2014	450
3. Rapportcijfer veiligheid	Veiligheidsmonitor	7,3	2014	7

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Drie hardnekkige veiligheidsproblemen (woninginbraak, jeugdoverlast en georganiseerde criminaliteit) worden in de keten aangepakt.
2. Veiligheidsincidenten of problemen worden zo snel en zo goed mogelijk opgelost. Er is extra aandacht nodig om het aantal geweldsincidenten en overvallen terug te dringen.
3. Voortdurende aandacht voor (het voorbereid zijn op) rampen- en crisisbeheersing. Ten aanzien van de Veiligheidsregio is het beheersen van financiële risico's en het vergroten van lokale invloed van belang.
4. Het verbinden van het veiligheidsdomein met het sociaal domein voor een integrale oplossing van hardnekkige problemen en veiligheidsincidenten.

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Beleid integrale veiligheid 2013-2016 gemeente Oss
2. Regionaal veiligheidsplan politie Brabant-Oost 2015-2018
3. Beleidskader Veiligheidsregio Brabant-Noord 2016
4. Kadernota Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf 2016

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

Er zijn maatschappelijke ontwikkelingen binnen het veiligheidsdomein:

- Op dit moment is er vanuit landelijke ontwikkelingen aandacht voor het veilig kunnen uitvoeren van het werk door bijvoorbeeld ambulancepersoneel of treinconducteurs (Veilige Publieke Taak), voor de aanpak van jihadisme en voor de outlaw motorgangs (motorclubs).

Er zijn ook maatschappelijke ontwikkelingen binnen andere domeinen die effecten hebben op de veiligheid of veiligheidsbeleving in de Osse buurten en dorpen:

- Door de economische crisis komen mensen soms in problemen terecht of leiden financiële zorgen tot huiselijk of relationeel geweld. De toename van het aantal geweldsdelicten lijkt hier voor een belangrijk deel door verklaard te kunnen worden.
- Door bezuinigingen in de zorg en het steeds vaker en langer thuis verzorgen van mensen met geestelijke gezondheidszorg- of verslavingsproblematiek ontstaan er ook in Oss vaker crisissituaties met verwarde personen.

Naast de maatschappelijke ontwikkelingen die hierboven genoemd staan wordt binnen het veiligheidsdomein vaak gesproken over het waterbedeffect. Daarbij wordt bedoeld dat een veiligheidsprobleem op een andere plek vaak weer opduikt als het op één plek aangepakt wordt. Enkele voorbeelden:

- We hebben dat het afgelopen jaar gezien met betrekking tot jeugdproblematiek waarbij een problematische jeugdgroep afwisselend in de Schadewijk en in Berghem voor veel overlast zorgde.
- Er is ingezet op het terugdringen van het aantal fietsendiefstallen bij het centraal station. Dat is gelukt. Maar daarbij is er een verschuiving opgetreden: er worden nu veel fietsen gestolen bij station Oss-West en uit schuren bij mensen thuis.
- Bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit wordt ter voorkoming van het waterbedeffect regionaal geprobeerd zoveel mogelijk eenduidigheid in beleid na te streven (bijvoorbeeld met betrekking tot Bibob en de Opiumwet).

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. *doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig*

Beleid integrale veiligheid 2013-2016 gemeente Oss:

- Basisstructuur: we werken in een sluitende basisstructuur op lokaal en regionaal niveau samen met onze partners (zoals de politie, het Openbaar Ministerie en de zorg- en welzijnsinstellingen).
- Preventie: we maken onze inwoners en organisaties bewust van hun eigen mogelijkheden om onveilige situaties te voorkomen.
- Hardnekkige veiligheidsproblemen: we pakken de hardnekkige veiligheidsproblemen woninginbraak, jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit en georganiseerde criminaliteit integraal en meerjarig samen met onze partners aan.
- Incidenten: als bij een incident een veiligheidsprobleem ontstaat komen we in actie. Onze rol daarbij is zorg bieden en het oplossen van het veiligheidsprobleem door coördinatie tussen betrokken organisaties.

2. *kleine aanpassing van beleid*

In 2015 wordt vanuit de Veiligheidsregio een voorstel gedaan voor een nieuwe verdeelsleutel van de gemeentelijke bijdragen en er wordt een Integraal huisvestingsplan voor de brandweerkazernes opgesteld. Voor Oss zal vervolgens een lokale vertaling van die beleidsontwikkelingen gemaakt moeten worden. Een specifiek vraagstuk daarbij is de kazerne in Oss. Daarvoor geldt dat deze herbouwd of verbouwd moet worden. De levensduur van dit gebouw is namelijk al verstreken. Dat betekent dat er in deze collegeperiode een besluit nodig is over herbouw of verbouw.

3. *fundamentele beleidswijziging nodig*

N.v.t.

4. Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?

Aanpak woninginbraak

We zetten de ketenaanpak voort en bouwen deze uit. Onderdeel daarvan is het aanpakken van de harde kern woninginbrekers via de persoonsgerichte aanpak Top x vanuit het Regionaal Veiligheidshuis.

Aanpak problematische jeugdgroepen in de Schadewijk en Berghem

Dit hardnekkige probleem wordt ook in de keten aangepakt. Daarbij is inzet vanuit de wijk nodig (professionals en bewoners). Daarnaast maken de justitiële partners en de partners uit het sociaal domein onderdeel uit van de aanpak. Voor de harde kern van deze groep wordt ook de persoonsgerichte aanpak Top x vanuit het Regionaal Veiligheidshuis ingezet.

Ondermijnende criminaliteit

- Regionaal: ondermijningsbeeld (overzicht van informatie en signalen over locaties en personen in Oss).
- Lokaal: Aanpak casuïstiek door gemeente, politie en RIEC.

Veiligheidsregio

- Regionaal: professionalisering bevolkingszorg, visie op huisvesting kazernes, verdeelsleutel gemeentelijke bijdragen.
- Lokaal: verouderde brandweerkazernes Ravenstein en Oss verbouwen of herbouwen. Zie ook het programma Ruimtelijke ontwikkeling en wonen (programma 7) over de herontwikkeling van de Kolk in Ravenstein in relatie tot de huisvesting van de brandweerkazerne daar.

Integrale aanpak van geweldsincidenten

- Regionaal: Geweld (High Impact Crime) is een landelijke beleidsprioriteit. Daarom is het ook als prioriteit in het regionaal veiligheidsplan 2015-2018 opgenomen. Het gaat hierbij om straatroof, overvallen, relationeel geweld, uitgaansgeweld en geweld tegen werknemers met een publieke taak.
- Lokaal: Gemeente en politie analyseren de cijfers met betrekking tot geweldsdelicten en stellen een plan van aanpak op om dit aantal terug te dringen.

5

Mobiliteit en openbare ruimte

1. Wat willen we bereiken?

Inwoners, bedrijven en overige gebruikers zijn tevreden over het doelmatig functioneren van de openbare ruimte. Ze zijn betrokken in de beleidskeuzes en de uitvoering. We werken samen aan het verbeteren van de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid.

In de openbare ruimte komen inwoners, bedrijven en overige gebruikers elkaar tegen. Ieder met een eigen visie en belang. De beleving van de openbare ruimte is mede bepalend voor de tevredenheid van inwoners over hun leefomgeving. Tegelijkertijd is de wijze waarop de openbare ruimte is ingericht en wordt beheerd een belangrijk visitekaartje voor onze gemeente. Voor een duurzame inrichting en beheer van de openbare ruimte zetten we in op leefbaarheid (bruikbaar, logisch, minimale hinder en waardering), betrokkenheid (service en informatieniveau, inbreng en rollen wijkraden, dorpsraden en bewoners), kwaliteit (schoon, heel, veilig, functioneel en mooi) en efficiency (integrale afstemming en betaalbaarheid).

Pleinen, wegen, groen en water zijn functioneel, veilig en goed te onderhouden en voldoen aan het nagestreefde beeld. We blijven investeren in de stad, de bedrijventerreinen, de kernen en het buitengebied. We doen dat wel selectief. We investeren daar waar het nodig is en waar sprake is van relevante meerwaarde, zoals in het centrum van Oss of op bijzondere of kwetsbare plekken.

Bewoners voelen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor de eigen woon- en leefomgeving. We delen die verantwoordelijkheid ter versterking van kwaliteit, beleving, diversiteit en efficiency. Initiatieven voor zelfbeheer stimuleren en ondersteunen we. We betrekken bestaande organisaties, bewoners en bewonersgroepen bij (her)inrichting en onderhoud. Dat doen we met inspraak, schouw en medebeheer. Beleving van inwoners speelt een belangrijke rol bij de manier waarop we de openbare ruimte beheren. De tevredenheid monitoren we en waar nodig vertalen we dat in aangepaste communicatie of werkwijzen. We stimuleren gebruikers op een natuurlijke wijze tot passend gedrag door een logische inrichting en maximale betrokkenheid. Waar nodig zetten we aanvullend in op gewenste verandering en handhaving.

De hoofdwegenstructuur met de daarop aangesloten parkeerterreinen in het centrum, de bereikbaarheid via spoor en water, de bedrijventerreinen, woonwijken en kernen dragen bij aan Oss als vitale, economisch sterke en aantrekkelijke gemeente en centrumstad met krachtige ondernemers en gevarieerde werkgelegenheid. Oss is een multimodaal knooppunt in zowel nationale als internationale verbindingen.

De hoofdwegen hebben een zodanige aantrekkingskracht op het doorgaande verkeer dat in de leefgebieden hoofdzakelijk sprake is van bestemmingsverkeer. We hebben een uitgebreid net van comfortabele fietsverbindingen. Als auto of fiets geen optie is, dan is gebruik van een vorm van openbaar vervoer of kleinschalig georganiseerde vervoersdiensten (bijvoorbeeld wijkbus of deelauto) mogelijk. Het verkeer veroorzaakt voor bewoners en gebruikers zo min mogelijk overlast in de vorm van onveilige situaties, hinder van geluid of slechte luchtkwaliteit.

Vanuit gemeentelijke watertaken zetten we in op schoon, mooi, voldoende en veilig water. Dat doen we niet alleen maar samen met waterpartners. We houden daarbij rekening met klimaatverandering.

Effectindicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
1. Tevredenheid inwoners over onderhoud groen en wegen	Veiligheidsmonitor	75%	2014	> 70%
2. Bereikbaarheid	Gemeente			< 95% gebruik wegcapaciteit (2020)
3. Kostendekken- de tarieven rioolheffing	Gemeente	€ 168,48	2015	2017 = 2012 (+ index)
4. Onderhouds-niveau	Gemeente	Centra: basis Overig: sober	2014	Centra: goed Overig: minimaal sober

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Goede bereikbaarheid en veilig verkeer behouden.
2. Meer duurzame vervoersbewegingen.
3. Tevreden en betrokken gebruikers (inwoners, bedrijven en bezoekers) van de openbare ruimte.
4. Doelmatig functionerende openbare ruimte (prijs/prestatieverhouding).

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Mobiliteitsvisie (2009) en mobiliteitsplan (2011)
2. Kadernota en visie openbare ruimte (2013) en kwaliteitskeuze onderhoud (2013)
3. Beleidsnota openbare verlichting (2014)
4. Beheerplannen openbare ruimte
5. Plan gemeentelijke watertaken (2012)

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

Een veranderende samenleving en beperkte ruimte voor extra financiën betekenen veranderende rollen voor zowel gemeente, bewoners als bedrijven in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Daarnaast nemen bewoners (collectief) steeds vaker initiatief in een gemeenschappelijk belang. Veranderende (participatie) rollen beïnvloeden programma's en projectinvullingen.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. *doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig*

Het bereiken van minimaal de afgesproken beheerkwaliteiten (sober en voor het centrum goed) blijft uitgangspunt voor de totale openbare ruimte. Met beheerplannen borgen we de structurele basiszorg zodat kapitaalvernietiging en onveiligheid niet in het geding komen.

Aanvullend zetten we in op participatie. We intensiveren de dialoog over veranderingen in de samenleving en wat dat betekent voor de rollen en verwachtingen, zowel van ons als gemeente als van inwoners. De hiervoor genoemde beleidskaders voor mobiliteit, water en openbare ruimte blijven uitgangspunt voor uitvoering.

2. *kleine aanpassing van beleid*

In 2015/2016 zullen de volgende beleidsaanpassingen aan de orde zijn:

- Vaststelling van speelruimtebeleid (natuurlijk, uitdagend en informeel spelen)
- Uitbreiding van de visie openbare ruimte (Leidraad inrichting) met het buitengebied en de kernen
- Boomstructuurplan
- Evaluatie van het mobiliteitsplan
- Actualisatie van parkeerbeheer
- Actualisatie van havenbeheer en de havenverordening
- Ontwikkeling van gedragssturing in de openbare ruimte
- Openbare verlichting: beperkte ruimte voor het verlichten van regionale fietsroutes buiten de kom

3. *fundamentele beleidswijziging nodig*

N.v.t.

4. **Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?**

- We faciliteren bewonersgroepen die een actieve rol innemen in de zorg voor de eigen omgeving en we prikkelen andere inwoners om dat ook te doen. Zorg voor zwerfvuil, gladheidsbestrijding, hondenoverlast en de zorg voor een groene en kindvriendelijke woonomgeving liggen voor de hand. We willen nadrukkelijk deelnemen in verdergaande initiatieven vanuit de samenleving en die ook stimuleren, bijvoorbeeld in de vorm van een bewonersbedrijf of burgerbegroting.
- We streven naar een uitbreiding van groene 'oases', bijvoorbeeld in de vorm van stadstuinen of stadslandbouw.
- Vastgesteld beleid op het gebied van mobiliteit en openbare ruimte voeren we voortvarend uit via maatregelen mobiliteit (MIPMO) en beheer- en onderhoudsprogramma's (IUP en beheerplannen).
- Het geldende mobiliteitsplan beschouwen we in het actuele perspectief met aandacht voor onder andere de belasting van de Dorpenweg, verkenning van de optimalisatie van de noordelijke ontsluiting, de functie van de Vijversingel, knooppunt Paalgraven/A50 en multimodale bereikbaarheid. Waar nodig stellen we programma's daarop bij (evaluatie mobiliteitsplan).
- We blijven met het Rijk en de provincie in overleg over oplossingen voor knelpunten in bereikbaarheid via weg, spoor en water. Dat doen we samen met de regio.
- We maken betaald parkeren gemakkelijker en slimmer, onder andere door de toepassing van nieuwe betaaltechnieken en meer mogelijkheden voor achteraf betalen.
- Verschillende scenario's voor centrumontwikkeling (Taskforce centrum) rekenen we door in het parkeerbedrijf om de gevolgen voor het parkeren en parkeerbeleid inzichtelijk te maken.
- We optimaliseren het fietsparkeren in en om het centrum ten gunste van het fietsgebruik. Een ander specifiek project in relatie tot fietsen is de verlichting van de fietsroute Oijen-Oss.
- We onderzoeken in regionaal verband de mogelijkheden voor het opzetten van een regiecentrale waarin doelgroepenvervoer en openbaar vervoer samen komen ten gunste van hogere bezetting en lagere kosten. We ondersteunen daarnaast kleine mobiliteitsoplossingen die worden ontwikkeld als alternatief voor wegvallende buslijnen.
- Aandacht voor gedragsverandering ten gunste van verkeersveiligheid blijft belangrijk. We sluiten daarbij aan op prioriteiten die Brabantbreed gesteld worden en regionaal opgepakt kunnen worden.
- Ook op andere terreinen vraagt gemeenschappelijk gebruik van de openbare ruimte om afgestemd gedrag van de gebruikers. Op onderdelen is inzet op gedragsverandering nodig om hinder en overlast te beperken (hard rijden, fout parkeren, zwerfvuil, graffiti, overlast van jongeren). Samen met bewoners zoeken we naar vernieuwde en effectieve vormen en maken we ruimte voor experimenten. Het verkeer veroorzaakt voor bewoners en gebruikers zo min mogelijk overlast in de vorm van onveilige situaties, hinder van geluid of slechte luchtkwaliteit.

- Voor de ontwikkeling van multimodaal vervoer in het havengebied haken we vooral aan op initiatieven en wensen van ondernemers. Een goed ontwikkelde haven is namelijk een gezamenlijk belang van ondernemers én de gemeente. De ontwikkeling van de haven pakken we dan ook samen met de ondernemers op. Een uitbreiding van aanlegplaatsen in het kanaal en de haven voor scheepvaart, aanpassing van oevers en uitbreiding van bereikbaarheid van de havenmeester is zondermeer noodzakelijk. Via een geactualiseerd en toekomstbestendig havenbeheerplan worden voorstellen concreet.
- Met de uitbreiding van de visie openbare ruimte (Leidraad inrichting) voor de kernen en het buitengebied leggen we ook een boomstructuurplan voor. Daarin worden de voor de gemeente te behouden en te versterken (toekomstig) belangrijke bomen en boomstructuren benoemd.
- Met buurt- en wijkbewoners verbeteren we de voorzieningen voor het uitlaten van honden.
- Met de watersamenwerking As50+ wordt een gemeenschappelijke visie op ontwikkelingen in de waterketen (riolering en zuivering) opgesteld. Dit vormt de basis voor toekomstige verdere samenwerking in kostenbeperking en slimme uitvoering.

6

Duurzaamheid, milieu en buitengebied

1. Wat willen we bereiken?

We bieden onze inwoners een duurzame en gezonde leefomgeving. Ons afwisselende en aantrekkelijke groen-blauwe buitengebied draagt bij aan de gezondheid en het welzijn van onze inwoners.

Duurzaamheid in de breedte van het begrip: People, Planet, Profit, is stevig verankerd in onze aandacht en bedrijfsvoering. We zijn voortdurend op zoek naar het evenwicht in deze driehoek. We delen de verantwoordelijkheid voor duurzaamheid met onze inwoners en partners. We hebben de ambitie om zo duurzaam mogelijk te zijn met uiteindelijk een plaats in de top 3 van meest duurzame Brabantse gemeenten. Deze ambitie overstijgt dit programma en vraagt om een aanpak vanuit meerdere programma's. We gaan de routekaart Duurzaamheid hierop actualiseren. Vanuit dit programma leggen we de focus op de pijler Planet.

We streven binnen het perspectief van een sterk verander(en)de sociaal-economische omgeving naar duurzame economische groei. Meer bedrijvigheid, meer werk, maar met zo goed mogelijke beheersing van de consequenties voor klimaat, water, bodem, grondstoffen en biodiversiteit. Duurzaam consumeren is de keerzijde daarvan. Bewustheid hiervan bij consumenten en de bereidheid om dat ook in gedrag te vertalen zorgt voor de benodigde dynamiek. In onze aanpak zoeken we samenwerking met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Een analyse gaat ons meer inzicht geven in hoe wij hen nog beter kunnen bereiken en stimuleren.

Focus binnen het brede terrein van duurzaamheid is nodig voor een resultaatgerichte inzet van onze mogelijkheden en middelen. We blijven op zoek naar nieuwe initiatieven. Als activiteiten de eerste fase voorbij zijn werken we aan mogelijkheden om de impact te vergroten. Kritische massa bereiken is essentieel voor effect en draagvlak op de langere termijn. Energie en circulaire economie hebben onze bijzondere aandacht. Daarvoor zoeken we samenwerking met ondernemers, de agrarische sector en de bouwsector.

Ons milieu- en afvalbeleid draagt bij aan een schonere en gezondere leefomgeving. We streven naar minder milieuhinder, zijn zuinig op ons milieu en op de gezondheid van onze inwoners. We streven naar minder huishoudelijk restafval, betere afvalscheiding, meer efficiëntie en meer verantwoordelijkheid daarvoor bij onze inwoners. Hiermee bereiken we lagere inzamelkosten en hergebruik van grondstoffen. We gaan onze inwoners nog beter laten zien wat het maatschappelijk rendement is van hun inspanningen.

In de publieke perceptie leeft het beeld dat duurzaamheid en de agrarische sector elkaar maar moeilijk verdragen. Feit is echter dat zowel onder invloed van regelgeving als vanuit eigen belang de sector grote slagen heeft gemaakt qua duurzame bedrijfsvoering en daar verder aan werkt. Volksgezondheid, milieu, dierenwelzijn, zorg voor water, grond en natuur zijn onderdeel van de toekomstbestendigheid van de sector en van individuele bedrijven. We helpen de sector om hun duurzame voorbeelden beter over te brengen. Gezondheidsrisico's rond veehouderijen hebben onze bijzondere aandacht. Ook daarbij is het leggen en behouden van verbindingen tussen inwoners en de agrarische sector een belangrijk thema.

We willen een buitengebied in balans, waar wonen, agrarisch en recreatief ondernemen, en natuur en landschap in evenwicht zijn. In ons levendige, gezonde en aantrekkelijke buitengebied is het goed toeven voor onze inwoners, ondernemers, recreanten en toeristen. We willen een verdere kwaliteitsverbetering van onze natuur en ons landschap. Dat vertalen we onder andere in onze inbreng in Stuurgroep de Maashorst en de doorontwikkeling van Herperduin en Keent. Ook de 'blauwe kant' van ons buitengebied vraagt aandacht: schoon water, waterbeheersing, veiligheid van onze dijken en recreatiemogelijkheden. In de regionale samenwerking pakken we onze rol. Ons unieke buitengebied met al zijn diversiteit heeft inwoners en bezoekers veel te bieden, maar kan aan uitstraling nog veel winnen.

We beschermen ons erfgoed, maken onze inwoners hier deelgenoot van en stimuleren hiermee dat onze inwoners trotser zijn op onze geschiedenis. Steeds meer religieus erfgoed en beeldbepalende gebouwen komen onder financiële druk. We gaan onze gemeentelijke rol hierin opnieuw bepalen.

Effectindicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
1. Oordeel inwoners over schone, gezonde, groene en veilige leefomgeving	GGD Gezondheids-monitor	7,8 (gemiddelde voor stad en buitengebied)	2010	8
2. Aantal inwoners dat gezondheidsklachten ervaart door milieufactoren	GGD Gezondheids-monitor	7%	2010	Maximaal 3% ervaart wekelijks gezondheidsklachten
3. Aantal inwoners dat positieve bijdrage buitengebied aan gezondheid en welzijn ervaart	GGD Gezondheids-monitor	10.714	2010	70%

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Duurzame leefomgeving: een eigen duurzame en energieneutrale organisatie, een duurzame woningvoorraad en een duurzame economie, met bijzondere aandacht voor de industrie en de agrarische sector.
2. Gezonde leefomgeving: bewust omgaan met afval en een 'zorgvuldige veehouderij' die verbonden is met de gemeenschap en toekomstperspectief biedt voor de boer.
3. Aantrekkelijke groen-blauwe leefomgeving: bos en Maas hebben zowel de natuurliefhebbers als recreanten, toeristen en daarop gerichte ondernemers veel te bieden.

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Routekaart Duurzaam Oss 2013-2025
2. Managementverklaring duurzaamheid
3. Milieubeleidsplan Oss 2010
4. Agrarische geurgebiedsvisie Oss 2013
5. Andere aanpak afval Oss 2015
6. Geluidnota Oss 2010
7. Nota evaluatie Natuur- en landschapsbeleid 2014
8. MaashorstManifest 2009
9. Evaluatie bosomvorming Herperduin
10. Natuur- en landschapsvisie Over bossen, beesten en boerenland
11. Archeologiebeleid 2010 gemeente Oss
12. Beleidsvisie externe veiligheid 2011

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

De toevoeging van Geffen betekent een samenvoeging van onze beleidsnota's. Dit geldt in het bijzonder voor gebiedsgericht beleid, zoals de Agrarische geurgebiedsvisie Oss 2013, de Beleidsvisie externe veiligheid 2011 en de Geluidnota Oss 2010.

De Omgevingswet wordt op 1 januari 2018 van kracht. Deze wet verplicht gemeenten een omgevingsvisie te maken waarin de milieuaspecten worden gebundeld. Dit kan gevolgen hebben voor het milieubeleidsplan. Ook de Natuurwet treedt op 1 januari 2018 in werking. Gemeenten worden het bevoegd gezag voor de uitvoering van deze wet. Nieuwe bevoegdheden leiden mogelijk tot andere rollen en een andere invulling van beleid.

Dit jaar loopt de tijdelijke financiering van de exploitatiekosten van de voetveren Ravenstein-Niftrik en Batenburg-Demen uit het reconstructiebudget af. De voetveren hebben bewezen een geslaagde toevoeging aan het recreatieve aanbod in Oss te zijn. Daarom krijgt de financiering een structureel vervolg.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. *doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig*

- Natuur en landschap
- De Maashorst/Herperduin
- Afvalbeleid, tenzij de evaluatie aanleiding tot aanpassing geeft
- Zwerfafval
- Verduurzaming van de voedselketen
- Gezondheid en veehouderij
- Archeologie

2. *kleine aanpassing van beleid*

- Duurzaamheid: actualisatie routekaart
- Geluid, naar aanleiding van de toevoeging van Geffen
- Agrarische geurgebiedsvisie, naar aanleiding van de toevoeging van Geffen
- Extern veiligheidsbeleid, naar aanleiding van de toevoeging van Geffen
- Milieubeleidsplan
- Bodem: van algemeen beleid naar gebiedsgericht grondwater- en bodembeleid
- Monumenten: speciale aandacht voor religieus erfgoed

3. *fundamentele beleidswijziging nodig*

N.v.t.

4. Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?

Duurzaamheid

- Een positie in de top 3 van meest duurzame Brabantse gemeenten is een pittige ambitie. We onderzoeken samen met Telos hoe we ons richting de top 3 kunnen positioneren. We zijn een bijzondere gemeente. Onze stad en industrie zijn vergelijkbaar met Helmond. Ons buitengebied is vergelijkbaar met sommige Peelgemeenten. We maken keuzes voor de duurzaamheidsindicatoren voor Planet, People en Profit waarop we ons gaan richten. Daarop zullen we monitoren.
- In september actualiseren we onze Routekaart duurzaamheid. Hoofdthema's zijn onder andere energiebesparing- en opwekking, verduurzaming van de woonvoorraad, Fairtrade- en Millenniumgemeente en duurzame economie. Onze doelgroepen zijn: onze gemeentelijke organisatie, bedrijfsleven (industrie en landbouw), woningbouwcorporaties en burgerorganisaties, zoals Buurkracht en de Osse Energie Coöperatie en ook individuele inwoners.
- We kopen 100% duurzaam in. In het beheer van de openbare ruimte is duurzaamheid één van de wegingscriteria. In 2025 zijn onze eigen gebouwen volledig energieneutraal.
- We haken samen met het Platform Wonen in Oss aan bij de provincie en de B5 voor een energiezuinige woningvoorraad in 2050, in het project Nul op de Meter. Het platform Wonen in Oss kiest Wonen en Zorg en Toekomstbestendig wonen als speerpunt en betreft hierbij de doelstelling van een energiezuinige woningvoorraad. We leggen afspraken met de woningbouwcorporaties over het energiezuiniger maken van sociale huurwoningen in een manifest vast.

- Een onderzoek naar de haalbaarheid van zonnepanelen bij sportverenigingen geeft positieve resultaten. We starten voor de zomer een pilot bij een sportcomplex en breiden dit uit naar daken van kantoorgebouwen, andere verenigingen en maatschappelijke organisaties. We pakken dit op met de Osse Energie Coöperatie, zonnepaneelbedrijven en vastgoedeigenaren. We stellen de gemeentelijke duurzaamheidslening open voor verenigingen.
- Ook met ZLTO Oss en ZLTO Maasland zijn we in gesprek over de mogelijkheden voor zonnepanelen en mestverwerking.
- Ons haalbaarheidsonderzoek naar zonnepanelen op bedrijfsdaken levert vooralsnog beperkt positieve resultaten op. Veel bedrijfsdaken zijn technisch niet geschikt voor zonnepanelen. Daar waar het wel kan stimuleren we dit. Daar waar het niet kan kijken we naar andere mogelijkheden voor energiebesparing- en/of -opwekking. We verwachten hierbij ook een actieve inzet van het bedrijfsleven, zoals door de Kracht van Oss in het project Duurzaam dossier.
- In het zoekgebied Elzenburg/De Geer/N329/Heesch-West verkennen we de mogelijkheden voor windmolens. Het haalbaarheidsonderzoek loopt.
- Het Millenniumplatform vervult een sleutelpositie bij het verlengen van onze titels Fairtradegemeente en Millenniumgemeente. Het Millenniumplatform bewijst zich als een actieve en betrouwbare partner en krijgt meer verantwoordelijkheid om haar activiteiten zelf in te vullen en onze millenniumdoelen te behalen.

Gezondheid en veehouderij

We vervolgen het Platform Veehouderij en Gezondheid en doen actief mee met de provinciale activiteiten. Deskundige adviezen van de landsadvocaat en de GGD bepalen hoe we het vervolg van Veehouderij en gezondheid inzetten. We versterken de verbindingen tussen boer en burger, en tussen stad en land. Dit doen we samen met partners zoals Buurttuin BergbOss, Stadse boeren Oss, de Maashorst, ZLTO Oss en kinderboerderij de Elzenhoek.

Afvalbeleid

- Het nieuwe afvalbeleid is sinds 1 januari van kracht. Een gewenningsperiode aan de nieuwe regels was nodig. Daarom zetten we extra in op voorlichting en bieden praktische hulp met een afvaladviseur. We monitoren de praktijk en de beleving daarvan. Waar echt nodig stellen we onderweg het beleid bij. Zo hebben we extra inzamelvoorzieningen geplaatst, halen we plastic sinds april ook in het buitengebied op en zamelen we sinds 1 juni drankverpakkingen en blik apart in. Per 1 juli evalueren we het afvalbeleid, met een vertaling naar de verdere aanpak.
- We zetten blijvend in op voorlichting aan de inwoner. We hebben het draagvlak van onze inwoners nodig en willen hun bewustzijn vergroten. We gaan inzicht geven in het effect van scheiding aan de voorkant, ook op scholen. Zwerfafval en afvaldumping hebben extra aandacht.

Buitengebied

Ons buitengebied met al zijn diversiteit heeft inwoners en bezoekers veel te bieden, maar kan aan uitstraling nog veel winnen. We nemen daarom het initiatief om samen met onze partners nieuwe mogelijkheden te ontdekken om ons buitengebied recreatief en toeristisch steviger op de kaart te zetten en economisch beter te benutten (zie ook het programma Economie en vrije tijd (programma 8)).

We versterken op verschillende manieren de uitstraling van ons buitengebied:

- We ontwikkelen de Maashorst door als onderdeel van Landschap van Allure (Landerij VanTosse, natuurontwikkeling Herperduin, natuurspeelbos en Zuidelijke geleidingszone). Stuurgroep De Maashorst is in april gestart met een open consultatieronde over het concept inrichtings- en beheerplan De Maashorst. Met het conceptplan is er één uitgewerkte visie die de samenhang weergeeft tussen natuur, recreatie en landbouw bij de invulling van het landelijk natuurnetwerk.
- Ook de Maasoever en Keent hebben onze aandacht. Nieuwe natuuraccenten zijn de projecten Natuur in de stad en Ecologisch netwerk in de polder. Met Natuur in de stad versterken we de groen-stedelijke structuur en verbinden deze met de groen-blauwe structuur aan de stadsrand en van ons buitengebied. We voeren natuurprojecten uit, zoals de Bijentafel Oss en de Week van de Natuur in juni.

- Voor de problematiek van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) ontwikkelen we VAB-beleid. Samen met HAS Hogeschool en Rabobank Oss-Bernheze voeren we de pilot Verrassend Agrarisch hergebruik uit, waarin we zoeken naar gebruiksmogelijkheden binnen de agrifoodketen.

Milieubeleidsplan

- We actualiseren het milieubeleidsplan als kapstok voor de verschillende milieubeleidsthema's. Milieu en gezondheid blijft de rode draad. De toevoeging van Geffen noodzaakt tot uniformering van gebiedsgericht milieubeleid, zoals agrarisch geurbeleid, extern veiligheidsbeleid en geluidbeleid.
- Het Rijk biedt gemeenten vanaf 2020 de mogelijkheid voor gebiedsgericht bodembeleid. We onderzoeken of we gebruik gaan maken van deze bevoegdheid.

7

Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

1. Wat willen we bereiken?

Het ontwikkelen en in stand houden van een aantrekkelijke leefomgeving met en voor inwoners in onze eigen gemeente en uit de regio, om te wonen, werken, winkelen en recreëren.

Oss is een krachtige gemeente. Een grote stad met prachtige kernen in een afwisselend buitengebied. In Oss is het fijn wonen, met veel variatie, kwaliteit en voorzieningen. Dat willen we behouden en versterken.

Krachtig en levendig stadscentrum

We streven naar een aantrekkelijke stad, de hoofdkern Oss. Dat betekent een krachtig centrum om te winkelen, te recreëren en te wonen, maar ook bedrijvigheid die voorziet in werkgelegenheid voor de stad en de regio. Het stadscentrum is het hart van de stad Oss, een plek waar ook mensen vanuit de regio graag komen. Het is de plek voor winkelen, recreëren met een hapje of drankje, ontmoeten en cultuur proeven. Er wordt ook met plezier gewoond en er is altijd iets te doen.

In veel middelgrote steden zoals Oss neemt de leegstand in centra toe. Bedrijfseconomisch zijn het niet alleen kleine winkels die het moeilijk hebben. Grote winkelketens waren lang een ankerpunt in het beeld van winkelsteden, ook in Oss. Maar menig winkelketen verkeert in problemen of heeft het aantal winkels verminderd.

De Taskforce centrum heeft ondernemers en gemeente dichterbij elkaar gebracht, we trekken nu samen op. De resultaten van deze samenwerking zijn al herkenbaar in het centrum. Met deze vruchtbare samenwerking gaan we onverminderd door om het centrum krachtig en aantrekkelijk te houden.

De visie dynamisch stadscentrum is een goed vertrekpunt voor ons beleid, maar die wordt concreter gemaakt.

Voor het behoud van een krachtig centrum met zo min mogelijk leegstand gaan we het kernwinkelgebied compacter maken. De aanloopstraten gaan we samen met belanghebbenden een toekomstgericht en passend profiel geven op basis van de aanwezige pareltjes, sterke punten en enthousiaste ondernemers in die straten. Dat betekent onder andere dat de winkelfunctie niet meer in elke straat centraal hoeft te staan. Daarin past de visie Oss Avenue. We werken met belanghebbenden verder aan concrete plannen. Op deze plek gaat het niet vanzelf. Onze rol als gemeente zien we als faciliterend en ondersteunend. Daar is een goede basis voor nodig bij belanghebbenden. Als die ontbreekt zullen we onze rol heroverwegen.

Maatwerk in leefbare wijken en kernen

De vitaliteit in de wijken en kernen willen we behouden en zonodig versterken. We richten ons daarbij vooral op sociale cohesie.

In de wijken en kernen kiezen we gebiedsgericht voor maatwerk en streven daarbij niet naar gelijkheid. Wijken en kernen kennen immers ieder een eigen dynamiek en hebben een eigen identiteit. Het is belangrijk dat er in de wijken en kernclusters een sluitend en bij de behoefte passend aanbod van voorzieningen is. We kijken realistisch naar sociaal-economische trends en de bevolkingsontwikkeling.

Evenwicht in een veranderend buitengebied

Het platteland biedt naast agrarische werkgelegenheid een afwisselend landschap met volop recreatiemogelijkheden. Ruimtelijke kwaliteit en groen hebben volop aandacht om zowel de bebouwde omgeving als het buitengebied voor bewoners, bedrijven en bezoekers aantrekkelijk te houden. In het buitengebied volgen we de ontwikkelingen in de agrarische sector op de voet. Bedrijfsconcepten verschillen. Er is sprake van schaalvergroting. Anderen zoeken naar innovatie of verbreding, bijvoorbeeld in recreatie of zorg. En er is een categorie boeren die binnen nu en enkele jaren hun activiteiten gaan staken. We voorzien een groeiende vraag naar herbestemming van bedrijven. Desondanks zullen meer opstallen leeg komen te staan. We streven naar harmonie tussen deze diversiteit aan functies en gebruikers.

Voor maatschappelijke vraagstukken zoals gezonde voeding, gezonde leefomgeving, dierenwelzijn, natuur en duurzaamheid zoeken we samen oplossingen gericht op evenwicht van belangen. Belangrijk daarbij is dat agrarische activiteiten wel houdbaar blijven in het buitengebied, zowel economisch als ecologisch. Binnen het hele agrifoodcomplex vormt de agrarische sector de onmisbare basis. Het is daarom van belang dat er een goede agrarische productiestructuur gehandhaafd blijft. Er blijven gebieden waar het primaat bij de agrarische sector ligt.

Versterking van de woningmarkt

We zetten in op het structureel versterken van de woningmarkt volgens de speerpunten uit de woonvisie. Een belangrijk speerpunt is de integrale benadering van wonen, welzijn en zorg. Mensen met een specifieke woonbehoefte willen zo lang mogelijk zelfstandig wonen.

Een leven lang wonen in Oss betekent geschikte woningen voor elke levensfase. Er bestaat een grote behoefte aan goedkope huurwoningen voor lage inkomens, ouderen en jongeren. We zoeken samen met de woningbouwcorporaties en Wonen in Oss naar oplossingen. Daarnaast vinden we afstemming tussen de ontwikkelingen in het sociaal domein en het ruimtelijk domein belangrijk. De bestaande woningvoorraad speelt daarin een belangrijke rol. We willen achterstanden en verloedering voorkomen. De bestaande voorraad willen we (laten) transformeren en moderniseren. Dat geldt natuurlijk voor de wijken in de stad én voor alle dorpskernen. We richten ons ook op starters, jongeren (jonge mensen die na hun studie willen terugkeren naar Oss) en senioren. Ook statushouders en arbeidsmigranten zijn belangrijke doelgroepen.

Effectindicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
1. Bezoekersaantallen centrum (per week)	Locatus	96.600	2012	Minimaal gelijke tred met landelijke cijfers
2. Prettige woonomgeving	Atlas gemeenten	Plaats 28	2014	Plaats 27
3. Stadshart zonder leegstand	Centrummanagement			0% in 2018

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Een krachtig stadscentrum waar volop dynamiek is en dat daarmee aantrekkelijk is voor eigen inwoners en bezoekers uit de regio.
2. Een complete stad: een leven lang wonen in Oss.
3. Het creëren van een duurzame, prettige en gevarieerde woon- en werkomgeving in het stedelijke gebied, de kernen en het buitengebied.
4. Efficiënt ruimtegebruik door toepassing van de Ladder Duurzame Verstedelijking. Het opnieuw benutten van gebouwen en terreinen heeft de voorkeur boven uitbreiding.

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Toekomstvisie: Oss op weg naar 2020 (2004)
2. Structuurvisie Oss 2020 (2006)
3. Visie dynamisch stadscentrum 2020 (2010)
4. Structuurvisie buitengebied 2015
5. Visie op de detailhandelsstructuur Oss 2007-2015 (2008)
6. Woonvisie (2013)

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

- Demografische ontwikkelingen: krimp van de bevolking en ontgroening in de kernen en in het buitengebied. Op lange termijn ook in de hele gemeente. Daarnaast neemt de gemiddelde woningbezetting nog steeds af.
- Economische ontwikkeling: minder behoefte aan winkels, kantoorruimte en bedrijventerreinen. We worden geconfronteerd met de gevolgen van de financiële crisis en economische recessie van de afgelopen jaren.
- Schaalvergroting, met name in de agrarische sector, en groeiende leegstand van agrarische bedrijven.
- Een toenemend belang van duurzaamheid en gezondheid in relatie tot bijvoorbeeld de veehouderij.
- Digitalisering en de invloed van internet.
- Meer vrije tijd.
- Het terugtreden van de overheid.
- Veranderende regelgeving waarbij steeds vaker maatwerk toegepast zal worden.
- Onderzoek naar de huisvesting van woonwageneigenaren.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. *doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig*

- Regionale programmering wordt steeds belangrijker. Het gaat om de behoefte aan woningen, detailhandel, kantoren en bedrijvigheid.
- Het beter laten aansluiten van de inzet en toepassing van Ruimtelijke Ordeningsinstrumenten op initiatieven.
- Programma herziening bestemmingsplannen.
- De visie buitengebied is in 2015 gereed.

2. *kleine aanpassing van beleid*

- Herijken van de woonvisie
- Welstandsbeleid
- Grondbeleid
- Horecabeleid
- Kantorenbeleid

3. *fundamentele beleidswijziging nodig*

- Structuurvisie Oss
- Visie dynamisch stadscentrum actualiseren
- Detailhandelsbeleid
- Beleid vrijkomende agrarische bebouwing (VAB-beleid)

4. Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?

Stadscentrum

We willen dat het stadscentrum het levendig hart van Oss blijft.

We blijven de Taskforce centrum inzetten om samen met centrummanagement, centrumondernemers en andere partijen initiatieven te ontwikkelen om het stadscentrum levendig en aantrekkelijk te houden. Ook blijven we evenementen in het centrum ondersteunen en stimuleren.

Daarnaast zijn twee veranderingen nodig:

- Het stadscentrum moet compacter worden: centrumfuncties worden in een kleiner gebied dan nu geconcentreerd. Dat is nodig om te kunnen blijven profiteren van de onderlinge nabijheid van centrumfuncties (concentratievoordelen) en om leegstand in het centrum te kunnen voorkomen.
- Het stadscentrum moet meer dan ooit een menging van functies kennen: nu de winkelfunctie structureel in omvang afneemt zijn andere functies, bijvoorbeeld cultuur, nodig om het centrum levendig te houden.

Dit betekent:

- Dat herontwikkeling van het gebied V&D/De Wal als A-locatie in het compacte stadscentrum prioriteit heeft.
- Dat de verplaatsing van culturele functies naar het centrum een wenselijke ontwikkeling is.
- Dat we middelen willen reserveren om noodzakelijke investeringen in het gebied V&D/De Wal mogelijk te maken, ook voor een mogelijke verplaatsing van de bibliotheek.
- Dat de Raadhuislaan niet bij het compacte centrumgebied hoort. Met het project Oss Avenue organiseren we samen met partners het proces om tot ontwikkeling van dit gebied te komen.

Ontwikkeling van de dorpskernen

Sterke dorpskernen die voorzien in de behoefte aan lokale voorzieningen krijgen een versterking op maat. De lopende plannen voor de centra van Berghem, Lith, Ravenstein, Herpen en Oijen zetten we door. Voor de dorpskern van Geffen wordt een plan opgesteld.

Voor Ravenstein zal het plan Waterfront op de MIRT-agenda (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport van het Rijk) in de verdere toekomst mogelijk om gemeentelijke cofinanciering vragen.

Buitengebied

De visie voor het buitengebied is gereed en aan een visie op vrijkomende agrarische bebouwing wordt gewerkt. Deze visies vormen de basis voor een nieuw integraal bestemmingsplan. Dat wordt in 2016 in procedure gebracht.

Woonvisie kernen

De woonvisie wordt geëvalueerd en zonodig geactualiseerd. Deze woonvisie geeft een overall analyse en een visie op de woningbouw in de kernen. Bij deze actualisatie besteden we extra aandacht aan het toekomstbestendig maken van bestaande woningen. Speerpunten daarbij zijn energiezuinigheid en duurzaamheid (zie ook het programma Duurzaamheid, milieu en buitengebied (programma 6)).

We bouwen alleen voor gebleken behoefte, dus niet voor leegstand.

In Ravenstein wordt woningbouw ontwikkeld op de Kolk. Als gevolg daarvan is verplaatsing van de brandweerkazerne noodzakelijk.

Voor het toenemende aantal leegkomende grote gebouwen zoeken we een herbestemming, bijvoorbeeld bijzondere woonvormen.

Bedrijventerreinen

De voorbereidingen voor de ontwikkeling van Heesch-West worden steeds concreter. We willen voor de verdere toekomst in regionale samenwerking in voldoende bedrijventerreinen kunnen voorzien.

8

Economie en vrije tijd

1. Wat willen we bereiken?

In Oss willen we een toename van de werkgelegenheid en een goed vestigingsklimaat voor de bestaande en nieuwe bedrijven.

Werkstad Oss

In de regio Noordoost Noord-Brabant is Oss dé werkstad. We houden het zittende bedrijfsleven in Oss door goed accountmanagement met veel aandacht voor samenwerken en verbinden. We bieden nieuwe vestigers gevarieerde en goed ontsloten vestigingsmogelijkheden en een passende arbeidsmarkt. Om onze economische ambities te kunnen realiseren hebben we een kernteam economie waarin per speerpunt een duo zich inzet om de sector te versterken. De duo's bestaan steeds uit een beleidsmedewerker en een accountmanager. Daarnaast zet het kernteam economie expliciet in op marketing en acquisitie. Oss is een maakstad. Hier worden producten geproduceerd, doorontwikkeld en naar hun eindbestemming gebracht. Vooral ook in drie van de vier Osse speerpuntsectoren: Agrifood, Life Sciences en Logistiek. Historisch gezien zijn deze sectoren uit de agrarische sector gegroeid. De maakindustrie en het midden- en kleinbedrijf lopen voor een groot deel dwars door deze sectoren heen. Voor alle drie de sectoren stimuleert het kernteam economie de samenwerking tussen de betreffende bedrijven met als doel het kunnen innemen van een regionale, nationale en internationale positie. Regionale economische samenwerking is hiervoor een nuttig middel. De Osse speerpuntsectoren vinden hun regionale aanhaking bij bijvoorbeeld AgriFood Capital, Health Valley en 5* logistiek. Via deze regionale netwerken is er ook aansluiting bij het topsectorenbeleid van het Rijk.

AgriFood Capital

AgriFood Capital is een belangrijk samenwerkingsverband voor de Osse economie. Ondernemers, onderwijs en overheden uit de hele regio Noordoost-Brabant werken er samen:

- Aan nieuwe innovaties en bedrijvigheid.
- Aan een herkenbare profilering van de regio.
- En aan een goede afstemming tussen vraag naar en beschikbaarheid van medewerkers.

Allemaal zaken die de Osse schaal en slagkracht overstijgen.

Voor het regiofonds AgriFood Capital zijn tot en met 2016 gelden gereserveerd. We hebben de intentie om, mede afhankelijk van de effecten uit dit fonds, onze bijdrage structureel te maken.

Stadscentrum Oss

Het centrum van Oss is de vierde speerpuntsector. Voorzieningen spelen voor bedrijven een belangrijke rol in de keuze voor een vestigingsplaats. We steken dan ook veel energie in het verbeteren van de aantrekkelijkheid van het centrum. Een bruisend stadscentrum in Oss zorgt in de regio Noordoost Noord-Brabant voor goede voorzieningen (zie verder het programma Ruimtelijke ontwikkeling en wonen (programma 7)).

Vrije tijd

Ook goede mogelijkheden voor de beleving van vrije tijd dragen bij aan het vestigingsklimaat. Oss heeft zeer aantrekkelijke landschappen langs de Maas en binnen de Maashorst (zie ook het programma Duurzaamheid, milieu en buitengebied (programma 6)). De doorontwikkeling van deze landschappen, de beleving ervan door bezoekers en de bekendheid onder mogelijke bezoekers zijn onze punten van aandacht, zodat ook binnen de vrijetijdsector de werkgelegenheid toeneemt.

Samen

De economische ambities en de uitwerking daarvan zijn geen gemeentelijke opgave, maar een gezamenlijke opgave van de economische partijen in Oss (en uit de regio). Als gemeente zijn we daar één van de vele partijen in. Afhankelijk van het vraagstuk bepalen we onze mogelijkheden en onze rol. Dat is ook de houding die het bedrijfsleven en het onderwijs in en rond Oss van ons verwachten. Begaan, meedenken en inspringen waar het verschil gemaakt kan worden. En waar mogelijk: belemmeringen wegnemen.

Effectindicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
1. Werkgelegenheid	Ossstat	37.388	2014	38.388 (2020)
2. Vestigingsklimaat	Benchmark Ondernemersklimaat	6,6	2012*	7 (2020)

* De volgende meting is in 2015.

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Oss behoort tot de top 4 van logistieke hotspots in Nederland.
2. Oss wordt herkend als toonaangevend centrum voor de topsector Life Sciences.
3. Oss is sterk in Agrifood, neemt deel in regionale en landelijke netwerken en ontwikkelt verdienmodellen.
4. Oss is een ontwikkel- en maakcentrum van Nederland.
5. Het buitengebied van Oss groeit in recreatieve en toeristische waarde.

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Economische ambities 2014-2020
2. Masterplan Bedrijventerreinen Oss
3. Kracht van Oss 2.0
4. Benchmark Ondernemersklimaat Oss (BOK)
5. AgriFood Capital: Agenda richting 2020

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

Welzijn en welvaart

Als het economisch goed gaat bloeien de bedrijven en is er voldoende werkgelegenheid. Dat verbetert het leefklimaat: er is geld voor wonen en vrije tijd, voor zorg en ondersteuning, voor verenigingen, voor sport en cultuur, voor wijken, voor natuur en voor heel veel andere zaken. Economie gaat dus ook over welzijn. Over de balans tussen geld verdienen, en tegelijk zuinig zijn op mensen, dieren en de aarde als leefomgeving en leverancier van grondstoffen. Betaald werk zorgt voor inkomen. Maar ook dat iemand zich gewaardeerd voelt. Betrokken bij wat er zich rondom hem of haar afspeelt.

Arbeidsmarkt en onderwijs

Ons uitgangspunt bij werkgelegenheid en arbeidsmarkt is de vraag van ondernemers. Binnen hun bedrijven zijn immers de banen aanwezig. Over welke opleidingen, ervaring, motivatie en vaardigheden moet hun personeel beschikken? Zowel vanuit economisch beleid als vanuit participatiebeleid zijn dit essentiële vragen om te beantwoorden.

Een belangrijke schakel tussen werknemer en ondernemer is het onderwijs. Daar worden mensen geschoold en leren ze vaardigheden aan. Daar geven ondernemers hun input aan het onderwijsprogramma om op korte en lange termijn over voldoende, goed gekwalificeerde werknemers te kunnen beschikken. En in het onderwijs ontstaat een leer-werkomgeving om tot nauwe afstemming te komen tussen wat een werknemer kan en wil en waar een ondernemer op zit te wachten.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. *doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig*

We hebben in 2013-2014 samen met het Osse bedrijfsleven en het onderwijs de Economische Ambities Oss opgesteld. Deze ambities worden in diverse samenwerkingsverbanden binnen de gemeente en de regio uitgewerkt. Door ondernemers, onderwijs en overheid samen. Aanpassing van deze ambities is niet aan de orde.

2. *kleine aanpassing van beleid*

Vrije tijd (ook op te vatten als recreatie en toerisme) geven we hernieuwde aandacht. De laatste beleidsnota (Verbonden aan de Maas - 2005) wordt daartoe aangepast. Dit bij voorkeur samen met ondernemers en betrokken organisaties. Het is namelijk belangrijk om samen tot een goede afbakening te komen waar het beleid zich op richt. We schatten in dat het om een kleine aanpassing van beleid gaat. Daarnaast zetten we erop in om toeristisch Oss (letterlijk) nog beter op de kaart te zetten.

3. *fundamentele beleidswijziging nodig*

N.v.t.

4. Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?

Economie algemeen

Het kernteam economie ondersteunt en stimuleert de samenwerking tussen bedrijven en onderwijs binnen de speerpuntsectoren Logistiek, Agrifood en Life Sciences. Het doel is dat Oss een sterke regionale, nationale en op onderdelen zelfs internationale positie inneemt als het gaat om economische vernieuwing. Om deze samenwerking te stimuleren en de speerpuntsectoren gericht in de kijker te spelen van andere bedrijven en instanties (marketing en acquisitie) is voor de komende jaren een werkbudget nodig. Logistieke bedrijven in Oss, 's-Hertogenbosch, Veghel en het Land van Cuijk werken samen in 'Vijfsterren Logistiek'. Onderling, met het onderwijs en met de gemeenten. De samenwerking is gericht op nieuwe bedrijvigheid in de logistiek en een sterke verbinding tussen onderwijs en het bedrijfsleven. Hiervoor is het wenselijk om de komende 3 jaar gezamenlijk een business developer aan te stellen. De reserve economie wordt voor bovenstaande prioriteiten ingezet.

Logistieke hotspot

Binnen dit onderdeel spelen diverse projecten: uitbreiding van de capaciteit van de goederenspoorlijn bij Elzenburg, gezamenlijke marketing door ondernemers en gemeente van de logistiek Oss, inzetten op een Human Capital Agenda logistiek in Oss en borging van structurele samenwerking tussen de Logistieke Platforms in Oss, Veghel en 's-Hertogenbosch (5*Logistiek). Binnen dat kader onderzoeken we ook de mogelijkheden voor een 'Huis van de Logistiek' in onze regio. Bedrijventerrein Heesch-West biedt daarnaast voor de middellange termijn mogelijkheden voor grotere logistieke vestigers.

Doorontwikkeling Pivot Park en Life Sciences

Binnen dit onderdeel speelt de doorontwikkeling van Pivot Park als open, innovatieve campus op het terrein van de Life Sciences. Er is een transformatie gewenst van een park op het terrein (en achter het hek) van MSD naar een campus met een open uitstraling en eigenstandige toegang. In 2014 hebben Pivot Park, BOM, gemeente Oss, provincie Noord-Brabant en OLSP Vastgoed BV hierover een intentieverklaring getekend. De intenties worden in 2015 omgezet in contracten en in 2015 en 2016 daadwerkelijk gerealiseerd. Niet alleen de huisvesting van Pivot Park, maar ook een optimale huisvesting van MSD en Aspen is van belang. Deze twee grootste werkgevers van Oss zijn beide gevestigd op zowel de bedrijventerreinen Moleneind als De Geer.

Oss sterk in Agrifood

Het Osse netwerk van bedrijven in de Agrifood is in beeld én vormt een netwerk met elkaar. Daarin hebben we aandacht voor nieuwe verdienmodellen en voor een goede aansluiting tussen bedrijfsleven en onderwijs. Het gaat hier om de hele keten van Agrifood: van agrarische bedrijven via voedselverwerking tot verpakking en detailhandel.

Via AgriFood Capital is het misschien mogelijk het Osse buitengebied van snel internet te voorzien (breedband of zelfs glasvezel). Dit zal de komende periode duidelijk worden.

Maakcentrum

Belangrijk binnen dit onderdeel is de verdere verbinding van maakindustrie met arbeidsmarkt en (vak) opleidingen. Daarbij gaat het om inzet op verbindingen met MBO-, HBO- en WO-opleidingen.

Recreatie en toerisme

Uit de hiervoor genoemde kleine beleidsaanpassing moet duidelijk worden welke inspanningen van de gemeente het meeste rendement zullen hebben voor de groei van de toeristische en recreatieve waarde van Oss.

Stadscentrum Oss

Een goed functionerend en aantrekkelijk stadscentrum is ook vanuit economisch oogpunt van belang. Het centrum is belangrijk voor de aantrekkelijkheid van Oss als vestigingsplaats en voor toerisme en recreatie in Oss. Het is bovendien een plek waar veel werkgelegenheid geconcentreerd is. In het programma Ruimtelijke ontwikkeling en wonen (programma 7) wordt dit onderwerp inhoudelijk uitvoerig beschreven.

9

Bestuur, organisatie en dienstverlening

1. Wat willen we bereiken?

De omgeving ontwikkelt zich in rap tempo. Het bestuur en de organisatie erkennen dit en zetten de kracht van de samenleving centraal. Het lokale bestuur is sterk in beweging door de ontwikkeling naar een netwerksamenleving. De gemeente is niet meer autonoom in haar handelen en het maken van keuzes. De implementatie en uitvoering van de decentralisaties in het sociaal domein versterken deze ontwikkeling.

We hebben aandacht voor de positie van Oss in de regio. En we willen optimaal gebruik maken van de kracht van de samenleving. Dat wil zeggen van (burger)kracht van mensen, van netwerken en van samenwerkingsmogelijkheden. Dat leidt tot een toenemende interactie met en betrokkenheid van inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers. En het vraagt een andere rol van de overheid. Om de kracht van de samenleving te benutten en de rol van de overheid te veranderen gaan we op een andere manier werken en organiseren. Dit vraagt transparantie in het proces van besluitvorming en een organisatie die het vermogen heeft los te laten en co-creatie met anderen aangaat.

Bestuur

De gemeenteraad heeft de wens om Oss een sterke en sociale gemeente te laten blijven. Mensen in Oss moeten kunnen blijven meedoen. Er zal bij de inwoners van Oss die hiertoe in staat zijn een groter beroep worden gedaan op de creativiteit en de eigen verantwoordelijkheid. De gemeenteraad heeft in deze tijd vol veranderingen de belangrijke taak om het college de kaders mee te geven waarbinnen zij de gemeente kan besturen. De gemeenteraad wil zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol goed invullen, op een interactieve, transparante en zorgvuldige manier. We intensiveren de burgerparticipatie.

Organisatie

De organisatieopgave is gericht op het blijven stimuleren en ontwikkelen van (nieuwe) samenwerkingen en verbindingen. Daarnaast willen we een maatschappelijk verantwoorde en duurzame organisatie zijn. Dat geldt voor alle beleidsprogramma's en de bedrijfsvoering. Sinds 2012 ontwikkelen we ons naar een netwerkorganisatie die kan aansluiten bij krachten van derden. Een organisatie die deze krachten kan initiëren, stimuleren, mobiliseren en deze ook productief kan maken. We werken actief samen met inwoners, ondernemers, onderwijs en de regio, onder andere op de bedrijfsvoering en ketendienstverlening.

We blijven alert op ontwikkelingen die maatschappelijk ondernemen en duurzaamheid kunnen versterken. En we vertalen ze naar concrete toepassingen in onze organisatie. Hierdoor kunnen we op dit gebied ook een voorbeeld zijn voor instellingen en bedrijven.

Er worden programma's en projecten uitgevoerd die zich richten op verbetering van de dienstverlening, procesinnovatie (lean), efficiency en personele mobiliteit. Daarnaast blijven we structureel investeren in organisatieontwikkeling en in de ontwikkeling van medewerkers om ook op lange(re) termijn een vitale organisatie te blijven.

Dienstverlening

De vraag van inwoners en bedrijven (de klant) staat centraal in ons handelen. We werken oplossingsgericht en sluiten aan bij hun behoeften. Ons gedrag is erop gericht mensen snel, vriendelijk en goed te helpen. De kernwaarden van onze dienstverleningsvisie zijn:

- We zijn betrokken en proactief.
- We zijn gemakkelijk bereikbaar via onze kanalen balie, telefoon, post en website.
- We werken integraal, eenduidig en transparant.
- We voeren de dienstverlening efficiënt en deskundig uit.

Het aantal gemeentelijke producten en diensten blijft groeien. Daarbij hebben we een hoge dienstverleningsambitie en zetten we nieuwe kanalen intensiever in, zoals het digitaal loket en gegevensmagazijn. Daarnaast willen we in ketens samenwerken met nieuwe generieke systemen. De uitvoering van taken wordt meer en meer vanuit netwerken georganiseerd en geregistreerd. Hierdoor krijgen we te maken met een toenemende complexiteit in procesinrichting en informatiehuishouding.

We werken volgens de landelijke standaard en gebruiken zoveel mogelijk landelijke voorzieningen. MijnOverheid is hier een voorbeeld van. Dit is de persoonlijke website van burgers voor overheidszaken. Via MijnOverheid kunnen zij bijvoorbeeld een herinnering krijgen als hun paspoort bijna verlopen is, controleren hoe zij bij hun gemeente geregistreerd staan of de status van een kapvergunning volgen. Het is een communicatiekanaal voor de burger met de overheid.

Om in ketens samen te kunnen werken moet informatie in een beveiligde omgeving gedeeld worden. Er moeten gegevens tussen organisaties uitgewisseld worden. De hoeveelheid, frequentie en snelheid van deze uitwisseling vragen om beheerste geautomatiseerde toepassingen. Meer taken en meer samenwerking met andere gemeenten en partijen vragen steeds meer van onze gegevenshuishouding. Het is belangrijk dat alle processen door een systeem van basis- en kernregistraties ondersteund worden.

Effectindicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
1. Klanttevredenheid	Waarstaatjegemeente.nl	7,8	2014	Landelijk gemiddelde

Voor dit programma hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Transparante, interactieve en zorgvuldige bestuurlijke besluitvorming.
2. Een opgavegestuurde (netwerk)organisatie die van toegevoegde waarde is en gebruik maakt van de kracht van de samenleving, de regio en het netwerk.
3. Optimale dienstverlening die aansluit op de behoeften van inwoners en bedrijven.

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Kracht van de samenleving (2014/2015)
2. Visie op sturing (2013)
3. Visie op netwerkorganisatie (2012)
4. Visie op digitale dienstverlening (2013)
5. Nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening e-overheid (NUP)
6. Visiebrief digitale overheid 2017:
In het regeerakkoord is afgesproken dat de dienstverlening door de overheid beter moet. Zo moeten inwoners en bedrijven zaken die ze met de overheid doen (zoals het aanvragen van een vergunning) uiterlijk in 2017 digitaal kunnen afhandelen. In deze brief schrijft minister Plasterk van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) hoe de overheid dat doel wil bereiken.

2. Welke (maatschappelijke) ontwikkelingen spelen een rol?

Regionale samenwerking

De maatschappelijke veranderingen, zoals de netwerksamenleving en de transitie in het sociaal domein, vragen om programma's, plannen en uitvoering van onze organisatie om deze veranderopgave te realiseren. Samenwerking in de regio blijft een belangrijk aandachtspunt, enerzijds vanuit de inhoudelijke opgaven zoals op het gebied van economie en het sociaal domein, maar ook vanuit de eigen ontwikkelingen in onze regio en de gemeenten daarbinnen.

Netwerksamenleving

De netwerksamenleving vraagt een andere rol van ons en onze medewerkers. De veranderingen om ons heen vragen om een veerkrachtige netwerkorganisatie die de kracht van de samenleving centraal zet. Een organisatie die optimaal gebruik maakt van de kracht van mensen en hun netwerken. We raken daardoor sterker verbonden met de Osse inwoners, bedrijven en instellingen. En in een netwerk met andere overheden en landelijke, regionale of lokale organisaties. Door meer samenwerking met de samenleving wordt de zeggenschap en verantwoordelijkheid van de maatschappij verder verstevigd.

Digitale dienstverlening gericht op zelfredzaamheid

De mondige, digitaal vaardige klant vraagt om een andere rol van de overheid. Deze ontwikkeling is een extra stimulans om meer op het digitale kanaal te sturen.

3. Zijn er beleidsaanpassingen nodig?

1. doorgaan met bestaand beleid, geen aanpassing nodig

N.v.t.

2. kleine aanpassing van beleid

N.v.t.

3. fundamentele beleidswijziging nodig

N.v.t.

4. Wat zijn de komende periode de belangrijkste projecten?

Bestuur

- Doorontwikkeling vergaderstelsel

Dit geldt voor de vergaderapplicatie iBabs, het Raadsinformatiesysteem (RIS) op onze website en voor de manier waarop we vergaderen. We gaan door met het organiseren van podiumbijeenkomsten, bedrijfsbezoeken en werkbezoeken. Veranderingen in de samenleving hebben invloed op de rol van de gemeenteraad. We willen interactief met de samenleving leren zodat de gemeenteraad in deze veranderende omgeving goed in positie komt.

- Opkomst verkiezingen

De raads werkgroep 'opkomst' komt met een actieplan om de opkomst bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen hoger te laten zijn. Deze werkgroep wil ook de helpende hand zijn als inwoners in Oss een G1000 initiatief opzetten.

- Transitie sociaal domein

De gemeenteraad wil zijn rol op de drie decentralisaties in het sociaal domein goed blijven invullen.

Organisatie

- Organisatieontwikkeling

De kracht van de samenleving staat centraal in het coalitieprogramma 'Durven door te doen' en in de CMT-thema's voor 2015. Dit leidt zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau tot extra aandacht voor de netwerkorganisatie. De afgelopen jaren hebben we veel ervaring opgedaan met een andere manier van werken en organiseren. Onder andere door horizontale programmasturing (transities sociaal domein, economie), het programma SLIM, de oprichting van innovatieOss (iOss) en diverse leer- en ontwikkeltrajecten dwars door de organisatie heen. De netwerkorganisatie heeft de laatste jaren vorm gekregen door meer proces- en ketengericht te werken. De vele ontwikkelingen vragen om een verdere ontwikkeling van de organisatie, managers en medewerkers, onder andere op het gebied van werkinhoud, netwerkpartners, kennis, cultuur, houding en gedrag. Om dat te realiseren zullen we samen met onze managers en medewerkers uit de bestaande patronen van beleids- en productiekolommen moeten klimmen. Maar ook verbinding maken met de samenleving en meer procesmatig werken. Door meer co-creatie, loslaten en vertrouwen aan de samenleving te geven. We gaan meer vraaggericht werken en samen met inwoners, instellingen en bedrijven de eigen verantwoordelijkheid verder verstevigen. Om deze ontwikkeling te ondersteunen worden bestaande verticale structuren en processen flexibeler. Daarnaast worden andere rollen geïntroduceerd, zoals programmamanager, procesregisseur, casemanager, programmadirecteur en proceseigenaar. Invulling van deze rollen gebeurt op basis van een opdracht, de competenties en kennis van mensen en persoonlijke verbondenheid met de inhoud.

- Regionale samenwerking

Dit jaar zijn we samen met Landerd en Uden een samenwerking op ICT-gebied gestart met als doel één ICT-organisatie in 2019. Op basis van de collegebesluiten (maart/april 2015) volgt verdere uitwerking van technische, financiële en personele consequenties.

De samenwerking met regiogemeenten Bernheze, Landerd, Uden, Veghel en Oss op het gebied van P&O wordt versterkt. Dat doen we door middel van personele mobiliteit, uitwisseling, opleidingen, trainingen en digitale toepassingen zoals werving en selectie en een marktplaats voor inhuur. Deze samenwerking richt zich vooral op concrete producten en diensten op P&O-gebied.

- Maatschappelijk ondernemen en duurzaamheid

Als werkgever hebben we te maken met de Participatiewet waarin een quotum rondom participatie van arbeidsgehandicapten is opgenomen. We werken eraan om aan het quotum te voldoen.

Om de verschillende organisatieopgaven uit te voeren hebben we een vitale organisatie nodig. Duurzame inzetbaarheid en het vitaal houden van onze medewerkers is daarom van groot belang. Hiermee houden we onze organisatie ook vitaal. Tegelijkertijd hebben we te maken met een grote vergrijzing, waardoor we de komende jaren inzetten op vergroening. De diversiteit van het personeelsbestand is hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Dienstverlening

- Doorontwikkeling website

De digitale manier van werken is efficiënt voor ons als gemeente en biedt gemak voor de klant. Hij kan 24 uur per dag en 7 dagen in de week gebruik maken van onze dienstverlening. Het uiteindelijke doel is 100% digitale dienstverlening waar het gaat om transacties van de eenvoudige standaardproducten, zoals uittreksels, simpele voorzieningen en eenvoudige vergunningen.

In de doorontwikkeling van de website wordt ook de geografische informatie digitaal vormgegeven (de kracht van de kaart).

Om effectief te sturen op het digitale kanaal, de website met daarin een digitaal loket en 'mijn loket', passen we het Click-Call-Face principe toe. Click-Call-Face betekent dat we de dienstverlening uitsluitend digitaal (click) of telefonisch (call) aanbieden, tenzij face to face (face) contact meerwaarde heeft voor de klant en/of de organisatie. Onze dienstverleningskanalen worden zodanig ingezet dat de combinatie van efficiency voor ons als gemeente en gemak voor de klant ontstaat (kanaalsturing). Oftewel: er wordt gestuurd op een win-winsituatie.

- Zaakgericht werken invoeren

Door zaakgericht te werken ontvangen inwoners statusinformatie over aanvragen en meldingen via de website. Hierdoor zien ze wat er met hun aanvragen en meldingen gebeurt. Zo kunnen inwoners meer zelf doen en neemt het aantal fysieke en telefonische contacten af. Zaakgericht werken is een concept dat cruciaal is voor het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering. Het is namelijk een goede manier om:

- De inwoner juist te informeren over de voortgang van aanvragen en meldingen.
- De afhandeling te monitoren en te bewaken.
- De werkprocessen voor de afhandeling te verbeteren.
- Managementinformatie te verkrijgen over behaalde effecten.

- **Basisregistraties invoeren**

Het stelsel van basisregistraties speelt een belangrijke rol in het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken. Of het nu gaat om het efficiënt vaststellen van het recht op uitkering, het toetsen van vergunningaanvragen, het actief ondersteunen van burgerparticipatie of het bestrijden van fraude: alle betrokkenen hebben baat bij slim gebruik van veelgebruikte overheidsgegevens zoals adressen, persoonsgegevens, bedrijfsnamen en geo-informatie. Deze gegevens worden in basisregistraties vastgelegd. Door al bekende gegevens binnen de overheid met elkaar te delen kan de overheid efficiënter opereren en de dienstverlening verbeteren (www.e-overheid.nl 2015). Dit is een belangrijk fundament voor de verdere ontwikkeling van de digitale dienstverlening. Het gebruik van basisregistraties moet in alle processen worden toegepast. Dit traject is al gestart en wordt nu in de hele organisatie ingevoerd en met de ketenpartners afgestemd.

Financiële positie

In dit hoofdstuk staan we uitgebreid stil bij onze financiële positie. Dat doen we aan de hand van de volgende onderwerpen:

- financiële kaders en uitgangspunten
- huidig financieel beeld
- financiële ontwikkelingen en risico's
- reservepositie

Samenvatting en conclusies

Financiële uitgangspunten

In het coalitieakkoord 'Durven door te doen' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. Er is gekozen voor stabiliteit. We reserveren vooralsnog geen grote investeringsbedragen voor nieuwe ontwikkelingen. Wel willen we kansen benutten als deze zich voordoen. We vermijden extra bezuinigingen zoveel mogelijk.

Specifieke kaders zijn:

- Geen automatische prijscorrectie van budgetten binnen de begroting.
- Voor subsidies wordt uitgegaan van alleen een compensatie van loonstijging op basis van de specifieke CAO-ontwikkeling per sector. Dit betekent dat niet-professionele instellingen aan de nullijn gehouden worden.
- Voor de OZB kiezen we voor een jaarlijkse inflatieverhoging. Voor het jaar 2016 is dat 1,5%, waarbij voor het jaar 2017 sprake is van een extra verhoging van ruim 5%.
- Voor de tarieven van rioolheffing en afvalstoffenheffing wordt uitgegaan van 100% kostendekkendheid.
- De rekenrente wordt in principe op 4,5% vastgesteld en specifiek voor de grondexploitatie op 4%. Richting de programmabegroting wordt onderzocht of de rekenrente verlaagd kan worden.
- In de begroting zit jaarlijks een post onvoorzien van € 300.000.

Huidig financieel beeld

- Op basis van de meicirculaire 2015 en een vooruitblik naar mogelijke toekomstige 30-ontwikkelingen houden we in de kadernota rekening met een structurele financiële ruimte van € 1,9 miljoen per jaar.
- Het jaar 2015 wordt door de meicirculaire negatiever (ongeveer € 1,5 miljoen). Richting de programmabegroting zullen we aangeven hoe we hiermee omgaan.

Financiële ontwikkelingen en risico's

- Voor de risico's binnen het sociaal domein geldt het principe dat rijksbezuinigingen op de budgetten binnen het betreffende beleidsveld (jeugdzorg, Wmo, Participatiewet) opgevangen worden voor zover dit maatschappelijk verantwoord is. Eventuele incidentele tekorten worden binnen de algemene reserve opgevangen.
- De risico's binnen de grondexploitaties blijven actueel hoewel voor diverse projecten verliesvoorzieningen/risicoreserves gevormd zijn. De algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf is circa € 3,4 miljoen te laag. De algemene reserve vormt de achtervang hiervoor.
- In de meerjarenbegroting is in het verleden voor een totaalbedrag van € 16,8 miljoen bezuinigd. Het college legt een belangrijke prioriteit bij het daadwerkelijk realiseren van deze bezuinigingen. Dit om een stabiele financiële positie te realiseren.
- De reservepositie ontwikkelt zich positief en binnen de algemene reserve is sprake van investeringsruimte van € 4 miljoen.

1. Inleiding

De meerjarige vooruitzichten voor Oss worden voor een groot deel bepaald door de ontwikkeling van de economie en de effecten van rijksbezuinigingen (met name in het sociaal domein).

Het Centraal Planbureau (CPB) heeft in maart 2015 berekend dat de economische groei in 2015 aantrekt tot 1,7% van het bbp (bruto binnenlands product) en volgend jaar tot 1,8%. Na een periode van lage en negatieve groei lijkt er sprake van een herstel van de Nederlandse economie, hoewel dit herstel nog broos is. De economische groei stimuleert de werkgelegenheid bij bedrijven. Daar staat tegenover dat de werkgelegenheid bij de overheid en in de zorg in 2015 nog afneemt, terwijl de beroepsbevolking toeneemt. Per saldo resulteert naar verwachting een lichte daling van de werkloosheid naar 7% in 2016. De inflatie blijft laag, in lijn met de Europese prijsontwikkeling.

Hoewel de economie aantrekt kan niet geconcludeerd worden dat Oss hiervan in de eerstkomende jaren al kan profiteren. Economische (beperkte) groei heeft vaak met enkele jaren vertraging pas effect op lokaal niveau. Vanuit dit perspectief wordt er op dit moment niet vanuit gegaan dat er als gevolg van de economische groei de komende jaren extra financiële ruimte gaat ontstaan via het gemeentefonds. Uiteraard geven de circulaire hierover pas echte duidelijkheid.

2. Financiële kaders en uitgangspunten

In het coalitieakkoord 'Durven door te doen' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. Er is gekozen voor stabiliteit. Deze stabiliteit is gekoppeld aan een gematigde lastendruk voor inwoners en bedrijven. Ook willen we ruimte houden om mogelijke tegenvallers binnen de transities in het sociaal domein op te vangen. Rijksbezuinigingen binnen deze transities blijven we kritisch volgen en sturen we waar nodig bij.

In het coalitieakkoord is ook aangegeven dat we vooralsnog geen grote investeringsbedragen voor nieuwe ontwikkelingen reserveren. Wel willen we kansen benutten als deze zich voordoen. Extra bezuinigingen vermijden we zoveel mogelijk.

Tegen deze achtergrond gelden de volgende algemene financiële kaders en uitgangspunten:

- Structurele uitgaven dekken we met structurele inkomsten. Tussentijdse beperkte, niet-structurele, tekorten zijn aanvaardbaar als deze uit reserves afgedekt kunnen worden.
- Incidentele uitgaven kunnen we dekken met incidentele middelen, bijvoorbeeld reserves.
- Er wordt een beleid gevoerd dat financiële risico's beperkt. In de jaarrekening worden, conform bestaand beleid, concrete risico's door voorzieningen afgedekt.
- Landelijke bezuinigingen op beleidsvelden worden in principe doorvertaald naar de eigen beleidsvelden en budgetten (voor zover mogelijk en maatschappelijk verantwoord).

Meer specifiek gelden de volgende kaders:

Prijsontwikkeling

Op basis van CPB-ramingen wordt voor 2016 voor de overheidsuitgaven een prijsontwikkeling van 1% verwacht en voor de loonontwikkeling van 2%. In de jaarlijkse meicirculaire ontvangen gemeenten extra gelden als gevolg van verwachte loon- en prijsontwikkeling. Deze middelen worden gereserveerd om loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen. In de begroting 2016 zullen we de budgetten niet automatisch voor prijsstijging corrigeren. We hanteren het beleid van geen prijscompensatie, tenzij dit contractueel afgesproken is.

Gesubsidieerde instellingen

Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor de compensatie van loonstijging wordt uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector. Voor reguliere prijscompensatie wordt uitgegaan van de nullijn. Bij niet-professionele instellingen wordt de nullijn voor prijscompensatie gehanteerd.

Gemeenschappelijke regelingen

Voor gemeenschappelijke regelingen is in het kader van eerdere bezuinigingen de (eenmalige) beleidslijn ingezet van 'samen de trap af'. Gevolg hiervan was dat gemeenten en gemeenschappelijke regelingen in principe in dezelfde mate een bezuinigingsopdracht hadden. Op basis hiervan zijn, in het kader van de bezuinigingen in de afgelopen jaren, aan de gemeenschappelijke regelingen taakstellingen opgelegd van 5% in 2015, 8% in 2016 en 9% vanaf 2017. Na uitwerking van dit kader is gebleken dat vooral de grotere gemeenschappelijke regelingen moeite hebben met het realiseren van de taakstelling. Dit heeft geleid tot aanpassingen van het kader en tot bijgestelde meerjarenramingen. Deze meerjarenramingen vormen het toekomstige kader.

Gemeentelijke belastingen en heffingen

Voor de lastendruk is het uitgangspunt dat deze voor inwoners en bedrijven gematigd blijft. Voor de onroerende zaakbelasting (OZB) wordt voorgesteld het volgende kader te hanteren:

- Voor de jaren 2016-2019 uitgaan van een jaarlijkse verhoging van de OZB-opbrengst gekoppeld aan de prijsontwikkeling. Met als uitgangspunt een 50/50-verhouding tussen het loongevoelig en het prijsgevoelig deel van de gemeentelijke uitgaven is het gemiddelde inflatieniveau voor 2016 1,5%. In de programmabegroting 2015 was uitgegaan van 1%.
- Voor het jaar 2017 is in de begroting rekening gehouden met een extra OZB-opbrengst van € 860.000, gekoppeld aan een daling van de afvalstoffenheffing. Dit is een percentage van ruim 5%.

De tarieven voor rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn in principe kostendekkend, waarbij kritisch gekeken wordt naar de hoogte van de egaliseriereserves. Deze reserves kunnen ingezet worden om tarieven te matigen. Met name bij de rioolheffing is een behoorlijke reserve aanwezig (€ 0,9 miljoen) die ingezet kan worden voor matiging van de tarieven.

Rekenrente

Bij het bepalen van de kapitaallasten van investeringen wordt een interne rekenrente van 4,5% gehanteerd. Voor de grondexploitatie wordt volgens de provinciale richtlijnen een lagere rekenrente gehanteerd, namelijk 4%. Aan reserves wordt geen rente toegevoegd, met uitzondering van reserves die gekoppeld zijn aan investeringen (beklemde bestemmingsreserves) en de algemene reserves. Aangezien de marktrente al een aantal jaren erg laag is wordt voorgesteld in de programmabegroting een advies te geven over de hoogte van de rekenrente. Een eventuele aanpassing van de rekenrente leidt per saldo overigens niet tot een begrotingsvoordeel. Er is alleen sprake van een verschuiving van interne budgetten.

Post onvoorzien

In de begroting wordt jaarlijks een post onvoorzien van € 300.000 opgenomen. Dit bedrag kan gedurende het jaar ingezet worden voor incidentele tegenvallers. Criteria daarvoor zijn:

- onuitstelbaar
- onvermijdbaar
- onvoorzienbaar

De verantwoording van de inzet van deze post vindt plaats via de reguliere planning en controldocumenten met vaststelling door de raad.

3. Huidig financieel beeld

Het huidige financieel beeld in meerjarig perspectief wordt bepaald door:

- De meerjarenramingen van de programmabegroting 2015-2018
- De effecten van de meicirculaire 2015
- 3O-ontwikkelingen vanuit de eerste financiële tussenrapportage over 2015 (met focus op doorwerking vanuit de jaarrekening)

In de volgende tabel zijn de uitkomsten samengevat.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Programmabegroting 2015-2018	358	-392	-494	-39	-39
Meicirculaire 2015	1.016	-2.315	-2.219	-2.627	-2.703
Eerste financiële tussenrapportage 2015	-11	-65	-71	-71	16
Financieel kader	1.363	-2.772	-2.784	-2.737	-2.726

Toelichting op de tabel

Programmabegroting 2015-2018

Bij de begrotingsbehandeling in november 2014 is de meerjarenraming vastgesteld. Dit leidde tot een tekort in 2015 en positieve resultaten voor de jaren erna.

Meicirculaire 2015

Samengevat is de uitkomst van de meicirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Meicirculaire 2015	-157.117	-159.809	-157.257	-155.909	-154.976
Septembecirculaire 2014	-153.351	-152.122	-149.177	-147.429	-147.031
Saldo	-3.766	-7.687	-8.080	-8.480	-7.945
Totaal af te zonderen	4.782	5.372	5.861	5.853	5.242
Netto ontwikkeling	1.016	-2.315	-2.219	-2.627	-2.703

De meicirculaire 2015 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds laat ten opzichte van de septembecirculaire 2014 een stijging zien van € 3,8 miljoen in 2015 oplopend tot € 7,9 miljoen vanaf 2019. Van de uitkomsten van de meicirculaire moeten nog diverse bedragen afgezonderd worden voor specifieke doeleinden. Als we daar rekening mee houden dan ontstaat in 2015 een tekort van € 1 miljoen. Voor de jaren erna is sprake van een positief effect van € 2,3 miljoen in 2016 oplopend tot € 2,7 miljoen vanaf 2019. De effecten uit de meicirculaire (inclusief de af te zonderen posten) worden in de begroting verwerkt.

In de bijlage is een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de meicirculaire opgenomen.

Effecten eerste financiële tussenrapportage 2015

De effecten vanuit de eerste financiële tussenrapportage over 2015 zijn beperkt positief met een klein nadeel in 2019. Voor een toelichting verwijzen we naar de afzonderlijke rapportage.

Conclusie totale financiële positie

De conclusie is dat het totale financiële beeld zich door de meicirculaire positief ontwikkelt tot een structureel overschot van € 2,7 miljoen. Dit komt vooral door positieve effecten van het groot onderhoud aan het gemeentefonds en door overige rijksontwikkelingen (stijging van hoeveelheden binnen het gemeentefonds).

In 2015 ontstaat op basis van de huidige financiële stand van zaken een tekort van afgerond € 1,5 miljoen. Richting de programmabegroting zullen we aangeven hoe we hiermee omgaan.

Vooruitblik 2016-2019

Als we vooruitkijken naar het financiële beeld richting de programmabegroting dan verwachten we nog een aantal 30-ontwikkelingen. Deze zijn op dit moment nog niet helemaal duidelijk, maar we verwachten dat hier financiële nadelen uit komen. Deze nadelen schatten we in structurele zin in op een totaalbedrag tussen de € 0,7 en € 0,9 miljoen.

We denken hierbij onder andere aan de volgende posten:

- Nieuwe verdeelsleutel gemeentelijke bijdragen Veiligheidsregio: dit jaar wordt binnen de Veiligheidsregio Brabant-Noord een nieuwe verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdragen ontwikkeld. Er zijn op dit moment meerdere scenario's, waarbij de effecten mogelijk gefaseerd doorgevoerd worden.
- Onderhoud oevers haven: na eerdere spoedeisende herstelwerkzaamheden aan de oevers in de haven is onderzoek gedaan naar de noodzaak van aanvullende herstelwerkzaamheden. Hiervoor worden extra jaarlijkse kosten verwacht.
- Toeristenbelasting: de jaarlijkse opbrengst staat onder druk. Dit wordt nu onderzocht.
- Beheerplannen openbare ruimte: op dit moment wordt een groot aantal beheerplannen geactualiseerd. In de jaarrekening 2014 is een risico gemeld over de verzanding van de Lithse Ham. In het beheerplan groen zal een exacte berekening van de incidentele en structurele onderhoudskosten gemaakt worden.

Samenvattend:

Op basis van de cijfers in de tabel en onze vooruitblik naar mogelijke toekomstige 30-ontwikkelingen houden we nu rekening met een structurele financiële ruimte van € 1,9 miljoen. Richting de programmabegroting wordt deze financiële ruimte concreter uitgewerkt.

4. Financiële ontwikkelingen en risico's

In deze paragraaf wordt een beeld geschetst van de belangrijkste financiële ontwikkelingen en risico's.

4.1 Risico's sociaal domein

Via de decentralisaties in het sociaal domein hebben we taakuitbreidingen gekregen. Hierdoor is onze begroting sterk veranderd, zowel in omvang als in samenstelling. Met de decentralisaties is landelijk ongeveer een bedrag van € 16 miljard naar het gemeentefonds overgeheveld. Dit betekende voor Oss een verdubbeling van de algemene uitkering.

A. Jeugdwet

De budgetten voor jeugdzorg zijn in 2015 op basis van historisch gebruik verdeeld. Volgens de huidige informatie moet voor de hele regio (19 gemeenten) rekening worden gehouden met een nadeel van € 4 miljoen op het onderdeel zorgverlening in natura (ZIN). Dit tekort wordt veroorzaakt door 100% financiering van de pleegzorg, de jeugdbescherming/jeugdreclassering, de jeugdzorgplus en aanmelding van nieuwe aanbieders en algemene volumestijgingen. Volgens de meest recente prognose van het Ondersteuningsteam Decentralisatie (OTD) is in onze regio een sterke afname van het beroep op PGB's te zien. Het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) heeft in een eerder stadium al aangegeven een mogelijk overschot op PGB's te willen gebruiken voor de afdekking van het tekort op ZIN.

Bij de decentralisatie van de jeugdzorg heeft het Rijk een meerjarige korting op de totale budgetten aangekondigd. Voor 2015 is dat een korting van 5%, voor 2016 een korting van 10% en voor 2017 een korting van 15%. Deze aanvullende kortingen betekenen een grotere druk op de beschikbare middelen voor jeugdzorg. Aan de andere kant ontvangen we reguliere loon- en prijscompensatie.

Tot slot speelt er nog een ontwikkeling. Met ingang van 2016 wordt namelijk, naast de korting van het Rijk, het historisch verdeelmodel gefaseerd aangepast naar een objectief verdeelmodel. Objectief wil zeggen dat het totale landelijke budget wordt verdeeld op basis van een groot aantal criteria om tot een zo goed mogelijke verdeling te komen. Daarbij is een ingroeipad van maximaal 4 jaar afgesproken.

Per saldo ontvangen we voor 2016 een bedrag van € 21,7 miljoen. Dit loopt af naar € 21,3 miljoen in 2019.

De opgave voor de gemeente is erop gericht om de jeugdzorg binnen de beschikbaar gestelde landelijke budgetten uit te voeren. Dit voor zover dat maatschappelijk verantwoord is. Gezien de beschreven ontwikkelingen en de tijd die nodig is om de kanteling door te voeren, kan het zijn dat er de eerste jaren sprake zal zijn van (incidentele) tekorten. In principe willen we in dat geval de algemene reserve daarvoor aanspreken.

B. Wmo/AWBZ

Bij de decentralisatie van de nieuwe taken op het gebied van de Wmo heeft het Rijk ook een meerjarige korting op de totale budgetten aangekondigd. Ten opzichte van 2015 zal voor 2016 sprake zijn van een aanvullende korting van 5%. Aan de andere kant ontvangen we reguliere loon- en prijscompensatie.

Binnen de Wmo zijn de budgetten voor het jaar 2015 ook verdeeld op basis van historisch verbruik.

Vanaf 2016 wordt geleidelijk overgestapt naar een objectief verdeelmodel. Daarbij is ook een ingroeipad van maximaal 4 jaar afgesproken. Per saldo ontvangen we voor 2016 een bedrag van € 12,5 miljoen. Dit loopt af naar € 12 miljoen in 2019.

Onder de Wmo valt ook het onderdeel Beschermd wonen. In 2015 leek sprake van een aanzienlijk tekort op dit onderdeel (zie hiervoor de eerste financiële tussenrapportage). Dit tekort wordt sterk verlaagd doordat in de meicirculaire bekend gemaakt is dat de budgetten voor 2015 herverdeeld zijn op basis van een nadere analyse van de cijfers. In 2015 ontvangen we voor de regio een bedrag van ruim € 2,3 miljoen extra. Daarnaast is afgesproken dat er een onafhankelijke toets op de verdeling zal plaatsvinden. De uitkomsten hiervan worden in de septembercirculaire 2015 verwerkt. Dit betekent dat de budgetten 2016 voor beschermd wonen nog onzeker zijn.

Per saldo ontvangen we voor het onderdeel Beschermd wonen in 2016 een bedrag van € 18 miljoen. Dit stijgt naar € 19,8 miljoen in 2019.

De opgave voor de gemeente is erop gericht om de Wmo/AWBZ binnen de beschikbaar gestelde landelijke budgetten uit te voeren. Dit voor zover dat maatschappelijk verantwoord is. In het inkoopplan Wmo is aangegeven dat de korting van 5% in 2016 voor 50% wordt doorvertaald in zorg in natura (ZIN) en voor 50% ten laste van lokale budgetten Wmo/AWBZ. Gezien de beschreven ontwikkelingen en de tijd die nodig is om de Wmo goed in te voeren, kan het zijn dat er de eerste jaren sprake zal zijn van (incidentele) tekorten. In principe willen we in dat geval de algemene reserve daarvoor aanspreken.

C. Participatiewet

Met de komst van de Participatiewet zien we een aantal risico's. De doelgroep wordt breder en het bijstandsvolume blijft op dit moment nog stijgen. Op basis van de huidige informatie verwachten we voor het jaar 2015 een tekort door relatief lagere rijksbudgetten en een stijging van het aantal klanten met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Met de IBN zijn we een pilot gestart met de bedoeling meer mensen te laten instromen in regulier werk. Verder willen we inzetten op regulier werk door inzet van loonkostensubsidie. De opdracht is om binnen de financiële middelen die beschikbaar zijn voor de Participatiewet te opereren. Of dit lukt is mede afhankelijk van de ontwikkeling van de rijksbudgetten. De definitieve rijksbudgetten worden later dit jaar vastgesteld. Financieel uitgangspunt blijft dat de jaarlijkse kosten van de bijstandsuitkeringen binnen de rijksmiddelen moeten passen. Incidenteel kunnen hier tekorten ontstaan, maar structureel gaan we uit van evenwicht tussen de uitgaven en de inkomsten die we hiervoor vanuit het Rijk krijgen. Er is geen aanleiding om dit beleid aan te passen.

4.2 Risico's grondexploitaties

De ontwikkeling van de grondexploitaties is belangrijk voor de toekomstige financiële positie. Per 1 januari 2015 is de totale boekwaarde ruim € 100 miljoen. Deze boekwaarde moet in de toekomst minimaal 'terugverdiend' worden. Vanuit het meerjarenprogramma grondbedrijf (MPG) blijkt dat er nog toekomstige winsten van € 21 miljoen te verwachten zijn (gemiddeld € 1 - € 2 miljoen per jaar). Deze winstnemingen zijn vooral lager geworden doordat binnen het plan Vorstengrafdonk geen rekening meer wordt gehouden met winsten. Binnen de totale grondexploitaties zijn verliesvoorzieningen en risicoreserves van € 8,8 miljoen gevormd. Het grootste deel hiervan bestaat uit een voorziening en een risicoreserve voor Heesch-West (respectievelijk € 5,2 miljoen en € 2,5 miljoen).

Qua conjuncturele risico's wordt verwacht dat de bodem van de Nederlandse koopwoningmarkt bereikt is. De daling van de woningverkoop is veranderd in een voorzichtige stijging. De gemiddelde woningprijs in Nederland is weer licht aan het stijgen; in Oss nog nauwelijks. We verwachten dat deze ontwikkeling voorzichtig doorzet, in een nieuwe realiteit die sober blijft. De prognoses zijn daarop aangepast. De nog onzekere economische situatie blijft de komende jaren van invloed op investeringsbeslissingen van bedrijven en vormt daarmee een onzekerheid voor de verkoop van industriegrond. Wel zien we dat logistieke bedrijven en beleggers posities aan het innemen zijn. Daar spelen we op in. We houden rekening met een verlaging van de in de markt haalbare grondprijzen. Hiermee is ook de grondexploitatie Vorstengrafdonk doorgerekend.

4.3 Nog te realiseren bezuinigingen

De afgelopen jaren is fors bezuinigd. Vanaf de begroting 2012 is een pakket aan bezuinigingsmaatregelen van in totaal € 16,8 miljoen vastgesteld. Op basis van de programmabegroting 2015 zijn dit de actuele cijfers:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Bezuinigingsomvang	14.017	14.966	16.752	16.784	16.784

Dit betekent dat er in meerjarig perspectief ten opzichte van het jaar 2015 nog € 2,7 miljoen aan bezuinigingen gerealiseerd moet worden. Opvallende posten hierin zijn:

- Stopzetten van het ontwikkelbudget Horizonscholen vanaf 2016: € 237.000
- Vormen brede welzijnsinstelling: € 200.000 vanaf 2015
- Bezuinigingen cultuur: € 566.000 vanaf 2017
- Bezuinigingen buitensport: € 200.000 vanaf 2017
- Verlagen afvalstoffenheffing en verhogen OZB: € 860.000 vanaf 2017
- Aanvullende versobering onderhoud openbare ruimte: € 437.000 vanaf 2015
- Bezuinigingen ambtelijk personeel oplopend van € 261.000 in 2015 tot € 780.000 in 2017
- Bezuinigingen gemeenschappelijke regelingen oplopend van € 35.000 in 2015 tot € 209.000 in 2017

Het daadwerkelijk realiseren van de bezuinigingen is van groot belang voor een stabiele financiële positie. Het algemene beeld hierbij is dat de plannen voor de invulling van de bezuinigingen veelal zijn uitgewerkt en dat de uitvoering kritisch gevolgd wordt.

5. Reservepositie

De volgende tabel geeft een overzicht van onze reservepositie op basis van de jaarrekening 2014, inclusief een doorkijk vanuit de vastgestelde programmabegroting 2015.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2015	2016
Algemene reserves:		
- Algemene vrije reserve	18.779	17.917
- Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR)	797	819
'Beklemd' bestemmingsreserves	48.221	41.224
Vrije bestemmingsreserves	41.447	23.735
Totaal	109.244	83.695

Korte toelichting aantal belangrijke reserves

De algemene reserves bestaan uit een algemene vrije reserve voor de reguliere exploitatie en een algemene bedrijfsreserve gekoppeld aan de grondexploitaties. Daarnaast kennen we 2 soorten bestemmingsreserves: 'beklemd' bestemmingsreserves en vrije bestemmingsreserves.

Algemene vrije reserve

De algemene vrije reserve is bestemd voor de opvang van algemene risico's en fluctuaties in de rekeningresultaten. De norm voor de algemene reserve is 10% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van de begroting 2015 is deze norm afgerond € 15 miljoen. Dit is te splitsen in:

- 'reguliere' algemene uitkering: € 8 miljoen
- sociaal domein: € 7 miljoen (deze norm is inclusief gelden die we als centrumgemeente aan beschermd wonen uitgeven).

Ruimte algemene vrije reserve

Het meerjarenbeeld van de algemene vrije reserve ontwikkelt zich naar een bedrag van circa € 19 miljoen (inclusief saldobestemming 2014). Dit betekent dat er binnen deze reserve ruimte is van circa € 4 miljoen. Deze ruimte wordt ingezet om nieuwe ambities/projecten te realiseren.

Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR)

Het grondbedrijf dekt conjuncturele risico's met de algemene bedrijfsreserve af. Deze reserve dient als weerstandsvermogen voor het grondbedrijf. Op basis van de stresstest die is uitgevoerd bij de jaarrekening 2014 is de noodzakelijke hoogte van de ABR € 4,2 miljoen. Dit saldo is gebaseerd op een normering waarbij uitgegaan is van een maximale winstneming van slechts 50% en een minimale hoogte van de reserve van € 1 miljoen over een periode van 4 jaar. De huidige algemene bedrijfsreserve heeft per 1 januari 2015 een omvang van € 0,8 miljoen en ontwikkelt zich naar € 350.000 in 2019. De reserve voor de grondexploitaties biedt dus nog maar een beperkte buffer voor toekomstige risico's. Dat betekent dat de algemene reserve als achtervang dient voor het opvangen van de conjuncturele risico's.

'Beklemd' bestemmingsreserves

Beklemd bestemmingsreserves zijn reserves waarvan de besteding ervan feitelijk geheel vastligt (geen echte bestedingsvrijheid meer) omdat de inzet ervan gekoppeld is aan investeringen in het verleden. Daarnaast zijn er ook reserves, zoals de reserve Maaslandgas, die elk jaar voor een deel worden ingezet voor de dekking van de reguliere exploitatie.

Vrije bestemmingsreserves

Vrije bestemmingsreserves zijn reserves waar in principe nog bestedingsmogelijkheden zijn. Een overzicht van een aantal grotere reserves is als bijlage opgenomen. Deze reserves geven een beeld van de incidentele investeringsruimte in de komende jaren. Het verloop is gebaseerd op de vastgestelde programmabegroting 2015-2018.

Financiële vertaling ambities

In dit hoofdstuk is een globale financiële vertaling gemaakt van de ambities zoals deze in de kadernota zijn opgenomen. Het gaat hierbij om een vertaling van de extra impulsen die het college binnen de thema's/programma's wil geven. Dit uiteraard aanvullend op het beleid waarvoor binnen de begroting al gelden zijn opgenomen. De bedragen zijn richtinggevend bedragen. We geven de prioritering aan op basis waarvan in de programmabegroting 2016-2019 definitieve (financiële) keuzes gemaakt kunnen worden, op basis van een nadere uitwerking.

Als we per programma kijken dan zien we op hoofdlijnen de volgende vertaling:

Thema/Programma	Hoofdlijnen
Kracht van de samenleving	Voor het stimuleren van bewonersinitiatieven en voor het opzetten van bijvoorbeeld een burgerbegroting is het de opdracht om dit binnen bestaande budgetten te realiseren.
Zorg en welzijn	De uitvoering van de taken op het gebied van de jeugdzorg en de Wmo/AWBZ vindt in principe plaats binnen de budgetten die daarvoor vanuit het Rijk beschikbaar zijn. Dit voor zover dit maatschappelijk verantwoord is. Voor eenmalige tekorten c.q. risico's binnen het totaal van de transities in het sociaal domein is binnen de algemene reserve een bedrag van € 7 miljoen beschikbaar.
Werk, inkomen en onderwijs	De uitvoering van de Participatiewet vindt in principe plaats binnen de budgetten die daarvoor vanuit het Rijk beschikbaar zijn. Dit voor zover dit maatschappelijk verantwoord is. Voor eenmalige tekorten c.q. risico's binnen het totaal van de transities in het sociaal domein is binnen de algemene reserve een bedrag van € 7 miljoen beschikbaar. Voor kwetsbare jongeren en maatschappelijke stages is extra geld nodig. Voor de ontwikkeling van de Talentencampus en het stimuleren van lokaal arbeidsmarktbeleid wordt vooral binnen bestaande budgetten gekeken.
Voorzieningen voor cultuur, sport en ontmoeten	Voor de uitvoering van de Voorzieningenkaarten is extra geld nodig. De voorzieningen zijn te koppelen aan onderwijs, sport en ontmoeten.
Veiligheid	Binnen veiligheid is er vooral een wens voor de herbouw van de brandweerkazerne in Oss. Daarbij zijn nog keuzes te maken op basis van de integrale huisvestingsvisie van de Veiligheidsregio. Daarnaast wordt een kostenstijging verwacht op basis van een nieuwe kostenverdeling voor de Veiligheidsregio.
Mobiliteit en openbare ruimte	Voor mobiliteit zijn het IUP (Integraal Uitvoeringsprogramma) en het mobiliteitsplan de belangrijkste financieringsbronnen van projecten. Hiervoor zijn in de bestaande begroting gelden opgenomen. Er wordt een kostenstijging verwacht voor noodzakelijk onderhoud aan de oevers van de haven.
Duurzaamheid, milieu en buitengebied	De ambities op het gebied van duurzaamheid kunnen mogelijk gerealiseerd worden door accenten binnen de bestaande budgetten te leggen.
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	Voor de ontwikkeling van het stadscentrum, inclusief een mogelijke verplaatsing van de bibliotheek, is het noodzakelijk om investeringsruimte vrij te maken. Daarnaast is de ontwikkeling van De Kolk en het herbouwen van de brandweerpost Ravenstein een concrete ambitie.
Economie en vrije tijd	Afhankelijk van de aangepaste vastgoedstrategie van OLSP Vastgoed BV en van een aangepast business plan voor het Pivot Park is onder voorwaarden een extra bijdrage nodig. Daarnaast kan voor de komende jaren een werkbudget economie vrijgemaakt worden uit de bestaande reserve. Voor het regiofonds AgriFood Capital zijn tot en met 2016 gelden gereserveerd. De intentie is om dit te verlengen.

Dit overzicht laat zien dat er in financieel opzicht binnen bijna alle thema's/programma's sprake is van gewenste financiële impulsen.

In de volgende tabel wordt een financiële vertaling gegeven van de ambities per programma.

bedragen x € 1.000						
Progr.	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
0	Bewonersinitiatieven en burgerbegroting		-	-	-	-
2	Kwetsbare jongeren		200	200	200	
2	Voortzetting maatschappelijke stages	25	50	50	50	50
2	Talentencampus		150			
2	Stimulans lokaal arbeidsmarktbeleid		pm	pm	pm	pm
3	Investerings maatschappelijke voorzieningen (MIP)		100	800	1.000	1.250
3	Clustering sportparken		pm	pm	pm	pm
3	Omroep Maasland	130	pm	pm	pm	pm
4	Integrale huisvestingsvisie Veiligheidsregio/herbouw brandweerkazerne Oss				pm	pm
5	Verlichten regionale fietsroutes buiten de bebouwde kom		70			
6	Aanscherpen ambities duurzaamheid		-	-	-	-
7	Ontwikkeling stadscentrum dekking uit reserves		2.000 -2.000	pm	pm	pm
7	Ontwikkeling stadscentrum/mogelijke verplaatsing bibliotheek				650	650
7	Herontwikkeling locatie De Kolk en herbouw brandweerpost Ravenstein			35	35	35
8	Pivot Park dekking uit algemene reserve		pm pm			
8	AgriFood Capital			pm	pm	pm
8	Economische speerpunten dekking uit reserve economie		165 -165	165 -165	165 -165	
TOTAAL		155	570	1.085	1.935	1.985

Conclusie totaal

De financiële vertaling van de extra ambities past in structurele zin binnen de beschikbare ruimte. De beschikbare ruimte is in het vorige hoofdstuk over de financiële positie geschetst. Deze is geprognosticeerd op € 1,9 miljoen. Bij de aankomende programmabegroting worden de posten verder geconcretiseerd en ingevuld. Dan vindt besluitvorming hierover plaats.

Toelichting per programma

Overkoepelend thema: Kracht van de samenleving

Bewonersinitiatieven en burgerbegroting

In de programmabegroting 2014-2017 is vanaf het jaar 2015 structureel € 100.000 vrijgemaakt voor het faciliteren van bewonersinitiatieven in het kader van zelfbeheer van de openbare ruimte. Het college wil dit budget breed in gaan zetten om burgerinitiatieven te ondersteunen.

Om het traject van de burgerbegroting goed vorm te geven zullen extra kosten gemaakt worden in de vorm van organisatie en begeleidingskosten. Hierbij is het de opdracht om deze kosten binnen de bestaande budgetten op te vangen.

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

Kwetsbare jongeren

Extra ondersteuning van kwetsbare jongeren in hun overgang van school naar werk is van belang. Tot 1 juli 2015 is hiervoor geld beschikbaar uit de reserve MSD (€ 100.000). Ook de komende jaren is inzet hierop nodig.

We willen in 2016 en komende jaren gemiddeld 40 jongeren uit het voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs, vaak zonder uitkering, actief benaderen en bemiddelen naar werk of zorgen dat ze hun werk behouden. Om hun werk te behouden zetten we een jobcoach in. We hebben de komende 3 jaar € 200.000 per jaar nodig om die groep te bedienen. Het gaat om extra dienstverlening aan deze bijzondere groep jongeren die niet uit het participatiebudget bekostigd wordt. ESF-subsidie is aangevraagd maar wordt pas rond 2019 uitgekeerd.

Voortzetting maatschappelijke stages

Maatschappelijke stages zijn een goede manier om jongeren kennis te laten maken met vrijwilligerswerk. De ondersteuning daarvan willen we de komende jaren voortzetten. De middelen zullen worden ingezet voor het ondersteuningspunt MaS, de vraag-aanbod-website, de MaS-markt aan het begin van het schooljaar en begeleiding van de jongeren.

Talentencampus

De Talentencampus wordt de verbindende schakel tussen opleiding, talentontwikkeling en de arbeidsmarkt. Inmiddels zijn de bouwwerkzaamheden voor de realisatie van de Talentencampus gestart: medio 2015 wordt de eerste fase van het project opgeleverd. Onlangs zijn de visie, missie en ambities van de Talentencampus bepaald. Centraal staan de vier inhoudelijke pijlers vakmanschap, ondernemerschap, kennisontwikkeling en innovatie. Om de beoogde ambities voor de Talentencampus te kunnen realiseren is het nodig om te investeren in de inhoudelijke conceptontwikkeling. De planvorming hiervoor is gestart. Hierbij komt naar voren dat in eerste instantie een stevige projectorganisatie nodig is om de inhoudelijke pijlers door te vertalen naar structurele programma's en projecten. De beperkte uren van de projectgroepleden zijn onvoldoende om een stevig inhoudelijk concept neer te zetten, deze tot uitvoering te brengen en hierop te sturen. Er zijn extra middelen nodig van onderwijs, ondernemers en de gemeente. Het plan voor de inhoudelijke conceptontwikkeling en de benodigde randvoorwaarden worden momenteel opgesteld. Voor de programmabegroting zal duidelijk worden welke financiële bijdrage van de betrokken partners en de gemeente nodig is. De opdracht voor de gemeente is om deze gelden in principe binnen de bestaande budgetten te vinden.

Stimulans lokaal arbeidsmarktbeleid

Voor extra stimulans van lokaal arbeidsmarktbeleid kan veel gebruik gemaakt worden van regionale projecten en aangesloten worden bij de Talentencampus. Voor eventuele extra activiteiten is in de toekomst mogelijk extra geld nodig. De eerste focus is gericht op realisatie binnen bestaande budgetten.

Programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten

Investeringen maatschappelijke voorzieningen (MIP)

Voor het maatschappelijk vastgoed maken we een meerjarige investeringsplanning (MIP) gebaseerd op de resultaten van de Voorzieningenkaarten. Hierbij gaat het om investeringen op het gebied van onderwijs, ontmoeten, binnensportaccommodaties en buitensport. Deze investeringsplannen worden nog verder uitgewerkt, waarbij voor de komende periode rekening wordt gehouden met extra jaarlijkse investeringslasten die oplopen tot € 1 á € 1,5 miljoen vanaf 2019.

De investeringen voor ontmoeten hebben voor het college prioriteit. Hierbij wordt onder andere gedacht aan investeringen in de Ruwaard, Herpen, Ravenstein en Ussen.

Binnen onderwijs kunnen investeringen in 2017 voor R.K. basisschool 't Schrijverke uit de bestaande middelen bekostigd worden. Voor het realiseren van een centrumschool en onderwijscluster Ussen zijn in het jaar 2019 beperkte extra middelen nodig.

De komende jaren zijn ook extra investeringen noodzakelijk in binnensportaccommodaties, met name de gymzalen. Hier kiest het college in zijn algemeenheid waar mogelijk voor renovatie in plaats van nieuwbouw.

Voor buitensport heeft de revitalisering van De Koppelsteeg prioriteit. Dit sportpark is 1 van onze 4 sportconcentratieplekken in het stedelijk gebied. De andere 3 locaties hebben we in de afgelopen periode gerevitaliseerd (Rusheuvel en Amstelhoef) of pakken we deze zomer aan (Talentencampus/Hescheweg). Sportpark De Koppelsteeg is nu in beeld. We ramen hiervoor een investering van € 1,5 miljoen (jaarlijkse last € 100.000).

Clustering sportparken

In het licht van de meerjarige investeringsplanning voor maatschappelijke voorzieningen onderzoeken we ook de haalbaarheid van een aantal ontmoetingswensen en de diverse (clusterings)voorstellen rondom sportaccommodaties.

Omroep Maasland

We willen Omroep Maasland dit jaar extra ondersteunen met een bijdrage van € 130.000. Dit is nodig om de omroep een financiële overbrugging te geven voor dit jaar. Gekoppeld hieraan willen we een extern onderzoek laten uitvoeren naar de langere termijn van de lokale omroep. In dit onderzoek willen we scenario's in beeld brengen op basis van kwaliteitsniveaus waarbij ook de effecten van verdergaande regionalisering in beeld gebracht worden.

Programma 4. Veiligheid

Integrale huisvestingsvisie Veiligheidsregio/herbouw brandweerkazerne Oss

Dit jaar wordt binnen de Veiligheidsregio Brabant-Noord een integrale huisvestingsvisie voor de brandweerkazernes opgesteld. Onderdeel daarvan is een koers hoe om te gaan met de huidige kazernes en posten. Hierbij gaat het om de vraag of deze kazernes en posten in eigendom van de gemeenten blijven of dat ze overgedragen worden aan de Veiligheidsregio. Een andere vraag is hoeveel posten er nodig zijn (en in welke omvang) om de taken goed uit te kunnen voeren. Voor de kazerne in Oss geldt (ongeacht of deze in ons eigendom blijft of overgedragen wordt) dat deze herbouwd of verbouwd moet worden. De levensduur van dit gebouw is namelijk al verstreken. Dit betekent dat er in deze collegeperiode een besluit nodig is over herbouw of verbouw. In geval van nieuwbouw met dezelfde omvang zou het gaan om een investeringsbedrag van circa € 4,7 miljoen. Afhankelijk van de integrale huisvestingsvisie kan er in Oss een andere of kleinere kazerne nodig zijn, waardoor de kosten ook lager zullen worden. Dat is op dit moment nog niet in te schatten.

Programma 5. Mobiliteit en openbare ruimte

Voor het programma mobiliteit en openbare ruimte vindt de financiering plaats binnen de bestaande budgetten, Het integraal uitvoeringsprogramma (IUP) en het mobiliteitsplan zijn daarin bepalend.

Verlichten regionale fietsroutes buiten de bebouwde kom

De gemeenteraad heeft het college op 30 oktober 2014 via een motie de opdracht gegeven om te inventariseren welke fietsroutes tussen de kernen intensief gebruikt worden en tegen welk bedrag deze op eenzelfde manier als hoogwaardige regionale fietsroutes verlicht kunnen worden. Het voorstel is om verlichten van regionale fietsroutes overeenkomstig hoogwaardige regionale fietsroutes beleidsmatig mogelijk te maken. Tegelijkertijd is het advies om terughoudend te zijn in verlichten vanuit het principe "Niet verlichten, tenzij..". Vraag, intensiteit, verkeersveiligheid, sociale controle en financiën zijn nadrukkelijke wegingsfactoren. Voor de route Oijen-Oss is uitbreiding van bestaande verlichting over de hele route logisch (extra kosten eenmalig € 70.000).

Programma 6. Duurzaamheid, milieu en buitengebied

Aanscherpen ambities duurzaamheid

Voor de ambities op het gebied van duurzaamheid is het de opdracht om deze zoveel mogelijk te realiseren door accenten binnen de bestaande budgetten te leggen.

Programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

Ontwikkeling stadscentrum

Om het stadscentrum te versterken willen we investeringsmogelijkheden creëren. In het bijzonder voor de ontwikkeling van het gebied V&D/De Wal. Het gaat dan om kansrijke initiatieven met een duidelijke meerwaarde voor het centrum die niet alleen door de markt gerealiseerd kunnen worden. De benodigde omvang van de gemeentelijke investeringen is afhankelijk van onzekere factoren en niet precies te voorspellen. Op dit moment willen we hiervoor een eenmalig bedrag van € 2 miljoen reserveren. We voorzien echter dat er in de toekomst aanvullende financiële middelen nodig zijn om in te kunnen spelen op gewenste ontwikkelingen in het centrum. Wanneer zich in de meerjarenbegroting kansen voordoen willen we daar met prioriteit extra investeringsruimte voor vrijmaken. Van het nu opgenomen bedrag van € 2 miljoen kunnen we € 0,5 miljoen dekken uit de bestaande reserve ruimtelijk-fysieke gebiedsontwikkeling. Het restant kunnen we uit de algemene reserve afdekken. De ruimte binnen deze reserve is € 4 miljoen (zie ook het vorige hoofdstuk over de financiële positie), waarbij de bestedingsdoelen gericht zijn op het stadscentrum en het Pivot Park (zie toelichting verderop).

Ontwikkeling stadscentrum/mogelijke verplaatsing bibliotheek

Om het Osse centrum te versterken met andere publiekstrekkende functies dan detailhandel en horeca doen we onderzoek naar een verplaatsing van culturele functies naar het compacte stadscentrum. We denken in eerste instantie specifiek aan een verplaatsing van de bibliotheek. We willen hier financieel alvast rekening mee houden. Hiervoor is een investeringskrediet van ongeveer € 6,2 miljoen tot € 7,9 miljoen nodig. Uitgedrukt in structurele jaarlijkse kosten is dit een bedrag van ongeveer € 650.000 per jaar. Eén en ander is uiteraard afhankelijk van de concretere uitwerking van de plannen.

In de uitwerking moet rekening worden gehouden met:

- een investering in de verplaatsing van de bibliotheek
- grondkosten en inrichtingskosten van de openbare ruimte
- structureel lagere huurinkomsten voor de Lievekamp

Herontwikkeling locatie De Kolk en herbouw brandweerpost Ravenstein

Op basis van de locatiestudie woningbouw Ravenstein, die in 2012 is opgesteld, is er de wens om te komen tot een herontwikkeling van een deel van het bedrijventerrein De Kolk. Er bestaat behoefte aan nieuwbouw omdat er in Ravenstein de afgelopen jaren nauwelijks nieuwe woningen gebouwd zijn. Woningbouw draagt bij aan de leefbaarheid van de kern en dat geldt ook voor de ontwikkeling van een moderne, goed bereikbare supermarkt. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken is het noodzakelijk de brandweerkazerne te verplaatsen. Op de huidige locatie van de brandweer en de voormalige gemeentewerf kunnen dan woningen en een nieuwe supermarkt gebouwd worden. Voor de herbouw van de brandweerpost is een investering nodig van € 950.000. Deze kosten kunnen deels gedekt worden via de te verwachten winst op de voorgenomen grondverkoop/herontwikkeling van De Kolk (€ 445.000). De investering zal per saldo een bedrag van € 35.000 structureel vergen.

Programma 8. Economie en vrije tijd

Pivot Park

Binnen dit onderdeel spelen twee ontwikkelingen. OLSP Vastgoed BV en zijn huurder Pivot Park zijn sinds 2012 actief. In de jaarrekening 2014 hebben we gemeld dat het vastgoed minder geschikt is voor gebruik door meerdere huurders ('multitennant') dan bij aankoop was ingeschat. OLSP Vastgoed BV werkt in 2015 een aangepaste vastgoedstrategie uit om het commerciële gebruik van de gebouwen te optimaliseren. Op basis daarvan kan dit najaar een concretere inschatting gemaakt worden van de marktwaarde en kan de waardering nauwkeuriger bepaald worden.

Het tweede punt is de doorontwikkeling van Pivot Park als open, innovatieve campus op het terrein van de Life Sciences. Pivot Park moet doorgroeien tot een levendige en groeiende community waar de voorwaarden voor succesvol ondernemen aanwezig zijn. Er is een transformatie gewenst van een park op het terrein (en achter het hek) van MSD naar een campus met een open uitstraling en eigenstandige toegang. Vanwege de sluiting van het MSD Development Centre in 2014 past het bestuur van Pivot Park zijn business plan aan, waarin de inhoudelijke en financiële toekomst worden beschreven. Het is van belang dat dit business plan voldoende basis biedt voor de verdere toekomst en groei van het Pivot Park. Mogelijk is voor die groei een extra gemeentelijke bijdrage nodig.

De ruimte binnen de algemene reserve is € 4 miljoen, waarbij de bestedingsdoelen gericht zijn op het stadscentrum en het Pivot Park. Deze twee speerpunten moeten in principe binnen het beschikbare bedrag gerealiseerd worden.

AgriFood Capital

De gemeenten en waterschappen in Noordoost-Brabant hebben in 2014 samen een regiofonds opgericht. Daarin storten zij in de jaren 2014, 2015 en 2016 € 3 per inwoner. Deze middelen worden gebruikt om de regionale economische structuur te versterken en om innovatieve projecten en bedrijvigheid te ondersteunen. Daarvoor is in 2014 ook de Stichting AgriFood Capital opgericht. We hebben de intentie om, mede afhankelijk van de effecten uit dit fonds, onze bijdrage structureel te maken.

Economische speerpunten

Het kernteam economie ondersteunt en stimuleert de samenwerking tussen bedrijven en onderwijs binnen de speerpuntsectoren Logistiek, Agrifood en Life Sciences. Het doel is dat Oss een sterke regionale, nationale en internationale positie inneemt als het gaat om economische vernieuwing. Om deze samenwerking te stimuleren en de speerpuntsectoren gericht in de kijker te spelen van andere bedrijven en instanties (marketing en acquisitie) is voor de komende jaren een werkbudget nodig.

Logistieke bedrijven in Oss, 's-Hertogenbosch, Veghel en het Land van Cuijk werken samen in 'Vijfsterren Logistiek'. Onderling, met het onderwijs en met de gemeenten. De samenwerking is gericht op nieuwe bedrijvigheid in de logistiek en een sterke verbinding tussen onderwijs en het bedrijfsleven.

Hiervoor is het wenselijk om de komende 3 jaar gezamenlijk een business developer aan te stellen.

De reserve economie wordt voor bovenstaande prioriteiten ingezet.

Bijlage: Uitkomsten meicirculaire 2015

In deze bijlage geven we een totaaloverzicht van de uitkomsten van de meicirculaire 2015. We beginnen met een samenvattend overzicht in de tabel. Daarna lichten we elk onderwerp toe. In het tweede deel van de bijlage geven we een nadere analyse van de uitkomsten.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019 incidenteel
Meicirculaire 2015	-3.766	-7.687	-8.080	-8.480	-7.945	
Af te zonderen posten						
Wmo		198	442	442	442	
Huishoudelijke hulp toelage	1.625	1.782				
Participatiewet	1.365	724	568	308	-647	
Jeugdzorg	-471	-311	-145	-14	11	
Wmo/AWBZ	2.178	2.459	4.066	4.335	4.654	
Maatschappelijke opvang	-63	352	762	762	762	
Gezond in de stad	128	128	128			
Brede impuls combinatiefuncties	20	20	20	20	20	
LHTB-emancipatiebeleid		20	20			
Totaal af te zonderen posten	4.782	5.372	5.861	5.853	5.242	
Saldo meicirculaire 2015	1.016	-2.315	-2.219	-2.627	-2.703	

Meicirculaire 2015

De meicirculaire 2015 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds geeft de volgende uitkomsten:

- 2015: € 3,8 miljoen positief
- 2016: € 7,7 miljoen positief
- 2017: € 8,1 miljoen positief
- 2018: € 8,5 miljoen positief
- 2019: € 7,9 miljoen positief

Af te zonderen posten

Van de uitkomsten van de meicirculaire moeten nog diverse bedragen afgezonderd worden voor specifieke doeleinden. Deze worden hierna beschreven.

Wmo

Als gevolg van volume- en prijsstijgingen stijgt de integratie-uitkering voor de reguliere Wmo. Vanaf 2017 stijgt de vergoeding extra omdat het beroep op de Wmo zal toenemen door het extramuraliseren van de lichte zorgzwaartepakketten. Voor Oss gaat het om extra middelen van € 198.000 in 2016 en structureel € 442.000 vanaf 2017.

Huishoudelijke hulp toelage

Het Rijk heeft middelen beschikbaar gesteld voor het stimuleren van de vraag naar huishoudelijke hulp met als doel om zoveel mogelijk werkgelegenheid te behouden. Oss krijgt hiervoor € 1.625.000 in 2015 en € 1.782.000 in 2016. Deze middelen zijn niet alleen voor Oss, maar voor de totale groep pilotgemeenten huishoudelijke hulp in onze regio.

Participatiewet

We krijgen extra middelen voor de uitvoering van de Participatiewet. Het gaat om € 1.365.000 in 2015, € 724.000 in 2016, € 568.000 in 2017 en € 308.000 in 2018. Deze extra middelen worden, conform het financiële kader, gereserveerd. Naast een reguliere nominale ontwikkeling heeft er een aanpassing plaatsgevonden op basis van actuele realisatiecijfers van de Wsw voor 2015 en actualisatie van de blijfkansen in de Wsw voor 2016. Vanaf 2019 is sprake van een aanzienlijke daling van de middelen voor de Participatiewet, namelijk met € 647.000.

Jeugdzorg

De gelden voor jeugdzorg worden, conform het financiële kader, afgezonderd voor de uitvoering van deze taken. Naast de reguliere loon- en prijsbijstellingen zijn de bedragen in de circulaire aangepast in verband met de uitname voor de Wet langdurige zorg (minder cliënten die onder de Wmo 2015 en de Jeugdwet vallen). Met ingang van 2016 geldt daarnaast het objectieve verdeelmodel voor de jeugdzorg. Hierdoor treden herverdeeleeffecten op, die in maximaal 4 jaar gerealiseerd worden.

Voor Oss betekenen deze aanpassingen nadelen van € 471.000 in 2015, € 311.000 in 2016, € 145.000 in 2017 en € 14.000 in 2018. Vanaf 2019 is er een structureel voordeel van € 11.000.

Wmo/AWBZ

De gelden voor Wmo/AWBZ worden, conform het financiële kader, afgezonderd voor de uitvoering van deze taken. De extra gelden die we in 2015 ontvangen zijn te splitsen in:

- Wmo 2015: € 166.000 minder
- Wmo beschermd wonen: € 2.344.000 extra

Dit voorjaar is aan de hand van de landelijke realisatiecijfers AWBZ over 2014 gebleken dat de raming te hoog is. De VNG en het Rijk hebben echter afgesproken dat het onwenselijk is dat het budget Wmo voor 2015 verlaagd wordt omdat de contracten voor 2015 al afgesloten zijn. Voor 2016 en verder heeft het Rijk de budgettaire effecten zoveel mogelijk geëgaliseerd. Met ingang van 2016 geldt het objectieve verdeelmodel voor de Wmo. Hierdoor treden herverdeeleeffecten op, die in maximaal 4 jaar gerealiseerd worden.

Voor het onderdeel beschermd wonen krijgen we voor de regio een extra bedrag van € 2,3 miljoen. Dit bedrag is tot stand gekomen op basis van een nadere analyse van het Rijk van de huidige verdeling. De uitkomst van deze analyse zorgt voor herverdeeleeffecten in 2015. Richting de septembercirculaire 2015 vindt een onafhankelijke toets plaats voor het jaar 2016. Dat betekent dat het budget voor 2016 nog kan veranderen.

Maatschappelijke opvang

Vanaf 2015 wordt een deel van de voormalige AWBZ-middelen aan de decentralisatie-uitkering voor maatschappelijke opvang toegevoegd. Het gaat om de middelen die samenhangen met voormalige extramurale AWBZ-functies die door opvanginstellingen geboden worden.

In 2015 worden de middelen historisch verdeeld. Daarna volgt een overgang naar een objectief verdeelmodel. Dat zal waarschijnlijk in 2 stappen gebeuren, zodat vanaf 2017 het objectieve verdeelmodel volledig van toepassing is.

Voor Oss betekent deze aanpassing een lager budget van € 63.000 voor 2015, een extra budget van € 352.000 in 2016 en een structureel hoger budget van € 762.000 vanaf 2017.

Gezond in de stad

Gemeenten met kwetsbare wijken krijgen extra middelen om de gezondheid van mensen in een lage sociaal-economische positie te verbeteren. Wijkverpleegkundigen en sociale wijkteams kunnen daar mogelijk een belangrijke rol in spelen door hun kennis van de gezondheidsproblematiek in de wijk, bijvoorbeeld door meer in te zetten op preventie, vroegsignalering van gezondheidsproblemen en het leggen van verbindingen tussen gemeentelijke voorzieningen en de eerstelijnszorg. Voor Oss gaat het voor de periode 2015-2017 om een jaarlijks bedrag van € 128.000.

Brede impuls combinatiefuncties

De regeling Brede impuls combinatiefuncties is onderdeel van het programma Sport en bewegen in de buurt. Net als vorig jaar staat ook 2015 in het teken van de kwaliteitsbevordering en profilering van de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches. Voor buurtsportcoaches geldt een verbreding naar andere sectoren, namelijk het verbinden van sport- en beweegaanbieders met sectoren als zorg, welzijn, jeugdzorg, kinderopvang, bedrijfsleven en onderwijs.

Oss krijgt vanaf 2015 een structureel hoger bedrag van € 20.000.

LHTB-emancipatiebeleid

Via de decentralisatie-uitkering LHTB-emancipatiebeleid (Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen en Transgenderpersonen) hebben we eerder middelen ontvangen voor 2014 en 2015.

We krijgen zowel voor 2016 als voor 2017 een aanvullende bijdrage van € 20.000.

Saldo meicirculaire 2015

Als we rekening houden met de bedragen die we moeten afzonderen voor specifieke doeleinden is het saldo van de meicirculaire als volgt:

- 2015: € 1,0 miljoen negatief
- 2016: € 2,3 miljoen positief
- 2017: € 2,2 miljoen positief
- 2018: € 2,6 miljoen positief
- 2019: € 2,7 miljoen positief

Analyse op hoofdlijnen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Samen de trap op en af	1.869		982	869	637
Nominale ontwikkeling		-574	-578	-638	-638
Groot onderhoud gemeentefonds	-60	-730	-1.464	-1.471	-1.471
Korting apparaatskosten opschaling gemeenten					290
Overheveling decentralisatie-uitkering Centrum Jeugd en Gezin	88	90	100	120	120
Overige rijksontwikkelingen	-881	-1.101	-1.259	-1.507	-1.641
Totaal	1.016	-2.315	-2.219	-2.627	-2.703

Samen de trap op en af

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (samen de trap op en af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. De meicirculaire 2015 resulteert voor 2014 en 2015 in aanzienlijk lagere accressen dan eerder was aangekondigd. Het jaar 2016 is positiever, terwijl de jaren erna weer negatiever zijn.

De volgende tabel laat op macroniveau (landelijk niveau) zien wat de effecten zijn.

+ is nadeel: lager accres

- is voordeel: hoger accres

bedragen in miljoenen euro's

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Accres 2014	124,50	124,50	124,50	124,50	124,50
Afrekening 2014	124,50				
Accres 2015	220,91	220,91	220,91	220,91	220,91
Accres 2016		-347,26	-347,26	-347,26	-347,26
Accres 2017			203,61	203,61	203,61
Accres 2018				-24,84	-24,84
Accres 2019					-33,68
Totaal	469,91	-1,85	201,76	176,92	143,24

Het totale accres is dus over alle jaren negatief, alleen 2016 is per saldo nagenoeg nihil.

De negatievere accresen van 2014 en 2015 worden veroorzaakt door lagere uitgaven van het Rijk aan bijvoorbeeld de kinderopvangtoeslag en andere kindregelingen. Ook blijkt sprake van minder studieleningen en onderuitputting (lagere uitgaven) bij diverse ministeries.

Nominale ontwikkeling

De meicirculaire 2015 is gebaseerd op het prijsniveau van 2015. Voor dit jaar is in de circulaire een extra prijscompensatie opgenomen. Voor Oss gaat het om een bedrag van structureel € 600.000. Aangezien er in onze huidige begroting nog een stelpost van € 400.000 voor prijscompensatie aanwezig is, is deze aanvulling niet nodig. Voor 2016 wordt een voorspelling gedaan dat de prijsstijging ongeveer 0,8% zal zijn (effect voor Oss ongeveer € 500.000). Dit wordt verwerkt in de meicirculaire 2016.

Groot onderhoud gemeentefonds

De algemene uitkering is de grootste inkomstenpost voor gemeenten. De afgelopen jaren heeft hier landelijk groot onderhoud op plaatsgevonden. Het doel van het groot onderhoud is zorgen voor een toekomstbestendige basis voor het gemeentefonds en het gemeentefonds zo goed mogelijk (kostengeoriënteerd) over alle gemeenten verdelen. Aanpassingen als gevolg van dit groot onderhoud leiden uiteraard tot herverdeellecten tussen gemeenten.

In de meicirculaire 2014 van vorig jaar zijn de resultaten van de eerste fase verwerkt. Wij hadden destijds een structureel nadeel van € 600.000. Dat is in onze meerjarenbegroting verwerkt.

Nu loopt de tweede fase van het groot onderhoud. Hierbij zijn de clusters Werk en inkomen, Brandweer en rampenbestrijding, Onderwijs en Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing onderzocht. De effecten van de nieuwe verdeling worden per 2016 doorgevoerd. Dit met uitzondering van het laatste cluster. Over de herverdeling hiervan zijn landelijke discussies ontstaan. Naar aanleiding daarvan is besloten om de nieuwe verdeling in 2016 voor 33% in te voeren en ondertussen aanvullend onderzoek te doen.

De totale effecten van de tweede fase van het groot onderhoud zijn voor Oss structureel € 1,5 miljoen voordelig.

Korting apparaatskosten opschaling gemeenten

In het regeerakkoord is opgenomen dat het Rijk streeft naar minder en grotere gemeenten. De gedachte vanuit het Rijk is dat de beoogde opschaling van gemeenten leidt tot besparingen die ontstaan door schaalvoordelen, verminderen van toezicht, vereenvoudiging van regelgeving en minder dubbeling van taken. De besparing gaat uit van een daling van het aantal gemeenteambtenaren doordat gemeenten groter worden of met elkaar gaan samenwerken. Dit leidt tot een uitname uit het gemeentefonds. De landelijke besparing op de apparaatskosten (formatie en bedrijfsvoeringskosten) is € 180 miljoen in 2017. In totaal is voor deze operatie een structurele bezuiniging van € 975 miljoen opgenomen (2025). Voor het jaar 2019 betekent dit een aanvullende bezuiniging van € 290.000.

Overheveling decentralisatie-uitkering Centrum Jeugd en Gezin

De middelen van de decentralisatie-uitkering Centrum Jeugd en Gezin maken vanaf 2015 onderdeel uit van de algemene uitkering. Door deze overheveling hebben we in Oss te maken met nadelige herverdeel-effecten van € 88.000 in 2015 oplopend naar € 120.000 vanaf 2018.

Overige rijksontwikkelingen

Binnen de overige rijksontwikkelingen treden diverse effecten op door onder andere:

- een lagere uitkeringsbasis (landelijke afname van aantallen en bedragen per eenheid)
- toename van hoeveelheden binnen het totaal van alle maatstaven, waarbij er met name een positief effect optreedt als gevolg van een toename van het aantal woningen (door aanpassing van de definitie woonruimte), aantal minderheden e.d.
- diverse kleinere mutaties

Bijlage: Overzicht vrije bestemmingsreserves

In deze bijlage geven we een overzicht van de belangrijkste vrije bestemmingsreserves. We geven inzicht in de omvang ervan en lichten toe waar ze voor bedoeld zijn.

Naam reserve	Stand 1-1-2015	Stand 1-1-2016	Toelichting
Bestedingsreserves			
Integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP)	5.851	184	Bestemd voor de uitvoering van projecten in de openbare ruimte (IUP-projecten).
Quick wins binnenhavens	3.759	3.759	Aankoop en opnieuw uitgifte van grond voor uitbreiding van de Osse Overslag Centrale.
Ruimtelijk-fysieke gebiedsontwikkeling	1.520	0	Investeringsprojecten ten behoeve van de ontwikkeling van het stadscentrum. Voorgesteld wordt om vrije ruimte specifiek te bestemmen voor de ontwikkeling van het centrum.
Onderhoud onderwijs	1.299	238	Gevormd voor aanpassingen ten behoeve van onderwijshuisvesting.
Economie	1.290	577	Ten behoeve van het aanjagen van projecten op sociaal-economisch terrein en de infrastructuur van Oss.
Mobiliteit	1.252	2.177	Treffen van mobiliteitsmaatregelen op basis van het investeringsprogramma mobiliteit (MIPMO).
Openbare verlichting	1.210	207	Ter dekking van de vervangingsinvesteringen van alle lichtmasten en armaturen voor de komende planperiode (4 jaar).
Hervormingen cultuur	1.092	558	Frictiekosten in verband met de verzelfstandiging van Museum Jan Cunen/Stadsarchief en de Groene Engel.
Bodemsaneringen	1.047	0	Voor bodemonderzoek en bodemsaneringsprojecten.
Verkeersregelinstanties	1.022	389	Ter dekking van de vervangingsinvesteringen van verkeersregelinstanties voor de komende planperiode.
Geluid	835	535	Het verminderen van geluidsoverlast en het oplossen van knelpunten op het terrein van geluidshinder.
Woninggebonden subsidies	693	693	Reserve voor volkshuisvesting/duurzaamheidsleningen.
Groenfonds landelijk gebied	578	401	Gericht op de versterking van het buitengebied.
Reserve Groene Engel bouwkundige aanpassingen	250	0	Bouwkundige aanpassingen aan het gebouw van de Groene Engel.
De Hille knelpunten	250	250	Oplossen van knelpunten.

Naam reserve	Stand 1-1-2015	Stand 1-1-2016	Toelichting
Egalisatiereserves/afdekken van risico's			
Risico's Heesch-West	2.477	2.477	Ter dekking van de ontwikkeling van regionaal industrieterrein Heesch-West.
Achtergestelde lening OLSP	2.358	2.467	Ter dekking van de risico's wegens de verstrekte achtergestelde renteloze lening aan OLSP Holding B.V..
Egalisatie renteomslag	1.977	1.010	Opvangen van renteschommelingen.
Doelmatigheid	1.962	1.780	Afdekken van fricties in het kader van personele bezuinigingen.
Kosten en risico's herindeling Maasdonk	1.966	1.966	Afdekken van mogelijke tekorten door de herindeling.
Egalisatie automatisering	1.671	416	Egaliseren van kosten van automatisering.
Beheerkosten startersleningen	1.260	1.128	De reserve is gevormd voor de dekking van de beheerkosten en risico's van de startersleningen.
Parkeren	1.204	167	Opvangen van fluctuaties in de opbrengsten van het product betaald parkeren.
Planeconomische risico's grondbedrijf	1.026	1.026	Afdekken van risico's.
Egalisatie rioolbeheer	904	752	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van riolering.
Totaal	38.753	23.157	

